PAUL AUSTER

KARANLIKTAKİ ADAM

ROMAN

Çeviri: SEÇKİN SELVİ

CAN

PAUL AUSTER

KARANLIKTAKI ADAM

ROMAN

Çeviri: SEÇKİN SELVİ

CAN

Man in the Dark, Paul Auster
© 2007, Paul Auster
© 2008, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2008
4. basım: Ocak 2013
E-kitap 1. Sürüm Ocak 2014, İstanbul
2013 tarihli 4. Basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com

ISBN 9789750721090

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

PAUL AUSTER
KARANLIKTAKİ ADAM

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Seçkin Selvi

CAN

Paul Auster'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ay Sarayı, 1991
Yalnızlığın Keşfi, 1991
Son Şeyler Ülkesinde, 1992
Şans Müziği, 1993
Kırmızı Defter, 1994
Leviathan, 1994
Yükseklik Korkusu, 1995
Duman - Surat Mosmor, 1998
Cebi Delik, 1999
Timbuktu, 1999
Köşeye Kıstırmak, 2000
Yanılsamalar Kitabı, 2002
Kehanet Gecesi, 2004
New York Üçlemesi, 2004
Brooklyn Çılgınlıkları, 2007
Yazı Odasında Yolculuklar, 2007
Duvar Yazısı, 2008
Lulu Köprüde, 2009
Görünmeyen, 2010
Sunset Park, 2011
Kış Günlüğü, 2012
Şimdi ve Burada, 2013

PAUL AUSTER, 1947 yılında ABD'nin New Jersey eyaletinde, Newark'ta doğdu. Daha 12 yaşındayken, önemli bir çevirmen olan amcasının kitaplarını okuyarak edebiyata büyük bir ilgi duymaya başladı. Columbia Üniversitesi'nde Fransız, İngiliz ve İtalyan edebiyatı okuduktan sonra dört yıl kadar Fransa'da yaşadı, Fransız yazarlardan çeviriler yaptı. XX. yüzyıl Fransız şiiri üstüne önemli bir antoloji hazırladı. İlk kez 1987'de *New York Üçlemesi* adlı yapıtıyla büyük ilgi gördü. Daha sonra *Ay Sarayı, Kehanet Gecesi, Köşeye Kıstırmak, Son Şeyler Ülkesinde, Leviathan, Şans Müziği, Timbuktu, Yanılsamalar Kitabı, Yükseklik Korkusu, Brooklyn Çılgınlıkları, Yazı Odasında Yolculuklar*, *Karanlıktaki Adam* ve *Sunset Park* adlı romanları, *Yalnızlığın Keşfi* adlı anı-romanı, *Kırmızı Defter* adlı öykü kitabı birbirini izledi. Auster, eşi yazar Siri Hustvedt ve iki çocuğuyla birlikte New York, Brooklyn'de oturuyor.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdi. Öğrenimini Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. *Tiyatro 70* ve *Edebiyat 81* dergilerini çıkardı. *Günaydın* ve *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. *Milliyet Sanat* dergisinde tiyatro eleştirileri yazıyor. MGS Merkezi ve Yeditepe Üniversitesi'nde eleştiri dersi verdi. Asaf Çiyiltepe Ödülü, Aydın Üstüntaş ve Çevirmenler Derneği Onur Ödülü alan Selvi, 1957'den başlayarak tiyatro, felsefe, edebiyat dallarında 150'nin üzerinde yapıt çevirdi.

David Grossman ile
eşi Michal
oğlu Jonathan
kızı Ruthi
ve Uri'nin anısına

Uçsuz bucaksız Amerika kırsalının bir beyaz gecesinde daha, dünyayı kafamın içinde döndürerek yeni bir uykusuzluk nöbetiyle boğuşurken karanlıkta tek başınayım. Üst katta kızımla torunum da kendi odalarında tek başlarına yatıyorlar; tek çocuğum, kırk yedi yaşındaki Miriam son beş yıldır yalnız yatıyor, Miriam'ın tek çocuğu yirmi üç yaşındaki Katya da eskiden Titus Small adında bir delikanlıyla yatıyordu, ama Titus öldüğü için artık kırık kalbiyle baş başa uyuyor.

Parlak ışık, sonra karanlık. Gökyüzünün her köşesinden yağan güneş ışığı, ardından gecenin karası, suskun yıldızlar, dalların arasında dolanan rüzgâr. Günlerin değişmeyen akışı. Hastaneden taburcu olmamdan bu yana, bir yılı aşkın süredir bu evde yaşıyorum. Başlangıçta yalnızca Miriam'la ikimizdik, bir de Miriam işe gittiği zaman bana bakan gündüzcü hemşire. Derken üç ay sonra, dünya Katya'nın başına yıkıldı, New York'taki sinema okulunu bırakıp annesiyle birlikte yaşamak üzere Vermont'a geldi.

Titus'un ailesi oğullarına Rembrandt'ın oğlunun adını vermiş; hani tablolardaki kırmızı şapkalı küçük oğlan, ders kitabının başında hayallere dalan öğrenci, çocukluktan gençliğe geçerken hastalanıp tıpkı Katya'nın Titus'u gibi yirmili yaşlarında ölüveren delikanlı. Bu uğursuz bir ad, kullanımının yasaklanması gereken bir ad. Titus'un ölümünü, ölümünün korkunç öyküsünü, o ölümün görüntülerini, o ölümün yaslı torunum üzerindeki ezici etkilerini sık sık düşünüyorum; ama şimdi o konuya girmek istemiyorum, o konuya giremem, o olayı kendimden olabildiğince uzaklaştırmak zorundayım. Gece henüz genç; karanlığa, tavanı bile göremeyecek kadar koyu karanlığa bakarak yatağımda yatarken, dün gece başladığım öyküyü anımsamaya çalışıyorum. Uykum gelmemekte inat ettiği zaman hep böyle yaparım. Yatakta yatıp kendime öyküler anlatırım. O öyküler pek önemli olmasalar da, içlerine daldığım zaman unutmak istediğim şeyleri düşünmeme engel olurlar. Ne var ki, dikkatimi yoğunlaştıramamak yüzünden, aklım çoğu kez anlatmaya çalıştığım öyküden düşünmek

istemediğim şeylere kayıveriyor. Yapılabilecek hiçbir şey yok. Dikkatimi yoğunlaştırmayı başaramıyorum, başarılı olmaktan çok daha sık başarısızlığa uğruyorum; ama bu, elimden gelen çabayı göstermiyorum demek değil.

Onu bir çukura yerleştirdim. Bu, harekete geçmek için iyi bir başlangıç gibi geldi. Uyuyan birini bir çukura koy ve sonra adam uyanıp da dışarı tırmanmaya çalışırken neler olacağını seyret. Toprağa kusursuz bir daire biçiminde kazılmış derin, hem de iki buçuk üç metre derinliğinde, iç yüzeyi pişirilmiş kil, hatta belki de cam sertliğinde sıkıştırılmış toprakla kaplanmış bir çukurdan söz ediyorum. Bir başka deyişle, çukurdaki adam gözlerini açınca oradan çıkamayacak. Kazma ve metal çiviler gibi dağcılık gereçleri ya da yakındaki bir ağaca atılacak kement olmadan çıkması olanaksız; bu adamın da araç gereci yok ve kendine geldiği anda nasıl bir belaya çattığını anlayacak.

Öyle de oluyor. Adam uyanıyor ve bulutsuz akşam göğüne bakarak sırtüstü yatarken buluyor kendini. Adı Owen Brick, buraya nasıl indiği, çapının dört metre kadar olduğunu tahmin ettiği bu silindirik çukura nasıl düştüğü hakkında en ufak bir fikri yok. Doğrulup oturuyor. Sırtında boz rengi kaba yünlüden bir asker üniforması olduğunu görünce afallıyor. Başında asker kepi, ayaklarında temiz giyilmiş, bileğin üstünden çifte düğümle bağlanmış, sağlam, siyah deri botlar var. Ceketin kollarında, üniformanın bir onbaşıya ait olduğunu gösteren ikişer şerit var. O kişi Owen Brick olabilir, ama adı Owen Brick olan, çukurun dibindeki adam ömründe hiç askerlik hizmeti yaptığını ya da savaşa gittiğini anımsamıyor.

Başka bir açıklaması olmadığı için, başına bir darbe aldığını ve geçici olarak bellek yitimine uğradığını düşünüyor. Ama şişkinlik ya da yara var mı diye parmaklarıyla kafasını yoklayınca ne bir yumru buluyor ne bir yarık ne de bir bere; bellek yitimine neden olabilecek hiçbir şey yok. Öyleyse ne? Yoksa beyninin büyük bölümlerini dumura uğratan sarsıcı bir travma mı geçirdi? Olabilir. Ancak, o travmanın anısı bir anda canlanmazsa, bunu bilmesi olanaksız. Daha sonra, evdeki yatağında uyuyor ve düşle bilinç arasındaki sınırı yok edecek kadar gerçeğe benzeyen, olağanüstü berraklıkta bir rüya görüyor olmak olasılığını tartıyor kafasında. Bu doğruysa, sadece

gözlerini açması, yataktan fırlayıp sabah kahvesini yapmak için mutfağa gitmesi yetecek. Ama gözleriniz zaten açıkken, onları nasıl açabilirsiniz ki? Çocuksu bir merakla büyüyü bozmak için birkaç kez gözlerini kırpıştırıyor; oysa bozulacak bir büyü yok, sihirli yatak da ortaya çıkmıyor.

Yukardan geçen bir sığırcık sürüsü, beş altı saniye kadar görüş alanına girdikten sonra alacakaranlıkta kayboluyor. Brick çevresini yoklamak için ayağa kalkıyor; doğrulurken pantolonunun sol ön cebinde kabarık bir şey olduğunu fark ediyor. Bu bir cüzdan, onun cüzdanı; içinde yetmiş altı Amerikan dolarının yanı sıra New York eyaletinin 12 Haziran 1977 doğumlu Owen Brick adına düzenlediği sürücü ehliyeti var. Ehliyet, Brick'in zaten bildiği şeyi, Jackson Heights, Queens'te oturan otuzuna yaklaşmış biri olduğunu doğruluyor. Owen, Flora adında bir kadınla evli olduğunu da, son yedi yıldır profesyonel bir sihirbaz olarak şehrin çeşitli yerlerinde çocuklar için düzenlenen doğum günü partilerinde Büyük Zavello sahne adıyla gösteri yaptığını da biliyor. Bu gerçekler, gizemi daha da derinleştiriyor. Kim olduğundan bu kadar emin ise, nasıl oldu da asker olduğunu kanıtlayacak bir belge, bir künye ya da askerî kimlik kartı yokken sırtında onbaşı üniformasıyla bu çukurun dibine düştü?

Buradan kaçmanın olanaksızlığını anlamakta gecikmiyor. Silindirik duvar tırmanılamayacak kadar yüksek; tırmanmayı kolaylaştırmak için duvarın yüzeyinde ayağını basabileceği bir girinti açmak amacıyla savurduğu tekmenin tek sonucu ise başparmağının incinmesi oluyor. Gece hızla bastırıyor, havada bir serinlik, bedenine işleyen nemli bir ilkbahar serinliği var; Brick korkmaya başlamışsa da şu anda korkmaktan çok, hâlâ afallamış durumda. Yine de kendini tutamayıp, İMDAT, diye sesleniyor. Şu ana kadar arada bir duyulan kuş çığlığıyla rüzgârın hışırtısı dışında çıt çıkmadığı için ıssız, kimsesiz bir yer duygusu uyandıran bir sessizlik vardı. Oysa İMDAT sözcüğü Brick'in ağzından çıkar çıkmaz, bir tür çarpık neden sonuç mantığıyla bir komut verilmişçesine, uzaktan top ateşinin gürleyişi duyuluyor ve kararmaya başlayan gökyüzü patlamanın yalımlarıyla aydınlanıyor. Brick makineli tüfek tarrakalarını, el bombalarının patlayışını ve bu gürültülerin gerisinde, hiç kuşkusuz kilometrelerce uzaktan gelen insan seslerini duyuyor. Bunun bir savaş olduğunu, kendisinin de bu

savaşta asker olduğunu fark ediyor; ama elinde ne bir silah var ne de saldırıya karşı kendini koruyacak bir şey; çukurda uyanışından bu yana ilk kez iyice ayılıyor ve gerçekten korkuyor.

Çatışma bir saatten fazla sürüyor, sonra ortalık yavaş yavaş sessizliğe gömülüyor. Çok geçmeden Brick uzaktan siren sesleri duyuyor ve bunu saldırıda hasar görmüş binalara giden itfaiye arabalarının sesine yoruyor. Sonra siren sesleri de kesiliyor ve Brick'in üzerine yeniden sessizlik çöküyor. Brick üşümenin ve korkmanın yanı sıra yorgun düşüyor ve gökte yıldızlar belirinceye kadar silindirik hapishanesinin içinde yürüyüp durduktan sonra yere uzanarak sonunda uykuya dalmayı başarıyor.

Ertesi sabah erkenden çukurun tepesinden kendisine seslenen bir sesle uyanıyor. Yukarı bakıyor, çukurun kenarından kafasını uzatmış birinin suratını görüyor ve adamın sadece yüzünü görebildiği için yüzükoyun yere uzanmış olduğunu düşünüyor.

Adam, Onbaşı, diyor. Onbaşı Brick, harekete geçmenin zamanı geldi.

Brick ayağa kalkıyor, şimdi gözleri yabancının suratından ancak bir bir buçuk metre uzakta olduğu için, onun çenesi kemikli, iki günlük sakallı, esmer biri olduğunu ve kendi kafasındakinin eşi bir asker kepi giydiğini görebiliyor. Brick harekete geçmek istese de bunu yapacak durumda olmadığını söylemek fırsatını bulamadan, adamın suratı gözden kayboluyor.

Brick, adamın, Merak etme, seni hemen oradan çıkaracağız, dediğini duyuyor.

Az sonra madenî bir nesneye indirilen çekiç ya da tokmak sesi duyuluyor; ses her vuruşta azaldığı için Brick adamın toprağa kazık çakıyor olabileceğini düşünüyor. Eğer bu bir kazıksa, o zaman birazdan kazığa bir ip bağlanacak, Brick de ipe tutunarak çukurdan çıkabilecek demektir. Vuruşlar kesiliyor, otuz kırk saniye daha geçiyor, sonra tam da Brick'in tahmin ettiği gibi ayaklarının dibine bir ip iniyor.

Brick bir sihirbaz, vücutçu değil; o yüzden otuz yaşlarında sağlıklı bir erkek için bir bir buçuk metrelik ipe tırmanmak işten bile olmadığı halde, Brick yukarıya çıkmakta çok zorlanıyor. Botların tabanı düzgün yüzeyde kaydığı için ayağını duvara dayayıp güç alamıyor, botları ipe bastırdığı zaman da kendisini yukarıya çekmek için sadece kollarını

kullanmak zorunda kalıyor, ama bir yandan kollarının kaslı, güçlü olmayışı, öte yandan da sert malzemeden örülmüş ipin avuçlarını kesmesi yüzünden bu basit iş zorlu bir savaşa dönüşüyor. Sonunda çukurun kenarına yaklaşıp da dışarıdaki adam sağ elini yakalayarak onu yukarıya çektiği zaman, Brick soluk soluğa ve kendisinden tiksinir bir halde toprağa seriliyor. Bu beceriksizliği yüzünden alay konusu olmayı beklerken, bir mucize oluyor ve adam aşağılayıcı hiçbir şey söylemiyor.

Brick ağır ağır doğrulup ayağa kalkmaya çabalarken, kurtarıcısının da kendisiyle aynı üniformayı giydiğini, sadece onun kolunda iki değil, üç şerit olduğunu fark ediyor. Yoğun sis olduğu için Brick nerede olduğunu kestiremiyor. Tahmin ettiği gibi ıssız bir yerdeler, ama dün gece saldırıya uğrayan şehir ya da kasaba görünürlerde yok. Açık seçik görebildiği şeyler yalnızca ipin bağlandığı metal kazık, bir de çukurun ağzından üç metre kadar ilerde duran çamurlu bir cip.

Adam, Brick'in elini kuvvetle sıkarak, Onbaşı, ben Çavuş Serge Tobak'ım, diyor. Senin çavuşunum. Herkes bana Serge Çavuş[1] der.

Brick başını eğip kendisinden en az on beş santim kısa olan adama bakıyor ve alçak sesle, Serge Çavuş, diye yineliyor.

Tobak, Biliyorum, bu çok komik, diyor. Ama bu ad tuttu. Ne yapalım, bükemediğin eli öpüp durumu kabulleneceksin, öyle değil mi?

Brick, sesindeki kaygıyı gizlemeye çalışarak, Ben ne arıyorum burada? diyor.

Kendini topla evlat. Savaşıyorsun. Ne yaptığını sanıyordun? Eğlence parkına mı gidiyoruz sandın?

Hangi savaş? Irak'ta mıyız?

Ne Irak'ı? Irak kimin umurunda?

Amerika Irak'ta savaşıyor. Herkes biliyor.

Siktir et Irak'ı. Burası Amerika. Amerika, Amerika ile savaşıyor.

Sen neden söz ediyorsun?

İçsavaş Brick. Senin hiçbir şeyden haberin yok mu? Dört yıl oluyor. Ama şimdi sen ortaya çıktığına göre, savaş da yakında bitecek. Savaşı bitirecek olan sensin.

Benim adımı nereden biliyorsun?

Sen benim takımımdasın kaz kafalı.

Ya bu çukur neyin nesi? Orada ne işim vardı?

Bu normal işlem. Acemi askerler birliklerine böyle katılırlar.

Ama ben askere yazılmadım. Gönüllü olmadım.

Tabii olmazsın. Kimse gönüllü olmaz. Ama bu iş böyle yürür. Bir dakika önce hayatını yaşıyorsundur, bir dakika sonra bir de bakarsın ki savaştasın.

Tobak'ın söyledikleri Brick'i öylesine afallatıyor ki, ne diyeceğini bilemiyor.

Çavuş, Bu işler böyledir işte, diye sürdürüyor sözünü. Büyük iş için seçilen hıyar sensin. Neden diye bana sorma, genelkurmay bu iş için senin biçilmiş kaftan olduğunu düşünüyor. Belki kimse seni tanımadığı için, belki de suratında Bu... Bu ne?... Bu bön ifade olduğu için kimse senin suikastçı olduğundan pirelenmez diye düşünmüşlerdir.

Suikastçı mı?

Evet, suikastçı. Ama ben *kurtarıcı* sözcüğünü kullanmayı yeğlerim. Ya da *barışı getiren* adam. Sen ne ad takmak istersen tak, sen olmadan savaş hiç bitmeyecek.

Brick hemen oradan kaçmak istiyor, ama silahsız olduğu için adamın suyuna gitmekten başka çare bulamıyor. Peki, kimi öldürmem gerekiyor, diye soruyor.

Çavuş gizemli bir tavırla, *Kimi* değil *neyi* demen gerek, diyor. Adının ne olduğundan bile emin değiliz. Blake de olabilir, Black de, Bloch da. Ama elimizde bir adres var, eğer şimdiye kadar tüymediyse, herhangi bir sorunla karşılaşmayacaksın demektir. Seni şehirdeki bağlantımıza göndereceğiz, gizlice gideceksin, birkaç gün içinde de her şey bitmiş olacak.

Peki bu adam ölmeyi neden hak ediyor?

Çünkü savaşın sahibi o. Savaşı o icat etti ve olmakta olan ya da olmak üzere olan her şey onun kafasında. O kafayı ortadan kaldırdın mı savaş da biter. İşte bu kadar basit.

Basit ha? Adamdan neredeyse tanrıymış gibi söz ediyorsun.

Tanrı değil onbaşı, sıradan bir adam. Bütün gün bir odada oturup yazıyor ve yazdıklarının hepsi gerçekleşiyor. İstihbarat raporları adamın suçluluk duyduğunu, ama yazmaktan kendini alamadığını

belirtiyor. Herifin kendi kafasını uçuracak kadar aklı olsa, bu konuşmayı yapıyor olmazdık.

Bir öykü olduğunu, bir adamın bir öykü yazdığını ve bizim de o öykünün bir parçası olduğumuzu söylüyorsun.

Onun gibi bir şey.

Peki adam öldürüldükten sonra ne olacak? Savaş sona erecek, ya biz ne olacağız?

Her şey normale dönecek.

Ya da belki biz yok olacağız.

Belki. Ama bu riski göze almak zorundayız. Ya bu işi yapacaksın ya da öleceksin evlat. Şu ana kadar on üç milyondan fazla insan öldü. Eğer böyle devam ederse, gözünü açıp kapayana kadar nüfusun yarıdan çoğu gitmiş olacak.

Brick'in kimseyi öldürmeye niyeti yok, Tobak'ı dinledikçe adamın zırdeli olduğuna daha çok inanıyor. Ama şimdilik, onu anlıyormuş gibi yapmaktan, bu görevi yerine getirmeyi çok istiyormuş gibi davranmaktan başka çaresi de yok.

Serge Çavuş, arka taraftan kabarık bir plastik torba alıp Brick'e uzatıyor. Yeni giysilerin, diyor ve sihirbaza ortalık yerde üniformasını çıkarıp torbadaki sivil giysileri giymesini emrediyor; siyah kot pantolon, mavi gömlek, v yaka kırmızı kazak, kemer, kahverengi deri ceket, siyah deri ayakkabılar. Sonra içinde başka giysilerin, tıraş takımının, diş fırçası ile macunun, saç fırçasının, 38'lik tabancanın ve bir kutu merminin bulunduğu yeşil naylondan bir sırt çantası veriyor Brick'e. En sonunda da içinde yirmi tane elli dolarlık banknotla, bağlantı kuracağı adamın adı ile adresinin olduğu bir zarf uzatıyor.

Çavuş, Lou Frisk, diyor. İyi adamdır. Şehre varır varmaz ona git, bilmen gereken her şeyi o sana anlatır.

Brick, Hangi şehirden söz ediyoruz? diye soruyor. Nerede olduğum konusunda en ufak bir fikrim yok.

Tobak, sağına dönüp yoğun sise doğru parmağını uzatarak, Wellington, diyor. On dokuz kilometre kuzeyde. Bu yoldan hiç ayrılma, ikindi vakti orada olursun.

Yürüyecek miyim?

Kusura bakma. Seni götürürdüm, ama ben ters yöne gitmek zorundayım. Adamlarım bekliyor.

Ya kahvaltı? On dokuz kilometreyi boş mideyle mi tepeceğim?

Onun için de kusura bakma. Sana yumurtalı sandviçle bir termos kahve getirmem gerekiyordu, ama unuttum.

Serge Çavuş adamlarının yanına dönmek üzere yola çıkmadan önce çukurdaki ipi çekiyor, metal kazığı topraktan söküyor ve onları cipin arkasına atıyor. Sonra direksiyona geçip motoru çalıştırıyor. Brick'e bir hoşça kal selamı çakarak, Yolun açık olsun asker, diyor. Bana pek cana kıyıcı gibi görünmüyorsun, ama ben ne anlarım? Hiçbir zaman hiçbir şeyin doğrusunu kestiremem.

Tobak başka tek söz etmeden gaza basıyor ve birkaç saniyede sisin içinde kaybolup gidiyor. Brick yerinden kımıldamıyor. Hem üşüyor hem karnı aç, hem şaşkın hem korkuyor; bir dakikadan uzun bir süre ne yapacağını düşünerek yolun ortasında dikiliyor. Sonunda havadaki pustan üşümeye başlıyor. Soğuk, onun yerine karar veriyor. Kollarını bacaklarını hareket ettirmek, ısınmak zorunda; böylece kendisini nelerin beklediği hakkında hiçbir fikri olmadan ellerine ceplerine sokuyor, şehre doğru yola koyuluyor.

Şu anda yukarda bir kapı açıldı, koridordaki ayak seslerini duyabiliyorum. Miriam mı, Katya mı, orasını kestiremiyorum. Banyonun kapısı açılıp kapanıyor; çişin suya değdiği anda çıkardığı o bildik melodiyi hafiften, çok hafiften duyuyorum; ama işeyen her kimse, ev halkının üçte ikisi uyanık olsa da kimseyi uyandırmamak için sifona basmayacak kadar düşünceli davranıyor. Sonra banyonun kapısı açılıyor, koridorda usul usul yürüyen ayak sesleri ve bir yatak odası kapısının kapandığı bir kez daha duyuluyor. Bir tahminde bulunmam gerekse, Katya derdim. Yerinden kıpırdayamayan dedesi gibi uykuya direnen, acı çeken zavallı Katyacık. Merdivenlerden çıkabilmeyi, odasına gidip onunla biraz konuşmayı ne kadar isterdim. Soğuk espriler patlatırdım ya da sadece gözleri kapanıp uykuya dalıncaya kadar başını okşardım. Ama tekerlekli sandalyeyle merdiven çıkamam, öyle değil mi? Koltuk değneğimi kullanmaya kalksam, herhalde karanlıkta düşerim. Bok canına bu sersem bacağın. Tek çözüm

yumuşacık bembeyaz tüylerden bir çift kocaman kanat edinmek. O zaman göz açıp kapayana kadar yukarda olurdum.

Son birkaç aydır, Katya ile ben günlerimizi birlikte televizyon seyrederek geçirdik. Oturma odasındaki kanepede yan yana oturuyor, peş peşe iki, üç, hatta dört film izleyip akşam yemeğini Miriam'la yemek üzere filmlere ara veriyor, yemekten kalkar kalkmaz da yatmadan önce bir iki film daha seyretmek için yeniden kanepeye dönüyoruz. Aslında, üç yıl önce emekli olduğumda Miriam'a söz verdiğim gibi anılarımı, yaşamöykümü, aile tarihçemizi, yok olup gitmiş bir dünyanın tarihini yazacağım metin üzerinde çalışıyor olmam gerek; ama doğrusunu isterseniz Katya ile kanepede oturup onun elini tutmayı, Katya'nın başını omzuma yaslamasını, ekrandaki figürlerin sonsuz geçidini izleyerek zihnimin bulanıklaşmasını yeğliyorum. Bir yıldan fazla bir süre her gün uğraştım, sayfalarca yazdım, kitabın yarısını, belki yarıdan da fazlasını tamamladım; ama artık hevesim kaçtı. Belki Sonia ölünce, evlilik yaşamı sona erince, yapayalnız kalınca, Sonia'yı yitirdikten sonraki o anasını sattığımın yalnızlık duygusuna kapılınca böyle oldu, bilemiyorum; sonra o kiralık arabayla kaza yaptım, bacağımı sakatladım, neredeyse ölüyordum, belki bunun da etkisi oldu: Yazmayı anlamsız bulmaya başladım, bu dünyada yetmiş iki yıl geçirdikten sonra hayatımı yazmışım, yazmamışım kimin umurunda? Bu konu gençken bile bana ilginç gelmezdi, kitap yazmaya da hiç hevesli değildim. Ben kitabı okumayı sevdim, işte o kadar, kitapları okuyup sonra onlar üzerine yazı yazmayı sevdim; hiç maraton koşucusu olmadım, hep kısa mesafe koştum, kırk yıl boyunca işi ancak son teslim tarihinde tamamlayan bir tazı gibi çalıştım, haftada iki köşe yazısı, arada sırada bir dergi makalesi için yedi yüz kelimelik, bin beş yüz kelimelik yazılar döktürmenin ustası oldum, kim bilir kaç bin sözcük kustum kâğıtlara? Kısa ömürlü yazılarla, yakılıp yeniden kâğıda dönüştürülen yığın yığın gazete yazılarıyla geçen onlarca yıl; bu yazıların içinde iyi olanlar vardıysa bile, çoğu meslektaşımın aksine onları toplayıp aklı başında hiç kimsenin okumak zahmetine girmeyeceği kitaplar halinde bastırmayı hiç düşünmedim. Yarım kalmış kitabım da bundan böyle tozlanmaya mahkûm olsun. Miriam alabildiğine çalışıyor; gece geç saatlere kadar, hafta sonları ya da ders vermek üzere Hampton'a gitmek zorunda

olmadığı günlerde boyuna yazarak Rose Hawthorne biyografisini bitirmek üzere; belki de evde bir tek yazar olması şimdilik yeter.

Nerede kalmıştım? Hah, Owen Brick... Owen Brick şehre doğru yola koyuluyor. Soğuk hava, şaşkınlık, Amerika'da ikinci bir içsavaş. Bunlar bir şeyin girizgâhı, ama bunun iyi mi yoksa kötü bir şey mi olduğunu henüz kestiremediğim için, şaşkın sihirbazımı ne yapacağıma karar vermeden önce birkaç saniye daha Katya'dan ve filmlerden söz etmem gerekiyor. Katya, internetten DVD sipariş etmeye başladığı zaman bunu bir gelişme, doğru yönde atılmış minik bir adım olarak yorumladım. Bu, en azından Katya'nın ilgisini, düşüncelerini ölen sevgilisi Titus'tan başka şeylere yöneltmeye istekli olduğunu gösteriyordu. Ne de olsa sinema öğrenimi yapıyor, film editörü olmak istiyor; eve DVD akını başlayınca, yeniden okula dönmeyi, okula dönmese de kendi kendini yetiştirmeyi düşünüyor sandım. Ama bir süre sonra bu film izleme saplantısının, bir tür tedavi, geleceğini düşünmemek için bir tür uyuşturucu işlevi yaptığını gördüm. Kendinden kaçmak için filme sığınmak, kitaba sığınmaya benzemez. Kitaplar, sizi kendilerine bir karşılık vermeye, aklınızı ve hayal gücünüzü kullanmaya zorlar; oysa film izlerken hiçbir şey düşünmeden kendinizi kaptırır seyredersiniz, hatta keyif duyarsınız. Böyle derken, Katya kendisini duygusuz bir taşa dönüştürdü demek istemiyorum. Komedileri seyrederken gülümsüyor, hatta gülünç sahnelerde hafiften kahkaha attığı bile oluyor; dram izlerken ise dokunaklı sahnelerde gözyaşı bezleri boyuna çalışıyor. Değişiklik, daha çok tavrında, ayaklarını sehpanın üzerine uzatıp kanepeye yayılışında, saatlerce kıpırdamadan oturuşunda, telefona bakmak için bile yerinden kıpırdamayışında, ona dokunduğum ya da sarıldığım anlar dışında hiçbir yaşam belirtisi göstermeyişinde ortaya çıkıyor. Bunun suçlusu, galiba benim. Onu böyle serilip yatarak yaşamaya ben teşvik ettim; sözümü dinleyeceğini pek sanmasam da, belki buna bir son vermem, onu durdurmam gerek.

Öte yandan, bazı günler diğerlerine oranla daha iyi geçiyor. Her filmden sonra, Katya ikincisini DVD'ye koymadan önce birkaç dakika film hakkında konuşuyoruz. Ben genellikle filmin öyküsünü ve oyunculuk kalitesini tartışmak istiyorum; oysa Katya'nın yorumları, daha çok çekim planları, montaj, ışık, ses gibi teknik özellikler

üzerinde yoğunlaşıyor. Nitekim, daha bu akşam peş peşe üç yabancı film *–Harp Esirleri, Bisiklet Hırsızları, Apu'nun Dünyası–* izledikten sonra Katya çok çarpıcı yorumlar yaparak, özgünlüğü ve tutarlılığıyla beni etkileyen bir film yapımı kuramını öne sürdü.

Cansız nesneler, dedi.

Ne olmuş onlara? diye sordum.

İnsanların duygularını aktarmak için cansız nesneleri araç olarak kullanmak. Film dili budur. Bunun nasıl yapılacağını da ancak çok iyi yönetmenler kavrayabilir; Renoir, De Sica ve Ray de gelmiş geçmiş yönetmenlerin en iyilerinden, öyle değil mi?

Hiç kuşkusuz.

Bisiklet Hırsızları'nın ilk sahnelerini düşün. Filmin kahramanı bir iş bulur, ama bisikletini rehinden kurtaramazsa işe başlayamayacaktır. Kendine acınarak eve gider. O sırada karısı evin önünde iki ağır kovayı taşımaktadır. Olanca yoksullukları, bu kadının ve ailesinin olanca çabası o iki kovanın içindedir. Kocası kendi dertlerine öylesine gömülmüştür ki, sokak kapısına varıncaya kadar karısına yardım etmek aklına bile gelmez. Akıl ettiği zaman da kovaların sadece birini alıp ötekini yine karısına bırakır. Evlilikleri hakkında bilmemiz gereken her şey, işte bu birkaç saniye içinde bize aktarılır. Sonra merdivenlerden çıkıp evlerine gelirler. Kadın, bisikleti kurtarmak için yatak takımlarını rehin vermeyi önerir. Kadının mutfakta kovayı nasıl şiddetle tekmelediğini, konsolun çekmecesini nasıl şiddetle açtığını anımsa. Cansız nesneler, insanların duyguları. Sonra tefeci dükkânını görürüz; aslında burası dükkân değil, istenmeyen eşyaların depolandığı koskoca bir mekândır. Kadın çarşaf takımını satar; sonraki planda dükkânda çalışanlardan birinin çarşaf bohçasını rehin eşyaların durduğu rafa götürüşünü izleriz. Önce raf pek yüksek görünmez, ama kamera geriye çekilip de adam merdiveni çıkmaya başlayınca her biri adamın elindekine benzer bohçalarla tıklım tıkış dolu rafların tavana kadar yükseldiğini görürüz ve bir anda sanki Roma'daki ailelerin hepsi yatak çarşaflarını satmışlar, sanki bütün şehir filmin kahramanı ve karısı kadar sefalet içindeymiş izlenimine kapılırız. Her şey bir karede anlatılır büyükbaba. Tek bir karede felaketin eşiğindeki bir toplumun panoramasını görürüz.

Hiç de fena bir yorum değil Katya. Çarklar dönmeye devam ediyor...

Bu akşam aklıma geldi. Üç filmde de benzer örnekler gördüğüm için bir şeyleri yakaladığımı düşünüyorum. *Harp Esirleri*'ndeki bulaşıkları anımsıyor musun?

Bulaşıklar mı?

Filmin sonundan hemen önceki sahne. Gabin, Alman kadına onu sevdiğini, savaş bitince kadını ve kızını almak üzere geri geleceğini, ama şimdi düşman askerlerinin yaklaştığını, iş işten geçmeden önce Dalio ile birlikte İsviçre sınırını geçmeye çalışmak zorunda olduğunu söyler. Dördü son kez birlikte yemek yerler ve vedalaşma anı gelir çatar. Son derece dokunaklı bir sahnedir. Gabin ve kadın sokak kapısında dururlar, birbirlerini bir daha hiç görememeleri olasıdır, erkekler yürüyüp gecenin karanlığına dalarken kadının gözyaşlarını görürüz. Renoir sahneyi orada keserek Gabin ve Dalio'nun ormandaki koşmalarını gösterir; dünyadaki bütün öteki yönetmenlerin filmin sonuna kadar onların kaçışını izleyeceklerine bahse girerim. Oysa Renoir öyle yapmaz. O, kadınla küçük kızına dönmek dehasını gösterir – *deha* derken, kocasını savaşın çılgınlığına kurban vermiş olan bu genç dulun o anda yapması gereken şeye Renoir'ın yaklaşımındaki anlayışı, yüce gönüllülüğü, şefkati kastediyorum. Kadın eve girer, az önce yemek yedikleri sofrayı ve kirli tabakları görür. Erkekler gitmiştir ve gitmiş oldukları için o tabaklar artık onların yokluğunun birer simgesine dönüşmüştür; kadın tek söz söylemeden tabakları birer birer alıp sofrayı toplar. Bu sahne ne kadar sürer? On saniye mi? On beş saniye mi? Hiç uzun sürmez, ama soluğunuzu keser, öyle değil mi? Yüreğinizi parçalar.

Birden Titus'u anımsayıp, Sen cesur bir kızsın, dedim.

Kes şunu Büyükbaba. Ondan söz etmek istemiyorum. Belki başka bir sefer, ama şimdi olmaz. Tamam mı?

Tamam. Biz yine filmlere dönelim. Geriye bir tane kaldı. Hint filmi. Ben en çok onu beğenmiştim.

Katya müstehzi bir gülümsemeyle, o bir yazarla ilgili de ondan, dedi.

Belki. Ama bu, filmin iyi olmadığı anlamına gelmez.

İyi olmasa zaten onu seçmezdim. Süprüntüyle uğraşmıyoruz. İlkemiz bu, unuttun mu? En zırtapozundan en inceliklisine her tür film, ama süprüntü olmayacak.

Anlaştık. Peki *Apu*'daki cansız nesne hangisi?

Bir düşün hele.

Kafa yormak istemiyorum. Bu senin teorin, o yüzden ne olduğunu sen söyleyeceksin.

Perdeler ve saç tokası. Bir yaşamdan bir diğerine geçiş, hikâyenin dönüm noktası. Apu, arkadaşının kuzininin düğününe katılmak üzere köye gider. Görücü usulüyle yapılan geleneksel bir evliliktir bu. Damat ortaya çıkınca, zırvalayan bir budala olduğu görülür. Düğün iptal edilir, arkadaşın kuzininin ailesi, kızları o gün evlenmeyecek olursa ömür boyu lanetlenecek diye paniğe kapılır. Birkaç gün şehirden uzaklaşmanın keyfini süren, gamsız kasavetsiz Apu, ağaçların altında uyumaktadır. Kızın ailesi onun yanına gelip oradakiler içinde tek uygun bekârın kendisi olduğunu, sorunlarını çözebilecek tek kişinin o olduğunu anlatırlar. Apu afallar. Ailenin kafadan çatlak, batıl inançlara saplanmış ahmak köylüler olduğunu düşünerek öneriyi reddeder. Ama bir süre düşündükten sonra kabul etmeye karar verir. Bunu salt iyilik yapmış, diğerkâm bir jest yapmış olmak için yapacaktır, ama kızı Kalküta'ya götürmek gibi bir niyeti yoktur. Düğün töreninden sonra ilk kez baş başa kaldıklarında, Apu bu uysal görünümlü genç kadının sandığından çok daha çetin ceviz olduğunu öğrenir. Apu, Ben yoksulum, yazar olmak istiyorum, sana verebilecek hiçbir şeyim yok, der. Kız, Biliyorum, ama önemi yok, diye karşılık verir; onunla gitmeyi kafasına koymuştur. Çileden çıkan, ne yapacağını şaşıran, ama aynı zamanda kızın kararlılığından da etkilenen Apu, gönülsüz de olsa boyun eğer. Sahne burada kesilir, şehre geçeriz. Apu'nun oturduğu köhne yapının önüne yanaşan arabadan Apu ile karısı inerler. Apu, karısını tavan arasındaki sefil odasına çıkarırken konu komşu bu güzel kızı görmek için dışarı uğrar. Bir dakika sonra birisi Apu'yu çağırır, Apu gider. Kamera, yabancısı olduğu bu kentte, yabancısı olduğu bu odada yapayalnız kalan, tanımadığı bir adamla evlenmiş olan kızın üzerinde kalır. Kız perde yerine, pis bir çuval parçasıyla örtülü pencereye gider. Çuvalda bir delik vardır, kız delikten dışarıya, üzerinde kıçındaki bezden başka bir şey olmayan bir bebeğin

toprağın üstünde, çöplerin arasında emeklediği arka bahçeye bakar. Kamera ters açıya döner, kızın delikten bakan gözünü görürüz. O gözden yaşlar boşanmaktadır; gerginleştiği, korktuğu, kendini yitip gitmiş hissettiği için kim suçlayabilir kızcağızı? Apu odaya gelir ve kıza, Neyin var? diye sorar. Kız, yok bir şey, dercesine başını sallar. Sahne kararır, buradaki kritik soru şudur: Şimdi ne olacak? Kazara evlenen bu uygunsuz çifti bundan sonra neler bekliyor? Daha bir dakika bile geçmeden birkaç usta işi kısa sahneyle her şey gözümüzün önüne serilir. Birinci nesne: pencere. Sahne aydınlandığında sabahın erken saatleridir; gözümüze çarpan ilk şey bir önceki sahnedeki kızın dışarıya baktığı penceredir. O yırtık pırtık çuval gitmiş, yerine tertemiz ekose desenli perdeler asılmıştır. Kamera biraz geriler, karşımıza ikinci nesne çıkar: pencere pervazındaki çiçek saksıları. Bunlar yüreklendirici işaretlerdir, ancak ne anlama geldiklerinden henüz emin olamayız. Hamaratlık, evcimenlik, kadın eli değmesi desek, bunlar zaten bir eşten beklenen görevler; Apu'nun karısının görevlerini hakkıyla yerine getirmesi, kocasını sevdiğini kanıtlamaz. Kamera geri çekilmeyi sürdürür, ikisini yatakta uyurken görürüz. Saat çalar, Apu homurdanarak başını yastığa gömerken karısı yataktan fırlar. Üçüncü nesne: kadının sarisi. Kadın yataktan kalkıp yürümeye davrandığında kımıldayamaz, çünkü giysisi Apu'nunkine düğümlenmiştir. Çok tuhaf. Bunu kim ve ne için yapmıştır? Kadının yüzünde hem terslenen hem keyiflenen bir ifade vardır, o anda bunu yapanın Apu olduğunu anlarız. Kadın yatağa döner, Apu'nun kalçasına hafifçe bir şaplak atar, sonra düğümü çözer. Bu sahne bana ne anlatıyor? İyi seviştiklerini, birbirlerine oyun yapacak kadar yakınlaştıklarını, gerçekten evlenmiş olduklarını. Peki ya aşk? Hallerinden hoşnut görünüyorlar, ama birbirlerine besledikleri duygular ne kadar güçlü? İşte o noktada dördüncü nesne devreye girer: saç tokası. Kadın kahvaltı hazırlamak için kadrajdan çıkar, kamera Apu'ya yakın plan yaklaşır. Apu sonunda gözlerini açar, esneyip gerinerek yatakta dönerken iki yastığın arasına sıkışmış bir şey görür. Elini uzatıp karısının saç tokalarından birini yastıkların arasından çıkartır. İşte burası işin doruk noktasıdır. Apu tokayı evirip çevirip inceler, o anda Apu'nun gözlerine baktığınız zaman o gözlerde gördüğünüz sevecenlik ve hayranlık, Apu'nun sonunda karısına deliler gibi âşık olduğunu, karısının onun hayatının

kadını haline geldiğini kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya koyar. Ve Ray, bütün bunları tek sözcüklük bir diyalog kullanmadan gerçekleştirir.

Tıpkı bulaşık tabaklardaki gibi, dedim. Tıpkı çarşaf bohçasındaki gibi. Söz yok.

Gerçekten hiç söz yok, diye yanıtladı Katya. Ne yaptığını biliyorsan söze gerek yok.

Bu üç sahnenin bir özelliği daha var. Filmleri izlerken bunun farkında değildim, ama senin anlattıklarını dinlerken birden aklıma geliverdi.

Neymiş o?

Hepsi de kadınlarla ilgili. Dünyayı kadınların nasıl sırtlandığıyla ilgili. Bahtsız erkekleri ortalıkta dolanıp işleri berbat ederken ya da hiçbir şey yapmadan yan gelip yatarken, gerçek işleri kadınlar yapıyor. Saç tokasından sonra olan da işte bu. Apu, tencerenin başına çömelip kahvaltı hazırlayan karısına karşıdan bakıyor, ona yardım etmek için kılını bile kıpırdatmıyor. Aynı şekilde İtalyan erkek de o su kovalarını taşımanın karısına ne kadar zor geldiğini fark etmiyor.

Katya, böğrümü hafifçe dürterek, Nihayet beni anlayan bir erkek çıktı, dedi.

Abartmayalım. Ben sadece senin teorine bir dipnot ekliyorum. Teorinin çok akıllıca olduğunu da belirtmek isterim.

Peki sen ne tür bir koca oldun Büyükbaba?

Ben de tıpkı o filmlerdeki beceriksizler kadar şapşal ve tembeldim. Her şeyi Büyükannen kotarırdı.

Doğru değil bu.

Doğru. Sen yanımızda olduğun zamanlar ben elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırdım. Ama bir de beni Büyükannenle yalnızken görecektin.

Yatış biçimimi değiştirmek, yastığımı düzeltmek, komodinin üzerindeki bardaktan bir yudum su içmek için öyküye bir an ara veriyorum. Sonia'yı düşünmeye başlamak istemiyorum. Henüz çok

erken, şimdi kendimi kaptıracak olursam saatlerce onu düşünürüm. Öyküden şaşma. Tek çözüm bu. Öyküden şaşma ve eğer sonunu getirebilirsem neler olacağını gör.

Owen Brick. Owen Brick, Wellington şehrine doğru yola koyuluyor, şehrin hangi eyalette olduğunu bilmiyor, ülkenin hangi bölgesinde olduğunu bilmiyor, ama hava soğuk ve nemli olduğu için kuzeyde bir yerde, belki New England'da, belki New York eyaletinde, belki de Yukarı Ortabatı'da bir yerlerde olduğunu tahmin ediyor; sonra Serge Çavuş'un içsavaştan söz ettiğini anımsıyor, savaşın neden çıktığını ve kimin kiminle savaştığını merak ediyor. Yine Kuzeylilerle Güneyliler mi savaşıyor? Yoksa Doğu ile Batı mı? Kırmızılarla Maviler mi? Beyazlarla Siyahlar mı? Savaşa yol açan her neyse ve tehlikede olan fikirler ya da sorunlar hangileriyse, hiçbirinin bir anlamı olmadığını söylüyor kendi kendine. Tobak, Irak hakkında hiçbir şey bilmiyorsa, burası nasıl Amerika olabilir? Şaşkına dönen Brick, ilk tahminine dönerek karabasan gördüğünü, çevresindeki bütün somut kanıtlara karşın evinde, Flora'nın koynunda uyumakta olduğunu düşünüyor.

Görüş mesafesi çok sınırlı, ama Brick iki yanında ağaçlıklar olduğunu, görünürde yıllardır onarılmadığı belli, zift ve asfalt döşeli delik deşik yoldan başka ev, yapı, telefon direği, trafik işaretleri gibi insanların varlığını gösteren hiçbir belirti olmadığını sisin arasından hayal meyal seçiyor. İki kilometre kadar yürüyor, sonra iki kilometre daha yürüyor, yanından ne bir otomobil geçiyor ne de boşlukta bir insan beliriyor. Yirmi dakika kadar sonra Brick yaklaşan bir şeyin sesini duyuyor, ne olduğunu kestiremediği tangır tungur bir ses. Sisin içinden kendisine doğru pedal çeviren bir bisikletli görünüyor. Brick adamın dikkatini çekmek için elini sallıyor, *Merhaba*, *Lütfen*, *Beyefendi*, diye sesleniyor; ama adam hiç oralı olmadan geçip gidiyor. Bir süre sonra kimi bir yöne, kimi bir başka yöne giden başka bisikletliler de ortaya çıkmaya başlıyor, ama Brick onları durdurmak için ne yaparsa yapsın sanki görünmezmiş gibi kimse onun farkına varmıyor.

Sekiz on kilometre daha ilerleyince yaşam belirtileri, daha doğrusu geçmişe ait yaşam belirtileri görünmeye başlıyor: yanmış evler, çökmüş yiyecek marketleri, ölü bir köpek, havaya uçurulmuş birkaç

otomobil. Eşyasını doldurduğu alışveriş arabasını süren, yırtık pırtık kıyafetli yaşlı bir kadın birden Brick'in karşısına çıkıveriyor.

Brick, Affedersiniz, diyor. Bu yol Wellington'a çıkar mı acaba?

Kadın duruyor, söylenenleri anlamadığını gösteren boş bakışlarla ona bakıyor. Brick kadının çenesindeki bir tutam kıla, buruşuk ağzına, damarları kabarmış romatizmalı ellerine bakıyor. Kadın, Wellington mu? diyor, kim sordu sana?

Brick, Bana kimse sormadı, ben sana soruyorum, diyor.

Bana mı? Wellington'dan bana ne? Seni tanımıyorum bile.

Ben de seni tanımıyorum. Sadece bu yol Wellington yolu mu diye soruyorum.

Kadın bir an Brick'i tepeden tırnağa süzdükten sonra, Bu sana beş papele patlar, diyor.

Evet ya da hayır demek için beş papel mi istiyorsun? Aklını oynatmış olmalısın.

Burada herkes oynattı. Yoksa sen aklını oynatmadığını mı söylemeye çalışıyorsun?

Sana bir şey söylemeye çalıştığım yok. Sadece nerede olduğumu öğrenmek istiyorum.

Yolun üstünde duruyorsun kuş beyinli.

Tamam, yolun üzerinde duruyorum, ama bilmek istediğim şey, bu yolun Wellington yolu olup olmadığı.

On papel.

On papel mi?

Yirmi papel.

Brick sabrının sonuna gelerek, Unut gitsin, diyor. Kendim bulurum.

Neyi kendin bulursun?

Brick, kadına cevap vermek yerine yeniden yürümeye koyuluyor ve sisin içinde kaybolacağı sırada, sanki birisi tam o anda güzel bir espri yapmış gibi, kadının bir kahkaha patlattığını duyuyor.

Wellington sokakları. Brick şehre girdiğinde vakit öğleyi çoktan geçmiş, yorgun, karnı aç, o uzun yolun meşakkatinden ayakları sızlıyor. Güneş sabahın erken saatlerindeki sisi yakıp yok etmiş; Brick yaklaşık on sekiz derece sıcaklıktaki güzel havada çevreyi dolaşırken, şehrin yıkıntılar ve cesetlerle dolu, bombalanmış bir savaş bölgesi

olmayıp neredeyse hasar görmemiş olduğunu görerek yürekleniyor. Gerçi birtakım harap binalar, yer yer çökmüş sokaklar, birkaç yıkılmış barikat görüyor, ama bunların dışında Wellington, sokaklarda gezinen, dükkânlara girip çıkan insanlarıyla ve görünür bir tehlikeden uzak oluşuyla, gerçekten yaşayan bir şehir görünümünde. Orayı sizin normal Amerika şehirlerinden farklı kılan tek şey, ortalıkta otomobillerin, kamyonların, otobüslerin olmayışı. Hemen herkes tabanvayla dolaşıyor, yaya olmayanlar da bisiklet üzerinde. Bunun benzin kıtlığından mı, yoksa belediyenin aldığı bir karardan mı kaynaklandığını Brick'in bilmesi şimdilik olanaksız; ama bu sessizliğin hoşuna gittiğini, bunu New York sokaklarının gürültüsüne, karmaşasına yeğlediğini de itiraf etmesi gerek. Ne var ki, bu özelliği dışında Wellington'un kayda değer hiçbir yanı yok. Kötü inşa edilmiş, çirkin yapılarıyla, ağaçsız çevresiyle, kaldırımlardaki çöp yığınlarıyla perişan, döküntü bir yer. Belki kasvetli bir kasaba, yine de Brick'in beklediği gibi bir cehennem değil.

İlk iş olarak midesini doldurmayı planlıyor; ama görünüşe bakılırsa Wellington'da çok az sayıda lokanta olduğundan, anacaddelerden birine açılan yan sokaktaki ufak lokantayı bulmak için epeyce dolaşması gerekiyor. Saat üçe geliyor, öğle yemeği vakti çoktan geçmiş, Brick lokantaya girdiğinde içerde hiç kimse yok. Girişin solunda bir bar tezgâhı var, önünde altı tane boş tabure sıralanıyor; sağda ise karşı duvara kadar uzanan dört bölme var, onlar da boş. Brick tezgâhın başına oturmaya karar veriyor. Taburelerden birine oturmasından birkaç saniye sonra, mutfaktan genç bir kadın çıkıp önüne bir mönü koyuyor. Yirmili yaşların ortasıyla sonu arasında, bezgin bakışlı, solgun tenli, zayıf bir kız, dudağının kıyısına belli belirsiz bir gülümseme oturtmuş.

Brick mönüyü açmaya zahmet etmeden, Bugün en iyi yemeğiniz nedir? diye soruyor.

Garson kız, Bugün yiyecek ne *var* demek daha doğru olur, diyor.

Ya? Peki öyleyse, seçeneklerimiz nedir?

Ton balıklı salata, tavuklu salata, bir de yumurta. Ton balıklı salata dünden kaldı, tavuklu salata iki günlük, yumurtalar daha bu sabah geldi. İstediğiniz gibi pişirebiliriz. Yağda yumurta, çırpılmış yumurta ya da çılbır. Katı, kayısı veya rafadan. Ne isterseniz.

Domuz pastırması ya da sosis var mı? Kızarmış ekmek veya patates var mı?

Garson kız kulaklarına inanamamış gibi gözlerini deviriyor. Sen hayal kurmaya devam et şekerim, diyor. Yumurta yumurtadır. Yanında başka bir şey olan yumurta demek değildir. Sadece yumurta.

Hayal kırıklığına uğrasa da bunu belli etmemeye çalışan Brick, Tamam, diyor; öyleyse yumurta olsun.

Nasıl istiyorsun?

Bir düşünelim... Nasıl istiyorum? Çırpılmış olsun.

Kaç tane?

Üç. Yok, sen şunu dört yap.

Dört ha? Bu sana yirmi papele patlar. Garson kız gözlerini kısarak Brick'e sanki onu ilk kez görüyormuş gibi bakıyor. Başını iki yana sallayarak sözünü sürdürüyor: Cebinde yirmi doların varsa bu çöplükte ne arıyorsun?

Brick, Çünkü yumurta istiyorum, diye yanıtlıyor. Çırpılmış dört yumurta, servisi yapan da...

Kız gülümseyerek, Molly, diyor. Molly Wald.

Evet, servisi yapan da Molly Wald. Buna bir itirazın var mı?

Hayır yok.

Böylece Brick, kendisine dostça davranan sıska kızla havadan sudan konuşmaya çabalayarak dört çırpılmış yumurtasını sipariş ederken, bir taraftan da bu döküntü lokantada yumurtanın tanesi beş dolarsa, Tobak'ın verdiği paranın bu fiyatlarla fazla dayanmayacağını hesaplıyor. Molly arkasını dönüp mutfağa seslenerek siparişi söylerken, Brick de kıza savaşla ilgili sorular sormakla çenesini tutmak arasında bocalıyor. Ne yapacağına karar veremeden, kızdan bir fincan kahve istiyor.

Molly, Kusura bakma, kahvemiz kalmadı, diyor. Sıcak çay var. İstersen sana sıcak çay getireyim.

Brick, Tamam, diyor. Bir bardak çay getir. Bir an duraksadıktan sonra cesaretini toplayıp soruyor: Sırf merakımdan soruyorum, çay kaç para?

Beş papel.

Beş papel mi? Anlaşılan burada her şey beş papel.

Brick'in sözlerine tepesi atan Molly öne eğiliyor, kollarını tezgâha dayayıp başını sallıyor. Sende biraz gerzeklik var mı?

Brick, Olabilir, diyor.

Altı aydır bir dolarlıkları ve madenî paraları kullanmıyoruz. Sen nerelerdeydin arkadaş? Yoksa yabancı filan mısın?

Bilmem. Ben New Yorkluyum. Öyle olunca yabancı mı sayılıyorum?

New York şehrinden mi?

Queens'ten.

Molly, dünyadan habersiz müşterisine hem öfkelenip hem acıyan bir tavırla hafifçe gülüyor. Bu harika, diyor. Gerçekten harika. Kıçıyla dirseğini birbirinden ayırt edemeyen bir New Yorklu.

Brick, Şeeey... diye geveliyor, hastaydım. Çalışamaz durumdaydım. Hastanedeydim, işte o yüzden neler olup bittiğini izleyemedim.

Molly, Hani haberin olsun diye söylüyorum Bay Budala, diyor, savaştayız, savaşı da New York başlattı.

Ya?

Evet *ya*. Ayrılıkçılık. Bu söz belki kulağına çalınmıştır. Yani bir eyaletin ülkenin geri kalan bölümünden bağımsızlığını ilan etmesi. Şimdi on altı eyaletimiz var, ne zaman sona ereceğini de Tanrı bilir. Bu kötü bir şey demiyorum, ama yetti artık. İnsanı bıktırıyor, çok geçmeden de bütün bu olup bitenden usanıyorsun.

Brick, Dün gece çok çarpışma oldu, dedikten sonra, Kim kazandı? diye doğrudan bir soru sormak cesaretini gösteriyor.

Federaller saldırıya geçti, ama bizim birlikler onları püskürttü. Yakında yeniden saldırmayı deneyeceklerini pek sanmam.

Demek Wellington'da ortalık pek karışmayacak.

Hiç değilse şimdilik öyle. Ya da öyle söylüyorlar. Ama kim bilir?

Mutfaktan bir ses, *Dört çırpılmış* yumurta hazır, diye sesleniyor. Bir saniye sonra da Molly'nin arkasındaki rafın üzerinde beyaz bir tabak görünüyor. Molly dönüp Brick'in yemeğini alarak onun önüne koyuyor. Sonra da çayı hazırlamaya başlıyor.

Yumurtalar fazla pişmiş, kupkuru; tuz, biber ekmek de tat vermeye yetmiyor. 19 kilometrelik yürüyüşten sonra açlıktan ölmek üzere olan Brick, lastik kıvamındaki çırpılmış yumurtaları çatalına doldurup ağzına atıyor, zar zor çiğniyor ve her lokmadan sonra hiç de

söylendiği gibi sıcak olmayan ılık çaydan bir yudum alarak midesine indirmeye çalışıyor. Kendi kendine, Boşver, diyor. Üzerinde durulması gereken bunca cevaplanmamış soru varken, yemeğin tatsızlığını dert edinecek değil. Brick, yumurtalarla savaşına bir an ara veriyor ve hâlâ tezgâhın arkasında, kollarını kavuşturup ağırlığını bir bacağından ötekine aktararak duran ve yeşil gözlerinde belli etmemeye çalıştığı bir keyif parıltısıyla kendisini seyreden Molly'ye bakıyor.

Komik olan ne? diye soruyor.

Kız omuz silkerek, Yok bir şey, diyor. Öyle hızlı atıştırıyorsun ki, bana çocukluğumda beslediğimiz bir köpeği anımsattın.

Brick, Kusura bakma, diyor. Çok açım.

Anladım zaten.

Buraların yabancısı olduğumu da anlamışsındır herhalde. Wellington'da tanıdığım hiç kimse yok. Kalacak bir yer arıyorum. Belki bu konuda bana yardımcı olabilirsin diye düşünüyordum.

Ne kadar kalacaksın?

Bilmiyorum. Belki bir gece, belki bir hafta, belki sonsuza kadar. Bunu kestirmek için daha çok erken.

Kendin de bilmiyorsun galiba, öyle değil mi?

Yapabileceğim bir şey yok. Anlıyorsun ya, tuhaf bir durumdayım, sanki karanlıkta sendeliyor gibiyim. Aslına bakarsan, bugün günlerden ne olduğunu bile bilmiyorum.

On Dokuz Nisan Perşembe.

On Dokuz Nisan ha. Güzel. Ben de böyle derdim. Peki ama, hangi yıldayız?

Dalga mı geçiyorsun?

Ne münasebet. Hangi yıldayız?

İki bin yedi.

Tuhaf.

Tuhaf olan ne?

Çünkü yıl doğru da geri kalan her şey yanlış. Dinle beni, Molly...

Dinliyorum arkadaş. Can kulağıyla dinliyorum.

Pekâlâ. Şimdi sana *On Bir Eylül* diyecek olsam, bunun özel bir anlamı olur mu?

Pek olmaz.

Ya *Dünya Ticaret Merkezi* dersem?

İkiz kuleler mi? New York'taki şu yüksek binalar mı?
Tam üzerine bastın.
Ne olmuş onlara?
Hâlâ yerlerinde duruyorlar mı?
Tabii ki duruyorlar. Neyin var senin?
Brick, neredeyse duyulmayacak kadar alçak sesle, Bir şeyim yok, diye mırıldanıyor. Sonra yarısı yenmiş yumurtalara bakarak fısıldıyor: Bir karabasan gidiyor, yerine bir yenisi geliyor.
Ne dedin? Duyamadım seni.
Brick başını kaldırıp Molly'nin gözlerinin içine bakarak son bir soru soruyor: Ve Irak'ta da savaş yok, öyle değil mi?
Cevabı zaten biliyorsan, ne diye bana soruyorsun?
Emin olmak istedim. Kusuruma bakma.
Bak, bay...
Owen. Owen Brick.
Peki Owen. Senin sorunun nedir, bilmiyorum. Hastanede başına ne geldiğini de bilmiyorum, ama senin yerinde olsam, şu yumurtayı soğumadan bitirirdim. Şimdi telefon etmek için mutfağa gidiyorum. Şu köşeyi dönünce küçük bir otel var, kuzenlerimden biri orada gece müdürü. Belki boş odaları vardır.
Bana neden bu kadar iyilik yapıyorsun? Beni doğru dürüst tanımıyorsun bile.
Sana iyilik yapmıyorum. Kuzenimle bir anlaşmamız var. Ona yeni müşteri götürünce, bana ilk gecenin parasından yüzde on veriyor. Allah'ın uzaylısı, senin anlayacağın bu düpedüz ticaret. Sana verecek boş odası varsa, kendini bana borçlu hissetmene hiç gerek yok.
Boş oda varmış. Brick (artık buz gibi olmuş çaydan bir yudum daha içerek) yemeğini bitirdiği sırada, Molly de mutfaktan gelip müjdeyi veriyor. Üç oda varmış, diyor. İkisinin geceliği üç yüz dolar, üçüncüsünün iki yüz dolar. Brick'in kesesinin ne kadara elverdiğini bilmediği için inisiyatifini kullanıp iki yüz dolarlık odayı ayırtmış. Brick, kızın *düpedüz ticaret* diye çıkışmasına karşın, simsarlık ücretinden on dolar fedakârlık yapmasını minnetle karşılıyor. İyi yürekli olduğunu gizlemek için ne kadar çaba gösterirse göstersin, iyi bir kız, diye düşünüyor. Brick son yirmi dört saat içinde yaşadıklarından öylesine kafası karışmış, kendisini öylesine yalnız

hissediyor ki, kızın tezgâhın arkasından çıkıp onunla otele gelmesini çok istiyor, ama gelemeyeceğini biliyor; kendisi için bir ayrıcalık yapıp gelmesini rica etmeye de cesareti yok. Molly, bir sokak ötedeki Exeter Otel'e hangi yoldan gideceğini kâğıt peçetenin üzerine çiziyor. Brick de hesabı ödüyor, kıza ısrarla on dolar bahşiş veriyor, vedalaşmak için elini sıkıyor.

Bir anda ağlayacak gibi olarak, Tekrar görüşeceğimizi umarım, diyor.

Kız, Ben hep buralardayım, diye yanıtlıyor. Pazartesiden cuma akşamına kadar her gün sabah sekizden akşam altıya kadar buradayım. Canın boktan bir yemek daha çekerse, nereye gelmen gerektiğini biliyorsun.

Exeter Otel, ucuz ayakkabı mağazalarıyla loş ışıklı barların bulunduğu blokun tam ortasındaki altı katlı kireçtaşı bir bina. Burası belki altmış yetmiş yıl önce güzel bir yermiş; ama Brick, güve yeniğiyle delik deşik olmuş ve bel vermiş kadife koltukların, kurumuş palmiye saksılarının sıralandığı lobiye bakar bakmaz iki yüz doların Wellington'da para etmediğini anlıyor. Ön bürodaki kâtibin gecelik ücreti peşin ödemesi için ısrarına şaşırıyor; ama yerel âdetlerin yabancısı olduğu için itiraz etmeye kalkışmıyor. Çavuş Tobak'a ikizi kadar benzeyen kâtip, elli dolarlık dört banknotu çatlamış mermer tezgâhın altındaki çekmeceye attıktan sonra 406 numaralı odanın anahtarını Brick'e veriyor. İmza ya da kimlik istemiyor. Brick asansörün yerini sorunca, kâtip asansörün bozuk olduğunu söylüyor.

Dört kat merdiveni çıktıktan sonra soluk soluğa kalan Brick kapıyı açıp odasına giriyor. Yatağın düzeltilmiş olduğunu, beyaz duvarların yeni badanalanmış gibi göründüğünü ve öyle koktuğunu, her şeyin görece temiz olduğunu görüyor; ama çevresine biraz daha dikkatle bakınca ezici bir dehşet duygusuna kapılıyor. Odanın öylesine kasvetli ve tatsız bir havası var ki, Brick yıllar boyunca buraya ancak intihar etmekten başka amacı olmayan umutsuz insanların gelmiş olduğunu düşünüyor. Bu izlenimi nereden kaynaklanıyor? Bunun nedeni kendi moralinin bozuk olması mı, yoksa somut gerçekler mi diye düşünüyor. Örneğin, eşyanın azlığı, koskoca odada sadece bir karyola ile eski bir gardırop var. Ne bir sandalye ne de telefon. Duvarlar bomboş, hiç resim yok. Boş, tatsız banyoda beyaz lavabonun yanına kâğıdıyla

konmuş minik bir kalıp sabun, askıda tek bir havlu, emayesi yer yer paslanmış bir banyo küveti var. Korkunun kısırdöngüsüne kapılan Brick, pencerenin yanında duran eski, siyah beyaz televizyonu açmaya karar veriyor. Televizyonu izlerken belki sakinleşirim ya da şansım varsa haberleri yakalayıp savaşla ilgili bir şeyler öğrenebilirim diye düşünüyor. Düğmeye basınca yankılı bir çınlama duyuluyor. Brick kendi kendine, bu iyiye işaret, diyor; ama aygıtın ısınması için uzun bir süre beklemesine karşın ekrana hiçbir görüntü gelmiyor. Sadece karlanma ve parazit sesi. Kanal değiştiriyor. Yine karlanma ve yine parazit hışırtısı. Bütün kanalları deniyor, hepsi aynı sonucu veriyor. Brick televizyonu kapatmak yerine kordonu duvardan çekip koparıyor. Sonra gövdesinin ağırlığı altında inleyen eski karyolaya oturuyor.

Kendine acımanın o zehirli atmosferine dalmasına fırsat kalmadan biri kapıya vuruyor. Brick, hiç kuşkusuz otel görevlilerinden biridir diye düşünse de, içten içe gelenin Molly Wald olmasını, kızın onu yoklamak için birkaç dakikalığına lokantadan kaçmayı becermiş olmasını umuyor. Tabii bu pek olası değil, zaten kapıyı açar açmaz da umudu kırılıveriyor. Gelen Molly değil, ama bir otel görevlisi de değil. Karşısında, o sabah Serge Çavuş'un kendisine verdiği giysilere benzeyen siyah kot pantolon ve kahverengi deri ceket giymiş, siyah saçlı, mavi gözlü, uzun boylu, güzel bir kadın duruyor. Brick kadının yüzüne baktıkça onunla daha önce karşılaşmış gibi geliyor, ama ne zaman ve nerede karşılaştıklarını anımsayamıyor.

Kadın neşeyle gülümseyerek, Merhaba Owen, diyor; Brick onun ağzına bakınca dudaklarına kıpkırmızı ruj sürmüş olduğunu görüyor.

Brick, Seni tanıyorum, öyle değil mi? diyor. En azından bana öyle geldi. Belki de seni birine benzetiyorum.

Kadın şen şakrak bir tavır ve sesinde bir zafer tonuyla, Virginia Blaine, diye yanıtlıyor. Hatırlamıyor musun? Onuncu sınıftayken bana deliler gibi âşıktın.

Kafası daha da karışan Brick, Aman Tanrım, diyor. Virginia Blaine. Miss Blunt'ın geometri dersinde aynı sırada otururduk.

Beni içeriye almayacak mısın?

Brick, Tabii buyur, diyerek kenara çekiliyor ve kadının eşikten adımını atışına bakıyor.

Virginia, kasvetli, çıplak odaya göz gezdirdikten sonra ona dönerek, Ne berbat bir yer, diyor. Burada kalmak nereden aklına geldi?

Brick olanları anlatmaktan kaçınarak, Uzun hikâye, diye yanıtlıyor.

Burası olmaz Owen. Sana daha doğru dürüst bir yer bulmamız gerek.

Belki yarın bakarız. Bu gecenin parasını verdim, iade edeceklerini hiç sanmam.

Oturacak sandalye bile yok.

Farkındayım. İstersen yatağa oturabilirsin.

Virginia eprimiş yeşil yatak örtüsüne şöyle bir göz attıktan sonra, Teşekkür ederim, ayakta dururum, diyor.

Brick birden konuyu değiştirerek, Senin burada ne işin var? diye soruyor.

Seni otele girerken gördüm, ben de peşinden–

Brick kadının sözünü kesiyor: Hayır, onu demek istemedim. *Buradan*, şimdiye kadar adını bile duymadığım Wellington'dan söz ediyorum. Amerika olması gereken ama Amerika olmayan, hiç değilse benim bildiğim Amerika olmayan bu ülkede ne işin var diyorum.

Söyleyemem. En azından şimdilik söyleyemem.

New York'ta karımla yatağa giriyoruz. Sevişiyoruz, uyuyoruz ve uyandığımda kendimi Allah'ın unuttuğu bir yerde, sırtımda lanet olası bir asker üniformasıyla buluyorum. Neler dönüyor?

Sakinleş Owen. Başlangıçta insanın kafası biraz karışıyor, orası doğru. Ama seni temin ederim, zamanla alışacaksın.

Alışmak istemiyorum. Ben kendi yaşamıma dönmek istiyorum.

Döneceksin. Hem de sandığından çok daha çabuk.

Brick, kadına inanıp inanmamakta bocalayarak, Eh, hiç değilse bu da bir şey, diyor. Peki ben geri dönebileceksem, sen ne olacaksın?

Ben geri dönmek istemiyorum. Buraya geleli uzun zaman oldu ve burasını eskiden yaşadığım yerden daha çok seviyorum.

Demek uzun zaman oldu... Öyleyse okulu ailenle birlikte başka bir yere taşındığın için bırakmadın.

Hayır.

Seni çok aradım. Sana buluşma teklif edecek cesareti toplamam için nerdeyse üç ay geçti, tam teklif edeceğim zaman da sen gittin.

Elimde değildi. Başka seçeneğim yoktu.

Seni burada tutan nedir? Evli misin? Çocukların var mı?
Çocuğum yok, ama eskiden evliydim. Kocam savaşın başlarında öldürüldü.
Buna üzüldüm.
Ben de üzüldüm. Senin evli olduğuna da biraz üzüldüm. Seni hiç unutmadım Owen. Çok uzun zaman geçtiğini biliyorum, ama inan, o buluşmayı ben de en az senin kadar istiyordum.
Bunu şimdi söylüyorsun.
Doğru söylüyorum. Yani, seni buraya getirmek kimin fikriydi sanıyorsun?
Dalga geçiyorsun. Hadi Virginia, bana bu kadar korkunç bir şeyi nasıl yaparsın?
Seni tekrar görmek istedim. Ayrıca, senin bu iş için en uygun kişi olduğunu düşünüyordum.
Hangi iş?
Numara yapma Owen. Neden söz ettiğimi pekâlâ biliyorsun.
Tobak. Kendine Çavuş Serge diyen soytarı.
Ve Lou Frisk. Doğruca ona gitmen gerekiyordu, hatırlıyor musun?
Yorgundum. Aç karınla bütün gün taban tepmiştim ve bir şeyler yiyip biraz uyumak istiyordum. Sen kapıyı vurduğunda ben de tam yatağa girmek üzereydim.
Şansın yokmuş. Çok yoğun bir programla çalışıyoruz ve derhal Frisk'e gitmemiz gerekiyor.
Gidemem. Bitkinim. Birkaç saat uyuyayım, sonra seninle beraber giderim.
Ben gerçekten...
Lütfen Virginia. Eski günlerin hatırı için.
Virginia saatine baktıktan sonra, Peki, diyor. Sana bir saat izin. Şimdi dört buçuk. Tam beş buçukta kapın çalınacak.
Teşekkür ederim.
Ama beni atlatmaya kalkma Owen. Tamam mı?
Öyle bir şey yapar mıyım hiç?
Virginia sevecenlikle gülümsedikten sonra kollarını açıp Brick'i kucaklayarak veda ediyor. Kulağına, Seni yeniden görmek ne güzel, diye fısıldıyor. Kafasından yüzlerce düşünce geçen Brick, kollarını iki yanına yapıştırmış, kımıldamadan duruyor. Sonunda Virginia onu

bırakıyor, yanağını okşuyor, kapı koluna sertçe bastırarak kapıyı açıyor ve dışarı adımını atmadan önce Brick'e dönüp, Beş buçukta, diyor.

Brick, Beş buçukta, diye yineliyor; sonra kapı kapanıyor ve Virginia Blaine gidiyor.

Brick'in şimdiden bir planı ve belirli ilkeleri var. Hiçbir koşulda Frisk ile karşılaşmamaya ve ona yükledikleri görevi yerine getirmemeye kararlı. Kimseyi öldürmeyecek, kimsenin buyruğunu yerine getirmeyecek, gerektiği kadar uzun süre gözlerden ırak kalacak. Virginia onun yerini bildiği için, Brick derhal oteli terk edecek ve bir daha oraya dönmeyecek. Şu andaki öncelikli sorun bir yer bulmak. Aklına sadece üç çözüm geliyor. Lokantaya gidip Molly'den yardım istemek. Eğer o yardım etmek istemezse, o zaman ne olacak? Sokak sokak dolaşıp yeni otel aramak ya da havanın kararmasını bekleyip Wellington'dan tüymek.

Virginia'nın dört kat merdiveni inip Exeter'den çıkması için fazla fazla on dakika veriyor. Tabii kadın lobide bekliyor ya da otelin karşısından kapıyı gözlüyor olabilir, ama eğer lobide yoksa Brick arka kapıdan çıkacak, otelin bir arka kapısı olduğunu ve o kapıyı bulacağını varsayıyor. Peki ya kadın lobideyse. O zaman ne olacak? Bir koşu kapıdan çıkacak, o kadar basit. Brick dünyanın en hızlı koşan insanı olmayabilir, ama Virginia ile konuşurken kadının yüksek topuklu çizmeler giydiğini fark etmişti, düz ayakkabı giyen bir erkek topuklu çizme giyen bir kadından her zaman daha hızlı koşar.

Virginia'nın kucaklamasına, sevecen gülümseyişine, yeniden görüşmek istemesine, lisedeyken onunla çıkmadığına pişman olmasına gelince, Brick bunların tümüne kuşkuyla bakıyor. On beş yaşındayken yüreğini hoplatan Virginia Blaine sınıfın en güzel kızıydı ve ne zaman salına salına yürüyüp gitse bütün oğlanlar dile getirmedikleri bir arzu ve şehvetle kıvranırlardı. Brick ona buluşma teklif edeceğini söylerken doğruyu söylemiyordu. Hiç kuşkusuz bunu teklif etmeyi isterdi, ama o yaşta bunu göze almaya yüreği yetmezdi.

Brick deri ceketinin fermuarını kapatıp sırt çantasını sağ omzuna atarak arka merdivenden iniyor. Yangın çıkışı olan bu merdiven, onun lobiden geçmeden otelin ön kapısına paralel sokağa açılan demir kapıya ulaşmasını sağlıyor. Virginia görünürlerde yok; bitkin kahramanımız bu başarılı kaçışından öylesine yürekleniyor ki bir an

iyimserliğe kapılıyor ve başına gelen felaketler sözlüğüne sonunda *umut* sözcüğünü ekleyebileceğini hissediyor. Hızlı hızlı yürüyerek yayaların, yaylı bir sırığın üzerinde sıçrayarak yürüyen bir çocuğun yanından geçiyor; karşıdan gelen tüfekli dört askeri görünce hızını bir an kesiyor, sokaktan geçen bisikletlerin hiç kesilmeyen madenî sesine kulak veriyor. Bir köşeyi dönüyor, sonra bir köşe daha ve bir üçüncü köşeyi kıvrılıp Molly'nin çalıştığı Pulaski Lokantası'nın kapısının önüne geliyor.

İçeri giriyor, lokanta yine boş. Artık koşulları bildiği için buna şaşırmıyor; yemeği olmayan bir lokantaya gitmek zahmetine kim girer? Bu yüzden hiç müşteri yok, ama Molly'nin de olmayışı Brick'i kaygılandırıyor. Acaba erkenden evine mi gitti diye düşünürken yine de sesleniyor, kız ortaya çıkmayınca bir daha sesleniyor. Birkaç saniye merakla bekledikten sonra Molly'nin içeri girdiğini görünce rahat bir nefes alıyor; ama kız onu tanıyınca yüzündeki sıkıntılı ifade, yerini kaygıya, hatta belki de öfkeye bırakıyor.

Molly, soğuk ve mesafeli bir tonda, Her şey yolunda mı? diye soruyor.

Brick, Hem evet hem hayır, diyor.

Bu da ne demek oluyor? Otelde sorun mu çıkardılar?

Sorun çıkarmadılar. Beni bekliyorlardı. Bir gecelik parayı peşin ödeyip yukarı çıktım.

Oda nasıldı? Odada mı sorun çıktı?

Brick ağzına yayılan gülümseyişi daha fazla tutamayarak, Bırak da anlatayım Molly, diyor. Dünyada gezip dolaşmadığım yer kalmadı, birinci sınıf kalite deyince, yani konfor ve şıklığın en üst noktası deyince, hiçbir otel Wellington'daki Exeter Otel'in dört yüz altı numaralı odasının eline su dökemez.

Molly onun bu şakacı tavrına ağzı kulaklarına vararak gülümsüyor ve bir anda bambaşka biri gibi görünüyor. Ya, biliyorum, diyor. Birinci sınıf bir yerdir, öyle değil mi?

Brick bu gülümseyişi görünce kızın ilk baştaki tedirginliğini anlıyor. Buraya şikâyet etmeye, kendisini dolandırıcılıkla suçlamaya geldiğini sanmış olmalı; ama şimdi öyle olmadığını anlayınca az önceki mesafeli tavrı bırakıp rahatlamış bir havada görünüyor.

Brick, Otelle ilgili bir sorun yok, diyor. Sana daha önce anlattığım durumla ilgili. Peşimde birileri var. Bana yapmak istemediğim bir şeyi yaptırmak istiyorlar ve artık Exeter'de kaldığımı da biliyorlar. Demek oluyor ki orada daha fazla kalamam. O yüzden buraya döndüm. Senin yardımını istemeye geldim.

Neden ben?

Çünkü tanıdığım tek kişi sensin.

Molly gövdesinin ağırlığını sağ bacağından soluna aktararak, Beni tanımıyorsun, diyor. Sana sadece yumurta servisi yaptım, otel buldum, altı üstü beş dakika konuştuk. Buna tanışmak demem.

Haklısın. Seni tanımıyorum. Ama aklıma gidecek başka bir yer gelmedi.

Ne diye senin için kendimi tehlikeye atayım? Herhalde başın belada. Polisle ya da askerle belaya girmiş olabilirsin. Belki de o hastaneden kaçtın. Herhalde delileri tıktıkları bir yerdi. Sana yardım etmem için bir tek tutarlı neden göster bana.

Gösteremem. Kız hakkında ne kadar yanlış fikir edindiğine, ona güvenebileceğini sanmakla aptallık ettiğine yanan Brick, Hiçbir neden gösteremem, diyor. Sırt çantasındaki elliliklerin durduğu zarfı anımsayarak, Sana önerebileceğim tek şey ancak para olabilir, diye ekliyor. Bir süre saklanabileceğim bir yer biliyorsan, seve seve para veririm.

Fazla kurnaz olmadığı kolayca anlaşılan Molly, Ha, o zaman başka, öyle değil mi? dedikten sonra, Kaç paradan söz ediyoruz? diye soruyor.

Bilmem. Sen söyle.

Seni bir iki geceliğine evime alabilirim. Kanepem senin sığabileceğin kadar uzundur. Ama oynaşmak yok. Erkek arkadaşım benimle oturuyor, çok da sinirlidir, anlarsın ya; onun için hiç niyetini bozmaya kalkma.

Ben evliyim. Öyle şeyler yapmam.

Aferin sana. Bu dünyada ayağına fırsat gelince onu tepecek bir tek evli erkek yoktur.

Belki de ben bu dünyada yaşamıyorumdur.

Evet, belki de bu dünyada yaşamıyorsundur. Bu da pek çok şeyi açıklar, öyle değil mi?

Brick işi bir an önce bağlamak için sabırsızlanarak, Peki, ne kadar istiyorsun? diye soruyor.

İki yüz papel.

İki yüz mü? Bu çok fazla değil mi?

Senin bir bok bildiğin yok bayım. Buralarda bu taban fiyatıdır, en düşük fiyattır. İster al ister alma.

Brick başını önüne eğip hüzünle içini çekerek, Peki, öyle olsun, diyor.

Bir anda idrar torbamı boşaltmak gereksinimini duyuyorum. O son kadeh şarabı içmemeliydim, ama çok canım çekti, yatağa girerken biraz çakırkeyif olmak gerçekten hoşuma gidiyor. Elma suyu şişesi, karyolanın yanında yerde duruyor, ama karanlıkta uzanıp el yordamıyla arayınca bulamıyorum. Odaya şişe koymak fikri, beni gecenin bir yarısı yataktan kalkıp banyoya gitme zahmetinden kurtarmak için Miriam'ın aklına geldi. Harika bir fikir, ama bütün mesele şişeyi elimin altında bulundurmakta, oysa bu gece boşluğa uzanan titrek parmaklarım şişeye değmiyor. Tek çözüm karyolanın başucundaki lambayı yakmak, ne var ki ışığı açtığım anda uykuya dalabilmek şansını da kaçırmış olacağım. Ampul sadece on beş vatlık, ama odanın zifiri karanlığında onu açmanın, kendimi köreltici bir ateşin önüne atmaktan hiç farkı yok. Gözlerim birkaç saniye kamaşıp hiçbir şey görmeyecek, sonra gözbebeklerim yavaş yavaş büyüyünce uykum iyice açılacak ve lambayı söndürdükten sonra bile beynim şafak vaktine kadar çalkalanıp duracak. Bunu uzun süreli deneyimlerimden, bir ömür boyu gecenin siperinde kendime karşı verdiğim savaşlardan biliyorum. Evet, yapılacak bir şey yok, hiçbir şey yok. Lambayı yakıyorum. Gözlerim kamaşıyor, hiçbir şey göremiyorum. Gözlerimi kırpıştırarak ışığa alışıyorum, sonra her zamanki yerinden sadece birkaç santim ötede duran şişeyi görüyorum. Eğilerek yana doğru uzanıyorum ve kahrolası mereti yakalıyorum. Sonra üzerimdeki örtüyü açıp milim milim kımıldayarak kendimi oturma pozisyonuna getiriyorum –sakat bacağımın ağrısı tutmasın

diye dikkatli, çok dikkatli hareket ediyorum–, şişenin kapağını açıyorum, kamışımı şişenin deliğine sokuyorum ve şarıl şarıl işiyorum. İdrarın boşalmaya başlaması ve sonra köpüren sarı sıvının elimdeki şişeyi ısıtarak içine doluşunu seyretmek her seferinde bana haz veriyor. İnsan yetmiş iki yılda kaç kez işer? Bunu hesaplayabilirim, ama tam işimi bitirmek üzereyken ne diye bu zahmete gireyim? Penisimi şişenin deliğinden çekerek bu eski yoldaşıma bakıyor ve acaba bir daha hiç seks yapacak mıyım, benimle yatağa girip geceyi koynumda geçirmeyi isteyecek bir kadınla karşılaşacak mıyım diye merak ediyorum. Bu fikri kafamdan atıyorum, bunları düşünmekten vazgeç diyorum kendi kendime, çünkü bunun sonu delirmeye varır. Neden ölmek zorundaydın Sonia? Neden ilk giden ben olamadım?

Şişenin kapağını kapatıp her zamanki yerine yerleştiriyorum, battaniyeyi üzerime çekiyorum. Şimdi ne olacak? Lambayı söndürmeli mi, söndürmemeli mi? Yeniden öyküme dönmek, Owen Brick'in başına gelenleri öğrenmek istiyorum, ama Miriam'ın kitap taslağının son bölümleri komodinin alt gözünde duruyor, onları okuyup fikrimi söylemeye söz verdim. Katya ile film seyretmeye kendimi kaptırınca Miriam'ın karalamalarını okumaya fırsat bulamadım, onu ihmal ettiğimi düşünerek üzülüyorum. Öyleyse Miriam'ın hatırı için bir iki bölüm daha okurum.

Rose Hawthorne, Nathaniel Hawthorne'un üç çocuğunun en ufağı, 1851'de doğdu, babası öldüğünde o daha on üçündeydi, ailesinin Gül Goncası diye ad taktığı kızıl saçlı Rose, biri acılarla, hüzünlerle, başarısızlıklarla dolu, öteki parlak bir ömür olmak üzere çifte yaşam sürmüş bir kadın. Miriam'ın bu projeyi üstlenmeyi neden istediğini hep kendime sormuşumdur, ama artık anlamaya başladığımı sanıyorum. Bundan önceki kitabı, şairlerin kralı, dâhilerin dâhisi John Donne'un biyografisiydi; sonra kırk beş yıl boyunca dünyayı dolaşan, kendi deyimiyle "kendine yabancı", haşin ve zor insan olan bir kadın hakkında inceleme yapmaya girişti; Rose önce müziğe, ardından resme merak sarıp ikisini de beceremeyince şiir ve öykü yazmaya yönelmiş, bunların bir kısmını da (hiç kuşkusuz babasının adı sayesinde) yayımlamayı başarmıştı; ama anlatımı ağdalı ve hantaldı, Miriam'ın metninde yer verdiği bir şiirinde geçen, çok beğendiğim, *Şu garip*

dünya yuvarlanıp giderken dizesi dışında yazdıkları en iyimser tanımla orta karar olmaktan öteye geçemezdi.

Rose'un yirmisindeyken, yetenekli olan ama yeteneğini hiç geliştirmeyen genç yazar George Lathrop'a kaçıp evlenmesi, bu evliliğin sancılı çekişmeleri, ayrılmaları, barışmaları, tek çocuklarının dört yaşında ölmesi, son kez ayrılmaları, ağabeyi ve ablasıyla sonu gelmez kavgaları gibi özel yaşamındaki olayları da göz önündeki portresine ekleyince, insan ister istemez, bu denli önemsiz, sıradan, bu denli mutsuz birinin kişiliğini incelemek için zaman ve emek harcamaya değer mi? diye düşünüyor. Ama sonra, orta yaşa geldiğinde, Rose bir dönüşüm yaşadı. Katolik oldu, kutsal yeminler etti, Ölümcül Kanserden Kurtarmaya Hizmet Edenler adında bir rahibeler manastırı kurdu ve herkesin onurlu bir şekilde ölmeye hakkı olduğunu savunarak yaşamının son otuz yılını ölümcül hastalığa yakalanan yoksullara bakmaya adadı. *Şu garip dünya yuvarlanıp giderken*. Bir başka deyişle tıpkı John Donne gibi, Rose Hawthorne'un yaşamı da bir dönüşümün hikâyesiydi; Miriam'ın ilgisini çeken de bu olmalı. Bunun Miriam'ın ilgisini neden çektiği de ayrı bir konu, bu yaklaşımını insanların değişmeyi başaracak güçleri olduğuna şaşmaz bir inanç besleyen annesinden aldığına inanıyorum. Bu konuda ben değil, Sonia etkili oldu, Miriam da bu görüşe yatkın biriydi. Kızım çok zeki, çok akıllı olmasına karşın, naif ve kırılgan bir yanı da vardır; o yüzden insanların birbirlerine yaptıkları kötülüklerin yalnızca doğru yoldan çıkmak olmayıp kimliğimizin temel bir parçası olduklarını bir an önce öğrenmesi için Tanrı'ya dua ediyorum. O zaman daha az acı çeker. Kötülükle her karşılaştığında dünya başına yıkılmaz, sabahlara kadar ağlayıp kendini harap etmez.

Boşanmak gaddarca bir iş değildir demeyeceğim. Tarifsiz acılar, insanın elini kolunu bağlayan bir umutsuzluk ve yeis, şeytani öfke, kafanın içinde sürekli dönüp duran ve zamanla sanki bir ölüye yanıyormuşsunuz gibi bir tür yasa dönüşen bir hüzün bulutu. Ama Richard, Miriam'ı terk edeli beş yıl oldu; Miriam'ın şimdiye kadar yeni koşullarına uyum sağlamış, yeniden insanların arasına karışmış, yaşamını yeniden biçimlendirmeye başlamış olması gerekirdi. Oysa bütün enerjisini öğretmenliğine ve yazarlığına veriyor, ne zaman başka bir erkek konusunu açacak olsam tüyleri diken diken oluyor,

öfkeleniyor. Neyse ki, ayrıldıkları sırada Katya on sekizine gelmişti, üniversitedeydi; bu şoku kırılıp dökülmeden atlatacak kadar olgun ve güçlüydü. Oysa Sonia ile benim ayrılmamızda Miriam çok daha zor günler geçirmişti. On beşinde, çok daha kırılgan bir yaştaydı. Dokuz yıl sonra Sonia ile yeniden bir araya geldik, ama o ilk ayrılık Miriam'a yapacağını yapmıştı. Yetişkinlerin bile boşanma sürecini atlatmaları kolay değilken, bu durum çocuklar için çok daha zordur. Onlar güçsüzdür ve acının darbesiyle yıkılırlar.

Miriam ile Richard da Sonia ile benim yaptığımız hatayı yaptılar, çok genç evlendiler. Biz evlendiğimizde ikimiz de yirmi iki yaşındaydık, 1957'de bu hiç de ender görülen bir şey değildi. Ama çeyrek yüzyıl sonra Miriam'la Richard mihraba doğru yürürlerken Miriam annesinin evlendiği yaştaydı. Richard biraz daha büyüktü, belki yirmi dördünde, belki yirmi beşindeydi; oysa artık dünya çok değişmişti, onlar da bebeklikten yeni çıkmış sayılırlardı, Yale'de lisansüstü öğrenimlerini yapan iki yetenekli bebek, birkaç yıl içinde de kendi bebekleri oldu. Miriam, Richard'ın zamanla değişiklik arayacağını, rahat durmayacağını anlayamadı mı? Bir sınıf dolusu üniversiteli kızın karşısında ders veren kırk yaşındaki profesörün bu diri bedenlerin çekiciliğine kapılabileceğini kestiremedi mi? Bu, dünyanın en eski hikâyesiydi, ama çok çalışkan, çok sadık, çok gergin Miriam hiç oralı olmuyordu. Üstelik kendi annesinin başına gelenler yüreğini hâlâ kanattığı, babası olacak aşağılık herifin on sekiz yıl evlilikten sonra yirmi altı yaşında bir kadın için evini terk ettiği o anın acısı yüreğini hâlâ dağladığı halde Miriam kayıtsızdı. Evi terk ettiğimde ben de kırk yaşındaydım. Kırkındaki erkeklere dikkat etmek gerekir.

Bunu neden yapıyorum? Bu eski, aşınmış yollarda yürümekte neden inat ediyorum; eski yaraları deşip kendimi yeniden kanatmaktaki bu ısrarım neden? Kimi zaman kendime duyduğum öfkenin büyüklüğü hiç de abartma sayılmaz. Şimdi Miriam'ın kitabının karalamalarını okuyor olmalıydım; oysa gözlerimi duvardaki bir çatlağa dikmiş, geçmişin kalıntılarını, onarılamayacak kırık dökük şeyleri kurcalıyorum. Bana benim öykümü verin. Hayaletleri uzaklaştırmak için küçük öykümden başka bir şey istemiyorum şu anda. Lambayı söndürmeden önce Miriam'ın karalamalarından rasgele

bir sayfa açıyorum, Rose'un 1896'da yazdığı anılarının, babasını son görüşünü anlattığı son iki paragrafı çıkıyor karşıma.

> Babam kadar olağanüstü güçlü, akıllı, sezgili, parlak zekâlı birinin giderek güçten düşmesi, silikleşmesi, sonunda ölü gibi hareketsiz ve solgun bir duruma gelmesi bana korkunç bir şey gibi geliyordu. Ama adımları sendelediği, gövdesi bir hayalete dönüştüğü zaman bile hâlâ anlı şanlı günlerindeki kadar vakurdu; askerî bir disiplin içinde eskisinden de dik duruyordu. Yemekler ne kadar sıradan olursa olsun, akşam yemeğine en şık siyah ceketini giymeden oturmuyordu. Korkaklıktan nefret ettiği kadar, başarısızlıktan, bağımlılıktan, düzensizlikten, kuralların çiğnenmesinden, disiplinin gevşemesinden de nefret ederdi. Bana ne kadar cesur göründüğünü anlatamam. Onu son gördüğümde, sağlığını düzeltmek niyetiyle yapacağı, ama kendisini apar topar öteki dünyaya götürecek olan yolculuğa çıkmak üzere evden ayrılıyordu. Babamın ölüm haberi geldiğinde sendeleyip inleyecek ve babamdan bu kadar uzakta olmasına karşın içinin nasıl çekildiğini bize anlatacak olan annem de o gün babamı geçirmek için istasyona gidiyordu; o vedalaşma gününde annemin yıkılmış, çökmüş, acılı halini görmeye dayanamıyordum. Annemin belli belirsiz sezdiği şeyi, yani babamın bir daha dönmeyeceğini babam kesinlikle biliyordu.
>
> Babam, eğilmeyen, ama yaşlı, çok yaşlı birinin kar imgesi[2] gibi bir an bana bakarak durdu. Annem onun yanında arabaya doğru yürürken hıçkırıyordu. O günden beri babamı gün ışığında, fırtınada, alacakaranlıkta hep özledik.

Lambayı kapatıyorum, yeniden beni kuşatan o sonsuz, yatıştırıcı karanlığın içindeyim. Uzaklarda bir yerden, boş kır yolunda yürüyen bir kamyonun sesini duyuyorum. Burun deliklerime giren ve çıkan havanın sesini dinliyorum. Lambayı söndürmeden önce baktığım başucumdaki saate göre, saat on ikiyi yirmi geçiyor. Günün ağarmasına daha saatler var, gecenin büyük bölümü yeni başlıyor. Hawthorne hiç umursamamıştı. Güney bu ülkeden kopmak istiyorsa, bırakın kopsun,

bu beladan kurtulmuş oluruz, diyordu. Şu garip dünya, şu hırpalanmış dünya, etrafımızı savaş alevleri sarmışken yuvarlanıp giden tekinsiz dünya: Afrika'da kopmuş kollar, Irak'ta kopmuş kelleler, bir de kendi kafamın içindeki öteki savaş, kendi topraklarımdaki hayalî savaş, Amerika'nın parçalanıp bölünmesi, o soylu deneyimin sonunun gelmesi. Düşüncelerim yeniden Wellington'a sürükleniyor ve birden Pulaski Lokantası'ndaki bölmelerden birine oturmuş, masalarla tezgâhı silip temizleme işini saat altı olmadan bitirmeye çalışan Molly Wald'ı seyreden Owen Brick'i görüyorum. Sonra dışarı çıkıyorlar, kız Brick'i evine götürürken hiç konuşmadan yürüyorlar; kaldırımlar işten eve dönen yorgun görünümlü erkekler ve kadınlarla dolu, Dörtyol ağızlarında eli tüfekli askerler nöbet tutuyor, gökyüzü pembemsi bir renge bürünüyor. Brick, Molly'ye güvenini tamamen yitirmiş. Kıza güvenilmeyeceğini, hiç kimseye güvenilmeyeceğini fark ettiği için lokantadan çıkmadan yirmi dakika önce erkekler tuvaletine gitti, elli dolarlıkların durduğu zarfı sırt çantasından çıkarıp kot pantolonunun sağ ön cebine yerleştirdi. Böyle yapmakla soyulma olasılığını azalttığını düşünüyor ve gece yatarken de pantolonunu çıkarmamakta kararlı. Erkekler tuvaletinde paraya göz atma zahmetine girdi ve her banknotun önyüzünde Ulysses S. Grant'in yüzünü görmek yüreğine su serpti. Bu Amerika'nın, 11 Eylül'ü ya da Irak savaşını yaşamamış olan bu öteki Amerika'nın, onun bildiği Amerika ile güçlü tarihsel bağları olduğunu kanıtlıyordu o resim. Akla gelen soru şuydu: İki tarih hangi noktada birbirlerinden kopmaya başlamışlardı?

Yürümeye başladıklarından on dakika sonra Brick sessizliği bozarak, Sana bir şey sorsam kızar mısın Molly? diyor.

Kız, Ne soracağına bağlı, diye cevap veriyor.

İkinci Dünya Savaşı diye bir şeyi hiç duydun mu?

Garson kız, ters ters homurdanıyor. Sen beni ne sandın? diyor. Geri zekâlı mı? Tabii duydum.

Peki ya Vietnam?

Büyükbabam oraya ilk sevk edilenlerden biriydi.

Şimdi sana *New York Yankeeleri* diyecek olsam, ona ne derdin?

Hadi oradan, onu herkes bilir.

Brick, Ne derdin? diye üsteliyor.

Molly bıkkın bir tavırla iç çekerek ona dönüyor ve alaylı bir tonda yanıt veriyor: New York Yankeeleri ha? Onlar Radio City Müzikholü'nde dans eden kızlar.

Çok güzel. Rockettler de beyzbol takımı, öyle değil mi?

Tastamam öyle.

Peki. Son bir soru daha. Sonra susacağım.

Gerçek bir baş belası olduğunun farkındasın, değil mi?

Kusura bakma. Benim budala olduğumu düşünüyorsun, ama bu benim suçum değil.

Hayır, herhalde değildir. Doğuştan olmalı.

Başkan kim?

Başkan mı? Sen neden söz ediyorsun? Bir başkanımız yok.

Yok mu? O zaman hükümeti kim yönetiyor?

Tabii ki başbakan, kuş beyinli. Hey Tanrım, sen hangi gezegenden düştün?

Anlıyorum. Bağımsız eyaletlerin başbakanı var. Peki ya Federaller? Onların hâlâ başkanı var mı?

Var tabii.

Adı ne?

Bush.

George W.?

Evet, George W. Bush.

Brick sözünde durarak soru sormaktan vazgeçiyor, konuşmadan yollarına devam ediyorlar. Birkaç dakika sonra, Molly, birbirine benzeyen ve hepsi de boyanmak isteyen dörder katlı, ucuza kiraya verilen evlerin sıralandığı sokaktaki dört katlı ahşap bir yapıyı gösteriyor. 628 Cumberland Caddesi. Molly, İşte burası, diyerek çantasından anahtarını çıkartıyor, sokak kapısını açıyor, adı bilinmeyen erkek arkadaşıyla birlikte oturduğu ikinci kattaki daireye o önde, Brick arkada çıkıyorlar. Yatak odası, oturma odası, mutfak ve küvetsiz, sadece duşlu banyodan ibaret ufak, ama derli toplu bir ev. Brick çevresine bakınırken, televizyon ve radyo olmayışına şaşırıyor. Bunu Molly'ye söyleyince, kız eyaletteki bütün verici istasyonların savaşın ilk haftalarında havaya uçurulduğunu, hükümetin de yenilerini yapacak parası olmadığını anlatıyor.

Brick, Belki savaş bitince yaparlar, diyor.

Molly oturma odasındaki kanepeye oturup sigarasını yakarken, Evet belki, diye yanıtlıyor. Ama asıl önemli olan, artık kimsenin aldırış etmemesi. Başlangıçta zordu –*Aman Tanrım, televizyon yok*, diyorduk– ama zamanla alışıyorsun, hatta bir iki yıl sonra bu hoşuna bile gidiyor. Sessizliği kastediyorum. Artık yirmi dört saat boyunca kafanı ütüleyen gürültü yok. Galiba modası geçmiş bir yaşam sürüyoruz, herhalde yüz yıl önce de tıpkı böyleydi. Olup bitenlerden haberdar olmak istiyorsan gazete okuyorsun. Film seyretmek istiyorsan sinemaya gidiyorsun. Öyle kanepeye yayılıp kalmak yok. Biliyorum, çok ölen oldu, çok zor günler geçiriliyor, ama belki de bütün bunlara değiyordur. *Belki*. Sadece belki. Savaş yakında sona ermezse her şey bombok olacak.

Brick nedeninin kavrayamasa da, Molly'nin konuşurken artık ona geri zekâlı gözüyle bakmadığını fark ediyor. Bu beklenmedik tavır değişikliğinin nedeni ne olsa gerek? Acaba lokantadaki işini bitirip evinde sigarasını tüttürerek rahatça oturduğu için mi? Ona acımaya başladığı için mi? Ya da tam tersine, aldığı iki yüz doların hatırına kendisiyle alay etmekten vazgeçtiği için mi? Böyle davranmasının nedeni ne olursa olsun, Brick kızın bir andan ötekine kolayca değişebildiğini, göründüğü kadar aptal değilse bile pek zeki sayılamayacağını düşünüyor. Ona sormak istediği daha yüzlerce soru var, ama şansını fazla zorlamamaya karar veriyor.

Molly sigarasını söndürüp ayağa kalkıyor ve Brick'e bir saate kalmadan akşam yemeği için kentin öbür ucunda sevgilisiyle buluşacağını söylüyor. Yatak odasıyla mutfağın arasındaki dolaba gidiyor; iki çarşaf, iki battaniye, bir de yastık çıkartıyor, oturma odasına getirip kanepenin üzerine bırakıyor.

Al işte, diyor. Gerçek yatak olmayan yatağının örtüleri. Umarım kanepe fazla yamru yumru değildir.

Brick, Öyle yorgunum ki bir taş yığınının üzerinde bile uyuyabilirim, diye cevap veriyor.

Acıkırsan, mutfakta bir şeyler var. Bir kutu hazır çorba, bir ekmek, birkaç dilim de hindi. Kendine sandviç yapabilirsin.

Kaça?

Ne kaça?

Bu bana kaça patlayacak?

Boşver. İki lokma yiyecek için para isteyecek değilim. Zaten yeteri kadar verdin.

Ya yarınki sabah kahvaltısı?

O da sorun değil. Ama bilesin, çok bir şey yok. Sadece kahve ve kızarmış ekmek.

Molly, Brick'in yanıtını beklemeksizin üstünü değiştirmek için yatak odasına geçiyor. Kapıyı güm diye kapatıyor. Brick de gerçek yatak olmayan yatağını yapmaya başlıyor. Yatağını yapınca odada dolaşıp gazete ya da dergi var mı diye bakınıyor; savaşla ilgili bir bilgi, nerede olduğuna dair bir ipucu verecek, geldiği bu garip ülkeyi biraz tanımasına yardım edecek bir şeyler bulmaya çalışıyor. Ama oturma odasında ne gazete var ne de dergi, sadece ucuz baskılı polisiye romanlarla dolu küçük bir kitaplık var, Brick'in de polisiye okumaya hiç merakı yok.

Kanepeye geliyor, oturuyor, başını kanepenin arkalığına dayıyor ve anında içi geçiyor.

Otuz dakika sonra uyandığında yatak odasının kapısı aralık, Molly de gitmiş.

Yatak odasında da gazete ve dergi arıyor, ama boşuna.

Sonra hazır çorbayı ısıtmak, hindili sandviç yapmak için mutfağa giriyor. Yiyeceklerin markalarının tanıdık olduğunu fark ediyor: Progresso, Boar's Head, Arnold's. Bu *uydurma yemeği* bitirdikten sonra bulaşıkları yıkarken, duvardaki beyaz telefona bakıyor ve Flora'yı aramaya kalkarsa ne olacağını merak ediyor.

Almacı kaldırıyor, Jackson Heights'taki evinin numarasını çeviriyor ve cevabını alıyor. Bu numara kullanılmamaktadır.

Bulaşıkları kuruluyor, dolaba kaldırıyor. Mutfağın ışığını kapatıp oturma odasına döndükten sonra, Flora'yı, o siyah saçlı, Arjantinli yatak arkadaşını, o öfkesi burnunda üç yıllık karısını düşünüyor. Kim bilir şimdi neler çekiyor, nelere katlanıyor diyor kendi kendine.

Oturma odasının ışığını söndürüyor, ayakkabılarının bağcıklarını çözüp örtünün altına giriyor. Hemen uykuya dalıyor.

Birkaç saat sonra sokak kapısını açan anahtarın sesiyle uyanıyor. Gözlerini açmadan yatarak ayak seslerine, bir şeyler mırıldanan boğuk bir erkek sesine, kız arkadaşının daha tiz çıkan sesine kulak veriyor; kız Molly olmalı; evet gerçekten Molly, adama Duke diye hitap ediyor;

sonra ışık yanıyor, Brick'in gözkapaklarına kırmızı bir parıltı vuruyor. İkisi de çakırkeyif gibi, ışığı söndürüp yatak odasına geçtikleri ve oranın lambasını yaktıkları sırada, Brick kavga ettiklerini fark ediyor. Kapı kapanmadan önce, *hiç hoşuma gitmedi, iki yüz, çok tehlikeli, zararsız* sözcükleri kulağına çalınıyor ve kendisinin yüzünden tartıştıklarını, orada kalmasının Duke'u tedirgin ettiğini anlıyor.

Yatak odasındaki sesler (sevişme sesleri, Duke'un iniltisi, Molly'nin çığlığı, karyolanın ve yayların gıcırtısı) kesilince uykuya dalan Brick, Flora ile ilgili karmaşık bir düş görüyor. Önce onunla telefonda konuşuyormuş. Ama duyduğu ses, "r"leri yuvarlayan, nağmeli konuşan Flora'nın dolgun sesi değil, Virginia'nın sesiymiş. Virginia/Flora uçarak –yürüyerek değil, uçarak– New York, Buffalo'daki belirli bir köşeye gelmesi için ona yalvarıyormuş; kendisi de sırtında çıplak tenine giydiği saydam yağmurluk, bir elinde kırmızı şemsiye, öteki elinde beyaz laleyle onu o köşede bekleyecekmiş. Brick uçmayı bilmediğini söyleyip ağlamaya başlıyormuş; bunun üzerine Virginia/Flora öfkeyle bağırarak bir daha onu görmek istemediğini söyleyip telefonu yüzüne kapatıyormuş. Onun böylesine öfkelenmesine şaşıran Brick kendi kendine, Ben bugün Buffalo'da değilim ki, Massachusetts, Worcester'dayım, diye söyleniyormuş. Sonra siyah pelerinli Büyük Zavello kılığında Jackson Heights'taki bir sokakta yürüyerek evini arıyormuş. Ama apartman yokmuş, onun yerinde kapısının üzerinde ULUSAL DİŞ KLİNİĞİ diye bir tabelanın asılı olduğu, tek katlı ahşap bir kulübe varmış. Brick içeri girmiş; Flora, sırtında beyaz hemşire gömleği olan gerçek Flora oradaymış. Onu tanımadan, Geldiğinize çok sevindim Bay Brick, deyip Brick'i muayene odasına götürerek dişçi koltuğuna oturtuyormuş. Kocaman bir kerpeten alarak, Aman ne fena, anlaşılan bütün dişlerinizi çekmemiz gerekecek, diyormuş. Brick dehşete kapılarak, Hepsini mi? diye soruyormuş. Flora da, Hepsini, diyormuş. Ama üzülmeyin, işimiz bitince doktor size yeni bir yüz yapacak.

Düş orada kesiliyor. Birisi bağırarak Brick'i omzundan sarsıyor, uyku sersemi Brick gözlerini açınca geniş omuzlu, adaleli, irikıyım birinin tepesinde dikildiğini görüyor. Kendisine defolup gitmesi için haykıran, dar siyah tişört ve mavi baksır külotlu bu öfkeli adamın, Duke adındaki vücut çalıştırmaya meraklı sevgili olduğunu kestiriyor.

Brick, Ben iyi para verdim – diyecek oluyor.

Duke, O bir gecelik paraydı, diye bağırıyor. Artık sabah oldu, şimdi basıp gidiyorsun.

Brick maraza çıkarmaya niyetli olmadığını göstermek için sağ elini kaldırarak, Bir dakika, diyor. Sadece bir dakikacık. Molly kahvaltı sözü vermişti, kahveyle kızarmış ekmek. Bırak, bir kahve içeyim, sonra gideceğim.

Kahve yok. Ekmek de yok. Bir bok yok.

Peki kahvaltı için sana para versem. Fazladan para versem demek istiyorum.

İngilizce bilmiyor musun?

Duke böyle diyerek eğiliyor, Brick'i süveterinden tutup ayağa kaldırıyor. Brick kalkınca yatak odasının kapısını görebiliyor; tam o sırada Molly bornozunun kuşağını bağlayıp parmaklarını saçlarının arasından geçirerek odadan çıkıyor.

Duke'a, Kes şunu, diyor. Sert çıkman gerekmez.

Duke, Sesini kes, diyor. Bu belayı başımıza sen açtın, ben temizlemeye çalışıyorum.

Molly omzunu silkiyor, sonra özür dilercesine Brick'e gülümsüyor. Kusura bakma, diyor. Ama artık gitsen iyi olacak.

Brick bağcıklarını bağlamadan ayakkabılarını giyiyor, kanepenin ayakucundan deri ceketini alıp giyiyor, Molly' ye, Hiç anlamıyorum, diyor. Sana o kadar para verdim, şimdi beni sokağa atıyorsunuz. Bu çok saçma.

Molly ona cevap vereceğine, yere bakıp omuz silkiyor. Bu kayıtsız tavır, bir hainliği, bir ihaneti gösteriyor. Brick kendisine arka çıkacak kimse olmadığını anlayınca, daha fazla itiraz etmeden gitmeye karar veriyor. Eğilip yerdeki yeşil sırt çantasını alıyor, ama gitmesine fırsat kalmadan Duke çantayı elinden çekip alıyor.

Bu ne? diye soruyor.

Brick, Görüyorsun ya, benim eşyam, diyor.

Senin eşyan ha? Hiç sanmıyorum sersem herif.

Sen ne diyorsun?

Artık benim oldu.

Senin mi? Bunu yapamazsın. Varım yoğum onun içinde.

Öyleyse gel de al bakalım.

Brick, Duke'un kavgaya kaşındığını, çantanın sadece bahane olduğunu anlıyor. Üstelik Molly'nin sevgilisiyle kapışacak olursa adamın onu paralayacağını da biliyor. Daha doğrusu, Duke'un meydan okuduğunu duyduğu anda aklı bunları söylüyor, ama Brick artık aklıyla düşünmüyor; çünkü benliğini saran öfke mantığını eziyor, ayrıca bu kabadayıya hiç direnmeden boyun eğecek olursa kendine saygısından geriye ne kalmışsa onu da yitirecek. O yüzden tavrını koyuyor ve Duke'un elindeki çantayı çekip alıveriyor, o anda da arbede başlıyor; bu öylesine tek taraflı ve kısa süreli bir dövüş ki, iriyarı adam Brick'i üç vuruşta yere yıkıyor: Mideye bir sol kroşe, surata bir sağ kroşe ve hayalara bir diz darbesi. Sihirbazın gövdesinin her yanı sızlıyor; bir eli midesinde, öteki eli hayalarında, soluk alabilmek için yıpranmış halının üzerinde dönüyor; yanağında açılan yaradan kan aktığını, kan birikintisinin ortasında da bir diş parçasının, sol ön dişinin yarısının durduğunu görüyor. Molly'nin birkaç blok öteden geliyormuş gibi boğuk çığlıklarını hayal meyal duyuyor. Bir an sonra da tamamen kendinden geçiyor.

Ayıldıktan sonra ilk hatırladığı şey, merdivenlerde iki eliyle tırabzana tutunup her basamakta dinlenerek zemin kata inişi oluyor. Sırt çantası yok; demek oluyor ki, çantanın içindeki her şeyin yanı sıra tabancayla kurşunlar da gitmiş. Ama Brick kotunun sağ ön cebini yoklayınca, berelenmiş ağzına belli belirsiz bir gülümseme yayılıyor, hepten yenilmemiş olmanın acı tebessümü. Para hâlâ orada. Önceki sabah Tobak'ın verdiği bin dolar yok artık, ama beş yüz altmış beş dolar da hiç yoktan iyidir; Brick bu paranın bir oda tutmaya ve karnını doyurmaya fazlasıyla yeteceğini düşünüyor. Şu anda ancak bu kadarını düşünebiliyor. Saklanmak, suratındaki kanı yıkayıp temizlemek, iştahı açılır ve acıkırsa karnını doyurmak.

Bu planlar çok mütevazı oldukları halde, Brick binadan çıkıp kaldırıma adımını attığı anda engelleniyorlar. Tam karşısında, askerî bir cipe dayanıp kollarını kavuşturarak duran Virginia Blaine, tiksinen bir ifadeyle Brick'i süzüyor.

Numara yok, diyor. Bana söz verdin.

Brick afallamış gibi yapmaya çalışarak, Burada ne işin var Virginia? diyor.

Miss Blunt'ın geometri sınıfının eski kraliçesi, Brick'in dediğini duymazdan gelerek başını sallayıp lafını yapıştırıyor: Dün akşamüstü beş buçukta buluşmamız gerekiyordu. Beni atlattın.

Başıma bir şey geldi, ben de son dakikada gitmek zorunda kaldım.

Yani başına gelen şey bendim, sen de kaçtın.

Verecek cevap bulamayan Brick susuyor.

Virginia, Pek iyi görünmüyorsun Owen, diye sözünü sürdürüyor.

Herhalde iyi görünmüyorum. Az önce canımı çıkardılar.

Kimlerle arkadaşlık ettiğine dikkat etmelisin. Rothstein sert çocuktur.

Rothstein da kim?

Duke. Molly'nin sevgilisi.

Onu tanıyor musun?

Bizimle çalışıyor. En iyi adamlarımızdan biridir.

Hayvanın biri. Sadist itin teki.

Hepsi oyundu Owen. Sana ders vermek için oynanan bir oyun.

Brick öfkelenerek, Ya öyle mi? diyor. Ne biçim dersmiş bu. Orospu çocuğu bir dişimi kırdı.

Hepsini kırmadığına şükret.

Brick alaycı bir tonda, Çok güzel, diye mırıldanıyor. Sonra birdenbire rüyanın son bölümü aklına geliyor: Ulusal Diş Kliniği, Flora, kerpeten, yeni yüz. Brick yanağındaki yaraya dokunarak, Yeni yüzü yaptılar, öyle değil mi, diye aklından geçiriyor. Rothstein'ın yumruğu sayesinde.

Virginia, Kazanamazsın, diyor. Nereye gidersen git, seni gözleyen biri olacak. Bizden kaçamazsın.

Brick içten içe Virginia'nın haklı olduğunu bilmesine karşın, hemen pes etmiş olmamak için, Sen öyle san, diyor.

İşte bu yüzden sevgili Owen, bu saklambaç oyunu sona erdi. Hadi, atla cipe. Artık Frisk'le konuşmanın zamanı geldi.

Yağma yok Virginia. Atlayamam, koşamam, henüz hiçbir yere gidemem. Suratım kanıyor, hayalarım yanıyor, karnımdaki her kas lime lime parçalanıyor. Önce kendimi toplamam, çekidüzen vermem gerek. Ancak ondan sonra senin adamınla konuşurum. Hiç olmazsa doğru dürüst banyo yapayım.

Konuşma başladığından beri Virginia ilk kez gülümsüyor. Sevecenlikle, Vah zavallı bebek, diyor; ama Brick bu ilginin gerçek mi sahte mi olduğunu kestiremiyor.

Benden yana mısın, değil misin? diye soruyor.

Virginia cipin kapısına vurarak, Atla, diyor. Tabii ki senden yanayım. Seni evime götüreceğim, orada sana çekidüzen veririz. Daha erken. Lou biraz bekleyebilir. Onu görmeye karanlık basmadan yetişirsek sorun kalmaz.

Brick bu güvenceyi alınca cipe biniyor, sızlayan bedenini koltuğa yerleştiriyor, Virginia da direksiyona geçiyor. Virginia motoru çalıştırır çalıştırmaz, içsavaş konusunda uzun uzadıya ayrıntılı bilgi vermeye başlıyor; belli ki kendini Brick'i çatışmanın tarihsel gelişimi hakkında bilgilendirmek zorunda hissediyor. Ne var ki, Brick onun anlattıklarını takip edecek durumda değil; Wellington'un delik deşik yollarında ilerlerken her çukur, her tümsek gövdesini yeni bir sızı dalgasıyla sarsıyor. İşin kötüsü, motorun gürültüsü Virginia'nın sesini boğacak kadar çok, Brick duyabilmek için tamamen tükenmese de çok azalmış olan gücünü zorluyor. Bir sonraki tümseğin sarsıntısından korunmak için iki eliyle koltuğun minderine yapışıyor, tabanlarını yere bastırıyor, yirmi beş dakika süren yolculuk boyunca gözlerini yumuyor; Molly'nin evi ile Virginia'nın evi arasındaki mesafede anlatılan on bin olaydan aklında bölük pörçük tutabildikleri şunlar oluyor:

2000 yılındaki seçimler… Anayasa Mahkemesi'nin kararından hemen sonra… protestolar… büyük kentlerde ayaklanmalar… Seçmenler Kurulu'nu lağvetme girişimi… yasa taslağının Kongre'de reddedilmesi… New York Büyükşehir Belediye Başkanı ile belde belediye başkanlarının liderliğinde yeni bir hareket… 2003'te eyalet yasasıyla kabul edilen Birleşik Devletler'den ayrılma kararı… Federal birlikler Albany, Buffalo, Syracuse, Rochester'a saldırıyor… New York bombalanıyor, seksen bin ölü… ama hareket yaygınlaşıyor… 2004'te Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Connecticut, New Jersey ve Pennsylvania, New York'un yanında Amerika Bağımsız Devletleri'ne katılıyorlar… aynı yılın sonlarına doğru California, Oregon ve Washington da Pacifica adını verdikleri kendi cumhuriyetlerini kurmak için Birleşik Devletler'den ayrılıyorlar… 2005'te Ohio, Michigan, Illinois, Wisconsin ve Minnesota Bağımsız

Devletler'e katılıyorlar… Avrupa Birliği yeni ülkeyi tanıyor… diplomatik ilişkiler kuruluyor… sonra Meksika… sonra Orta ve Güney Amerika ülkeleri yeni ülkeyi tanıyıp diplomatik ilişki kuruyorlar… Onları Rusya, ardından Japonya izliyor… Bu arada çarpışmalar bütün şiddetiyle devam ediyor, ölü sayısı sürekli artıyor… Federaller BM kararlarını görmezden geliyorlar, ancak her iki taraftaki herkes için ölüm demek olan nükleer silahlar şu ana kadar kullanılmıyor… Dış politika: Dünyanın neresinde olursa olsun başkalarının işine burnunu sokmak yok… İç politika: Evrensel sağlık sigortası, petrol kullanılmayacak, otomobil ve uçak kullanılmayacak, (en parlak öğrencileri çekebilmek için) öğretmen ücretlerine dört kat zam yapılacak, silah denetimi sıkı bir şekilde uygulanacak, yoksullara ücretsiz eğitim ve meslek kursları sağlanacak, bunların hepsi şimdilik düşler âleminin gerçekleri, geleceğin düşü, çünkü savaş ve sıkıyönetim sürüyor.

Cip yavaşlıyor, duruyor. Virginia motoru kapatıyor, Brick gözlerini açıyor ve artık Wellington'un merkezinde olmadıklarını görüyor. Önlerinde lale tarhları, hor çiçekleri, açelyalar gibi keyifli bir yaşamın bin bir çeşit süsüyle bezenmiş çim döşeli bahçeler olan Tudor tarzı büyük evlerin sıralandığı, varlıklı bir banliyö sokağına gelmişler. Ama Brick cipten inip sokağa göz gezdirince birkaç evin harap olduğunu görüyor: kırık camlar, isten kararmış duvarlar, evlerin cephesinde koca koca delikler, bir zamanlar insanların yaşadığı, şimdiyse terk edilmiş boş evler. Brick, mahallenin savaşta bombalandığını tahmin ediyor, ama hiçbir şey sormuyor. Soru sormak yerine, girmek üzere oldukları evi göstererek, Çok esaslı bir yer Virginia, diyor. Anlaşılan işin iş.

Virginia geçmişten söz etmek istemediğini belli eden donuk bir sesle, Kocam büyük bir şirketin avukatıydı, diyor. Çok para kazandı.

Sonra anahtarla kapıyı açıyor, içeri giriyorlar.

Ilık bir banyo, boynuna kadar suyun içine gömülüp yirmi dakika, otuz dakika kıpırdamadan, sessizce, yalnız başına yatmak. Brick banyodan sonra Virginia'nın ölen kocasının beyaz bornozunu giyiyor, yatak odasına geçiyor, bir koltuğa oturuyor; Virginia da yanağındaki yarığa antiseptikle pansuman yapıyor, yaranın üzerini bandajla kapatıyor. Brick kendini biraz daha iyi hissetmeye başlıyor. Midesindeki ve belinden aşağıdaki sızının geçtiğini fark ederek, suyun

mucizesi diyor içinden. Yanağı hâlâ zonkluyor, ama zamanla o da geçecek. Kırık dişe gelince, bir dişçiye gidip ona jaket geçirtinceye kadar yapılacak bir şey yok, ama bunun yakında olabileceğini hiç sanmıyor. Şu anda (banyo aynasındaki incelemesinin kanıtladığı gibi) suratı feci görünüyor. Birkaç santimlik minenin eksikliği, onu sokak serserisine, kuş beyinli bir hödüğe benzetmişti. Neyse ki, boşluk sadece gülümseyince görünüyordu, içinde bulunduğu şu durumda da Brick'in aklına gelecek en son şey gülümsemek olurdu. Bu karabasan sona ermedikçe, ömür boyu gülümsemeyeceğini düşünüyor.

Yirmi dakika sonra giyinmiş olarak mutfakta Virginia ile oturuyor, kadının hazırladığı kahveyle kızarmış ekmeği –daha o sabah neredeyse canına mal olacak kahvaltının aynısını– yiyor, bir taraftan da Virginia'nın Flora hakkında sorduğu onuncu soruya cevap yetiştirmeye çalışıyor. Kadının bu merakına şaşırıyor. Kendisini buraya getirmekten sorumlu kişi o ise, Flora ile evliliği dahil hakkındaki her şeyi biliyor olması gerekir. Ama Virginia' nın soruları bitmek bilmiyor. Brick, bu soruların onu evde tutmak, zamanın nasıl geçtiğinin farkına varmayıp Frisk gelmeden kaçmaya kalkışmasını engellemek için bir oyun olmasından kuşkulanmaya başlıyor. Kaçmak istemesine istiyor; ama küvette yaptığı banyodan, giydiği bornozdan ve yüzüne pansuman yapan kadının okşa- yan parmaklarından sonra, Brick'in içindeki bir şeyler Virginia'ya karşı yumuşamaya başlıyor; yeniyetmeliğindeki küllenmiş ateşin yeniden canlandığını hissediyor.

Onunla Manhattan'da tanıştık, diyor. Üç buçuk yıl kadar önce. Yukarı Doğu Yakası'nda bir çocuğun doğum günü partisi vardı. Ben sihirbazdım, o da yiyecek servisi yapanlardan biriydi.

Güzel mi, Owen?

Bana güzel geliyor. Senin tarzında bir güzel değil, senin inanılmaz güzellikteki yüzün, ince uzun vücudun onda yok. Flora ufak tefektir, bir altmış bile yok, şu kadarcık bir şey; ama kor gibi yanan gözleri, kıvır kıvır, gür, siyah saçları var ve hayatımda duyduğum en güzel gülüş onda.

Onu seviyor musun?

Tabii.

O da seni seviyor mu?

Evet. En azından çoğu zaman seviyor. Flora'nın sağı solu belli olmaz, bir anda parlayıverir. Ne zaman kavga etsek, Amerikan vatandaşı olmak istediği için benimle evlendiğini düşünmeye başlarım. Ama çok sık kavga etmeyiz. On günün dokuzunda çok iyi geçiniriz. Gerçekten iyi geçiniriz.

Peki ya çocuk?

Çocuk da gündemde. Birkaç aydır hazırlık yapmaya başladık.

Sakın vazgeçmeyin. Ben o hatayı yaptım. Çok oyalandım, çok erteledim, şimdi şu halime bak. Ne kocam var ne çocuğum, hiçbir şeyim yok.

Daha gençsin. Hâlâ mahallenin en güzel kızısın. Nasıl olsa biri çıkar karşına. Bundan hiç kuşkum yok.

Virginia'nın cevap vermesine fırsat kalmadan kapı çalınıyor. Kadın konuşmanın bölünmesine gerçekten içerlemiş gibi, gerçekten öfkeyle küfredermiş gibi *Bok* diye söylenerek ayağa kalkıyor; Brick ise iyice köşeye sıkıştığını, en ufak bir kaçma şansı kalmadığını anlıyor. Virginia mutfaktan çıkmadan önce ona dönerek, Sen banyodayken onu aradım, diyor, dörtle beş arasında gelmesini söyledim, ama anlaşılan o kadar sabredemedi. Affedersin Owen. O zamana kadar seninle yalnız kalıp seni baştan çıkarmak istiyordum. Bunu gerçekten istiyordum. Aklını başından alacaktım. Geri döndüğün zaman bunu sakın unutma.

Geri mi? Yani geri mi dönüyorum?

Lou açıklayacaktır. Bu onun işi. Ben sıradan bir personel subayıyım, kocaman bir makinenin basit bir dişlisiyim.

Lou Frisk, asık suratlı, elli yaşlarında, kısa boylu, dar omuzlu, yüzü bir zamanlar sivilcelerden çok çektiğini gösteren izlerle kaplı, kalın çerçeveli gözlük takan biri. V yakalı yeşil süveter, beyaz gömlek giymiş, ekose kravat takmış, sol elinde doktor çantasına benzeyen bir çanta taşıyor. Mutfağa girer girmez çantayı bırakıp, Benden kaçıyorsunuz Onbaşı, diyor.

Brick, Ben onbaşı değilim, diye cevap veriyor. Siz de biliyorsunuz. Hayatımda hiç askerlik yapmadım.

Kendi dünyanda yapmadın, ama bu dünyada Massachusetts Yedinci Ordusu'nda Onbaşısın, Amerika Bağımsız Devletleri Silahlı Kuvvetleri'nin bir üyesisin.

Brick rüyanın bir başka parçasını hatırlayarak başını ellerinin arasına alıp inliyor: Worcester, Massachusetts. Başını kaldırıyor, masanın karşı tarafındaki sandalyeye yerleşen Frisk'e bakarak, Öyleyse Massachusetts'teyim. Bunu mu demek istiyorsunuz? diyor.

Frisk başıyla onaylıyor. Wellington, Massachusetts. Eski adıyla Worcester.

Brick, yumruğunu masaya indirerek içinde birikmiş öfkeyi sonunda açığa vuruyor. Bu hiç hoşuma gitmiyor, diye bağırıyor. Kafamın içinde biri var. Rüyalarım bile bana ait değil. Bütün yaşamım çalındı, elimden alındı. Sonra Frisk'e dönüp gözlerinin içine bakarak avazı çıktığı kadar bağırıyor: Bana bunu yapan kim?

Frisk, Brick'in elini okşayarak, Sakin ol, diyor. Gerekli açıklamayı yapacak, her şeyi yoluna koyacak olan benim. Senin acı çekmeni istemiyoruz. Gelmen gereken zamanda bana gelmiş olsaydın, o rüyayı hiç görmeyecektin. Sana ne anlatmaya çalıştığımı anlıyor musun?

Brick biraz daha yumuşamış bir tonda, Pek anlamıyorum, diyor.

Brick, cipin motor sesini ve Virginia'nın vites değiştirdiğini duvarın ötesinden hayal meyal duyuyor.

Virginia mı? diye soruyor.

Ne olmuş Virginia'ya?

Az önce gitti, değil mi?

Yapacak çok işi var, üstelik bizim işimiz onu ilgilendirmez.

Brick konuyu kapatmak istemeyerek, Bir hoşça kal bile demedi, diye sürdürüyor. Virginia'nın kendisini böyle yüzüstü bırakıvermesine inanamayan bir kırgınlık var sesinde.

Frisk, Bırak şimdi Virginia'yı, diyor. Konuşacak daha önemli şeylerimiz var.

Virginia bana geri döneceğimi söyledi. Doğru mu bu?

Evet. Ama önce neden geri döneceğini açıklamam gerek. Beni dikkatle dinle Brick, sonra da dürüstçe cevap ver. Frisk kollarını masaya koyup ileri doğru uzanarak konuşuyor: Gerçek dünyada mıyız, yoksa değil miyiz?

Ben nereden bileyim? Her şey gerçek gibi görünüyor. Her şey gerçeğe benziyor. Burada, kendi bedenimin içinde oturuyorum, ama aynı zamanda burada olamam, olabilir miyim? Başka bir yere aitim.

Burada olmasına buradasın. Ama başka bir yere aitsin.

İkisi birden olamaz. Ya biri olmalı ya öteki.

Giordano Bruno adı sana tanıdık geliyor mu?

Hayır, hiç duymadım.

On altıncı yüzyılda yaşamış bir İtalyan filozof. Bruno, eğer Tanrı sonsuz ise ve eğer Tanrı'nın gücü sonsuz ise, o zaman sonsuz sayıda dünya olmalıdır, diye iddia etmişti.

Bu makul görünüyor. Tabii Tanrı'ya inandığını varsayarsak.

Adam bu görüşü yüzünden yakıldı. Ama bu, düşüncesinin yanlış olduğu anlamına gelmez, öyle değil mi?

Neden bana soruyorsun? Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Anlamadığım bir şey hakkında nasıl fikir yürütebilirim?

Geçen gün o çukurda uyanıncaya kadar, yaşamın başka bir dünyada geçmişti. Ama onun var olan tek dünya olduğundan nasıl emin olabildin?

Çünkü… çünkü bildiğim tek dünya oydu.

Oysa şimdi başka bir dünyayı tanıyorsun. Bundan ne çıkarıyorsun Brick?

Anlayamadım.

Tek bir gerçek yoktur Onbaşı. Pek çok gerçek vardır. Tek bir dünya yoktur. Pek çok dünya vardır ve bunlar, dünyalar ve karşı-dünyalar, dünyalar ve gölge-dünyalar olarak birbirlerine paralel yürürler ve her bir dünyayı bir başka dünyadaki kişi rüyasında görür ya da onu hayal eder veya onu yazar. Her dünyayı başka bir akıl yaratır.

Şimdi Tobak gibi konuşuyorsun. O da savaşın bir kişinin aklında olduğunu ve eğer o adam ortadan kaldırılırsa savaşın biteceğini söylemişti. Bu şimdiye kadar duyduğum en budalaca şeydi.

Tobak ordudaki en zeki asker olmayabilir, ama sana doğru söylemiş.

Bu kadar çılgınca bir şeye inanmamı istiyorsan, önce onu kanıtlamalısın.

Frisk, avuçlarını masaya vurarak, Peki, diyor, buna ne dersin? Tek söz söylemeden sağ elini süveterinin altına sokup gömleğinin cebinden kartpostal büyüklüğünde bir fotoğraf çıkarıyor. Fotoğrafı masanın üzerinden Brick'e doğru kaydırarak, İşte suçlu bu, diyor.

Brick resme şöyle bir göz atıyor. Beyaz bir kır evinin önünde, tekerlekli koltukta oturan, altmışlarının sonlarında ya da yetmişlerinin

başında bir adamın renkli fotoğrafı. Brick, dik duran kır saçları ve açık havada çok kalmaktan yıpranmış yüzüyle adamı son derece sempatik buluyor.

Fotoğrafı Frisk'e iterek, Bu hiçbir şey kanıtlamıyor, diyor. Bir adam. Sıradan bir adam. Amcan bile olabilir.

Frisk, Adı August Brill, diye başlıyor, ama Brick başka bir şey söylemesine fırsat vermeden sözünü kesiyor.

Tobak'a göre öyle değil. Tobak adamın adının Blake olduğunu söyledi.

Blank.

Her neyse.

Tobak son istihbarat raporlarını bilmiyor. Blank çok uzun bir süre şüpheliler listesinin başındaydı, ama sonra onu listeden çıkardık. Sanık Brill. Artık bundan eminiz.

Öyleyse bana hikâyeyi göster. Şu çantana uzanıp raporu çıkar ve benim adımın geçtiği bir cümle varsa onu göster.

Sorun da işte bu. Brill hiçbir şeyi kaydetmiyor. Hikâyeyi kafasında kendi kendine anlatıyor.

Bunu nasıl bilebilirsiniz?

Bu askerî sır. Ama biliyoruz Onbaşı. İnan bana.

Saçma.

Geri dönmek istiyorsun, değil mi? Geri dönmenin tek yolu bu. Görevi kabul etmezsen sonsuza kadar burada kalırsın.

Peki. Laf olsun diye söylüyorum, diyelim ki bu adamı, Brill'i vurdum. Sonra ne olacak? Sizin dünyanızı o yarattıysa, o öldüğü anda sizler de artık var olmayacaksınız.

Bu dünyayı o yaratmadı. O yalnızca savaşı icat etti. Bir de seni yarattı Brick. Bu senin hikâyen, bizim değil. Moruk, onu öldüresin diye seni icat etti.

Demek bu bir intihar.

Dolaylı olarak öyle sayılır.

Brick yine başını ellerinin arasına alıp inlemeye başlıyor. Bu kadarına dayanamıyor. Frisk'in deli saçması iddiaları karşısında yılmamak için onca çabaladıktan sonra, şimdi beyninin eridiğini ve kopuk kopuk düşünceler ile belirsiz korkulardan oluşan bir evrende çılgınca dönüp durduğunu hissediyor. Kesin olarak bildiği bir tek şey

var: Geri dönmek istiyor. Yeniden Flora ile birlikte olmayı, eski yaşamına dönmeyi istiyor. Bunu yapabilmek için hiç tanışmadığı bir adamı, bir yabancıyı öldürme emrini kabul etmek zorunda. Kabul etmek zorunda, ama bir kez öbür tarafa geçtikten sonra görevi yapmayı reddetmesini ne engelleyecek?

Gözlerini masadan kaldırmadan kendini konuşmaya zorluyor: Bana adam hakkında bir şeyler anlat.

Hah şöyle, diyor Frisk. Demek sonunda aklımızı başımıza alıyoruz.

Bana büyüklük taslama Frisk. Sadece neyi bilmem gerekiyorsa onu anlat.

Brattleboro, Vermont'ta kırk yedi yaşındaki kızı ve yirmi üç yaşındaki torunuyla birlikte yaşayan, yetmiş iki yaşında, emekli bir kitap eleştirmeni. Karısı geçen yıl öldü. Kızının kocası beş yıl önce onu terk etti. Torununun sevgilisi öldü. Yaslı, yaralı insanlardan oluşan bir aile. Brill her gece karanlıkta uyanık yatıyor, geçmişini düşünmemek için başka dünyalarla ilgili hikâyeler uyduruyor.

Neden tekerlekli koltukta oturuyor?

Araba kazası. Sol bacağı parçalandı. Neredeyse kesmek zorunda kalacaklardı.

Ve ben bu adamı öldürmeyi kabul edersem, beni geri göndereceksiniz.

Anlaşmamız böyle. Ama kıvırtmaya çalışma Brick. Sözünden dönecek olursan, peşini bırakmayız. İki kurşun. Biri sana, biri Flora'ya. Dan, dan. Sen de gidersin, o da.

Ama beni yok edersen, savaş sürüp gider.

Sürmeyebilir de. Şu anda sadece bir varsayım, ama bazılarımız seni ortadan kaldırmanın Brill'i ortadan kaldırmakla aynı kapıya çıkacağını düşünüyor. Hikâye bitecek, savaş da sona erecek. Bu riski göze almayacağımızı aklından geçirme sakın.

Nasıl geri döneceğim?

Uyurken.

Ama burada uyudum. Hem de iki kez. Her seferinde de aynı yerde uyandım.

O normal uyku. Benim sözünü ettiğim, ilaçla uyutulmak. Sana bir iğne yapılacak. Ameliyattan önceki anesteziye benzer bir şey. Bir

hiçliğin karanlığına gömüleceksin, ölüm kadar derin ve ölüm kadar karanlık.

Karşılaştığı durum Brick'in sinirlerini öylesine bozuyor ki, belli etmemek için sözümona espri yapıyor: Bayağı matrak görünüyor.

Denemeye var mısın Onbaşı?

Başka seçeneğim var mı?

Göğsümde bir öksürüğün başlangıcını, bronşlarımın derininde bir yerde gömülü balgamın hışırtısını hissediyorum, bastırmama fırsat kalmadan öksürük gırtlağımdan yukarı patlayıveriyor. Balgamı yukarı çek, nefes borumda sıkışan kaygan kalıntıları yerinden sök; ama bir deneme sonuç vermiyor, ikincisi de, üçüncüsü de boşa çıkıyor; bu zorlama yüzünden spazma tutuluyorum, bütün vücudum sarsılıyor. Hepsi benim suçum. Sigarayı on beş yıl önce bıraktım; ama Katya eve dönüp Amerikan sigaralarını her yana yayınca, ben de o eski, pis alışkanlıklara dönmeye başladım; sinema dünyasının bir ucundan dalıp öbür ucundan çıktığımız saatler boyunca onun izmaritlerini yürütüyorum; kanepede yan yana oturuyor, peş peşe sigara tüttürerek bu çekilmez dünyadan uzaklara giden iki lokomotif gibi dumanlarını üflüyoruz. Ama hiç pişman olmadığımı, en ufak bir nedamet ya da vicdan azabı duymadığımı da söylemeliyim. Önemli olan Katya ile arkadaşlığımız, suç ortaklığı bağımız, kahrolmuşların o anasını bellediğimin dayanışması.

Filmleri tekrar düşününce, Katya'nın listesine eklemem gereken başka bir örnek geldi aklıma. Yarın sabah ilk iş –yemek odasında kahvaltı ederken– bunu anlatmayı anımsamalıyım; bu onun hoşuna gidecektir, eğer o hüzünlü yüzünde bir gülümseme yaratabilirsem büyük bir iş başarmış olurum.

Tokyo Öyküsü'nün sonundaki saat. Filmi birkaç gün önce seyrettik; ikimizin de ikinci izleyişiydi, ama ben ilk kez yıllar önce, altmışların sonu ya da yetmişlerin başında seyretmiştim ve filmi beğendiğimi anımsıyordum da hikâyenin büyük bölümü aklımdan çıkmıştı. Yönetmeni Ozu, yapım yılı 1953, Japon yenilgisinden sekiz yıl sonra.

Hikâyelerin en basitini anlatan, ağır ilerleyen, görkemli bir filmdi; ama öylesine incelikli ve duygu yüklüydü ki, sonunda gözlerim dolmuştu. Bazı filmler, kitaplar kadar iyidir, en iyi kitaplar kadar iyidir (evet Katya, bu konuda sana hak veriyorum); bu film de hiç kuşkusuz onlardan biri, bir Tolstoy romanı kadar incelikli ve dokunaklı.

Yaşlıca bir çift, yetişkin çocuklarını ziyaret etmek için Tokyo'ya giderler: Çocuklardan biri evli, çocuklu, geçinebilmek için çok çalışan bir doktordur; kızları güzellik salonu işleten, evli bir berberdir; bir de savaşta ölmüş oğullarının karısı olan gelinleri vardır, genç dul yalnız yaşamakta ve bir büroda çalışmaktadır. Oğlun ve kızın, yaşlı ana babanın varlığını bir angarya, bir yük olarak gördükleri en başından bellidir. İşleriyle, aileleriyle meşguldürler ve ana babalarına gerekli özeni gösterecek vakitleri yoktur. Sadece gelin, onlara sevecenlik, yakınlık göstermek için günlük yaşantısını değiştirir. Sonunda anneyle baba Tokyo'dan ayrılırlar, (filmde adı geçmeyen ya da benim gözümden kaçan) kendi kasabalarına dönerler; birkaç hafta sonra anne hastalanıp yatağa düşmeden, birdenbire ölür. Filmin hareket merkezi, adı geçmeyen o kentteki ya da kasabadaki aile evine odaklanır. Tokyo'daki çocuklar, Norika ya da Noriko adındaki –hangisi olduğunu anımsamıyorum, biz Noriko deyip geçelim– gelinle birlikte gelirler. Sonra başka bir yerden ikinci bir oğul gelir; son olarak da ailenin en küçüğü olan ve baba evinde yaşayan, yirmili yaşlardaki ilkokul öğretmeni kız vardır. Bu kızın, Noriko'yu çok sevdiği, ona hayran olduğu, dahası kendi kardeşlerine yeğlediği hemen anlaşılır. Cenazeden sonra bütün aile sofrada oturmuş öğle yemeği yemektedir; Tokyo'dan gelen oğul ile kız, yine babalarına destek olamayacak kadar kendi meselelerini düşünmektedirler. Saatlerine bakmaya başlarlar ve gece treniyle Tokyo'ya dönmeye karar verirler. İkinci oğul da gitmeye karar verir. Onların tavrında belirgin bir acımasızlık yoktur; bunu vurgulamak gerekir, aslında bu, Ozu'nun vermek istediği temel mesajdır. Onlar sadece kendi yaşamlarının sorunlarını ve kendilerini bekleyen sorumlulukları düşünmekten başkasını düşünmeye vakit ayıramazlar. Oysa iyi kalpli Noriko, (acısını içine gömen, acısını taş kesilmiş yüzüne yansıtmayan) yaslı kayınpederini yalnız bırakmak istemediğinden orada bir süre daha kalır. Döneceği günün sabahında öğretmen kızla birlikte kahvaltı ederler.

Kız, ağabeyleri ile ablasının apar topar gitmelerine hâlâ öfkelidir. Daha uzun kalmaları gerektiğini söyler, onları bencillikle suçlar; ama Noriko (kendisi hiçbir zaman onlar gibi davranmasa da) onların yaptığını savunur, sonuçta bütün çocukların aileden kopup dağıldığını, hepsinin düşünmesi gereken kendi hayatları olduğunu söyler. Öğretmen kız kendisinin hiçbir zaman öyle yapmayacağını öne sürer. Böyle davranacak olduktan sonra ailenin ne anlamı kalır? der. Noriko daha önce söylediklerini yineleyerek çocukların böyle yapabileceklerini, aksini yapmanın ellerinde olmadığını anlatmaya çalışır. Uzun bir sessizlik olur; sonra kız yengesine bakar, Yaşam insanı hayal kırıklığına uğratıyor, değil mi? der. Noriko da dalgın bir ifadeyle ona bakarak, Evet, öyle, diye cevap verir.

Öğretmen işine gider, Noriko da evi toplamaya başlar (bu bana Katya'nın bu gece söz ettiği öteki filmlerdeki kadınları anımsatıyor) ve sonra saat sahnesi gelir, bu sahne bütün filmin odak noktasıdır. Yaşlı adam bahçeden eve girer, Noriko öğleden sonraki trenle döneceğini söyler. Oturup konuşurlar; film bittikten sonra Katya'ya o sahneyi tekrar tekrar göstermesini rica ettiğim için konuşmanın akışını ve havasını az çok anımsıyorum. Hem çok etkilenmiştim hem de Ozu'nun o sahneyi nasıl başardığını anlamak için diyaloğu iyice incelemek istiyordum.

Yaşlı adam yaptığı her şey için gelinine teşekkür ederek söze başlar, ama Noriko hayır gibilerden başını sallayarak hiçbir şey yapmadığını söyler. İhtiyar ısrar eder, Noriko'nun kendisine ne kadar yardımcı olduğunu, eskiden karısının da Noriko'nun ne kadar iyi kalpli olduğundan söz ettiğini anlatır. Noriko yine omuz silkerek önemli bir şey yapmadığını söyler. Ama ihtiyar vazgeçmez; karısının Tokyo'da en mutlu olduğu zamanın Noriko ile birlikte geçirdiği zaman olduğunu anlatır. Senin geleceğin için çok kaygılanıyordu. Böyle yaşamaya devam edemezsin. Yeniden evlenmelisin. X'i (adamın oğlu, kadının kocası) unutmak zorundasın. O öldü.

Noriko cevap veremeyecek kadar şaşkın ve üzgündür; ama ihtiyarın da konuşmayı bitirmeye niyeti yoktur. Yine karısının dediklerini aktarır: Senin tanıdığı en iyi kalpli kadın olduğunu söylerdi. Noriko, yaşlı kadının ona olduğundan daha çok değer biçtiğini söyleyerek itiraz eder, ama ihtiyar inatla ona yanıldığını söyler. Kadın,

Ben sizin sandığınız gibi iyi biri değilim, der. Doğrusunu isterseniz, bencil sayılırım. Sonra ihtiyara, oğlunu her an düşünmediğini, günlerce aklından bile geçirmediğini anlatır. Bir an durduktan sonra da ne kadar yalnızlık çektiğini, geceleri uyku tutmadığında ben ne olacağım diye düşünüp durduğunu itiraf eder. Kalbim bir şeyler bekliyor gibi, der. Ben bencilim.

İHTİYAR: Hayır, değilsin.

NORİKO: Evet, bencilim.

İHTİYAR: Sen iyi bir kadınsın. Dürüst bir kadınsın.

NORİKO: Hiç de değil.

O noktada Noriko, daha fazla dayanamayıp ağlamaya başlar, gözyaşları sel gibi avuçlarına dökülür – onca zaman sessizce acı çekmiş olan bu genç kadın, iyi biri olduğunu reddeden bu iyi kadın; sadece iyiler kendi iyiliklerinden kuşku duyarlar, onları iyi yapan da budur zaten. Kötüler iyilik yaptıkları zaman bunu bilirler, iyiler ise hiç bilmezler. Ömürlerini başkalarını bağışlayarak tüketirler, ama kendilerini bir türlü bağışlayamazlar.

İhtiyar kalkar, birkaç saniye sonra elinde bir kol saatiyle geri gelir; kadranı korumak için metal kapağı olan eski model bir saattir bu. Karısının saati olduğunu ve Noriko'ya vermek istediğini söyler. Onun hatırı için bu saati kabul et. Eminim o da buna sevinirdi, der.

Bu jestten çok duygulanan Noriko yanaklarına yuvarlanan gözyaşları içinde teşekkür eder. Yaşlı adam düşünceli bir ifadeyle ona bakar, ama duygularını donuk bir maske ardına gizlediğinden neler düşündüğünü kestiremeyiz. Noriko'nun ağlamasını seyreder, sonra öyle yalın, öylesine duygusallıktan uzak tonda bir şey söyler ki, Noriko'nun gözyaşları yeniden sel olur, içini çeke çeke, uzun uzun ağlar; bu, çok derin ve dokunaklı bir acıyı yansıtan bir ağlamadır, sanki kadının yüreğinin en derin yeri yarılıp açılmış gibidir.

İhtiyar, Senin mutlu olmanı istiyorum, der.

Kısacık bir cümle ve Noriko kendi yaşamının ağırlığı altında ezilip darmadağın olur. *Senin mutlu olmanı istiyorum*. Noriko ağlamaya devam ederken, sahne sona ermeden önce kayınpeder bir şey daha söyler. Nerdeyse inanamayan bir tavırla, Ne tuhaf, der. Kendi çocuklarımız var, ama bizim için en çok çabalayan sen oldun.

Kamera kesmeyle okula geçer. Çocukların şarkı söylediğini duyarız, bir an sonra da kızın sınıfına gireriz. Uzaktan bir tren sesi duyulur. Genç kız saatine baktıktan sonra pencereye gider. Bir tren gürültüyle geçip gider; kızın sevgili yengesini Tokyo'ya götüren öğleden sonra ekspresidir bu.

Kesmeyle trenin içine geçeriz. Tekerleklerin raylarda gümbürdeyen sesi duyulur. Geleceğe doğru hızla atılırız.

Birkaç saniye sonra kompartmanlardan birinin içini görürüz. Noriko tek başına oturmaktadır, boşluğa bakar, aklının başka yerde olduğu bellidir. Birkaç saniye geçer, sonra Noriko kucağında duran kayınvalidesinin saatini eline alır. Kapağını açar, saniye ibresinin tiktaklayarak kadranın çevresinde döndüğünü duyarız. Noriko yüzünde hüzünle huzuru birleştiren bir ifadeyle saati incelemeye devam eder ve biz, avucunda saatle oturan Noriko'ya bakarken zamanın kendisine, tren hızlandıkça hızlanan zamana, bizi ilerdeki yaşama, ama aynı zamanda eskiye, kayınvalidenin geçmişine, Noriko'nun geçmişine, bugünde yaşayan düne, geleceğe taşıdığımız geçmişe baktığımızı hissederiz.

Trenin tiz düdük sesi, delici ve acıtıcı bir ses kulağımızda çınlar.
Yaşam insanı hayal kırıklığına uğratıyor, değil mi?

Senin mutlu olmanı istiyorum.

Ve sahne birden sona erer.

Dul kadınlar. Yalnız yaşayan kadınlar. Gözümün önünde hıçkıran Noriko'nun hayali. Şu anda ablamı ve evlendiği adamı gencecikken ölüme gönderen kaderin oyununu düşünmemek elimde değil. İçsavaşımı düşünmeye başladığımdan beri aklımı kurcalayan bir şey var: O da, kendi yaşamımda askerlikle bağlantılı her şeyden yakamı sıyırmış olmam. Bu, doğum tarihimle ilgili bir rastlantı, dünyaya 1935 yılında geldiğim için Kore Savaşı'na gidemeyecek kadar ufak, Vietnam'a gidemeyecek kadar da yaşlıydım. 1957'de orduya çağrıldığım zaman da beni askere almamaları başka bir şans oldu. Kalbimi dinlediklerinde bir hırıltı geldiğini söylediler, gerçi bu tanı

doğru çıkmadı; ama beni 4-F[3] olarak sınıflandırmalarına yaradı. O sırada da savaş yoktu; fakat savaşa benzer bir şeye en çok yaklaştığım olayı, 1967'de, yani bu yazdan tam tamına kırk yıl önce Betty ve onun ikinci kocası Gilbert Ross ile birlikte yaşadım. Yukarı Doğu Yakası'nda Lexington Bulvarı'nın Altmış Altıncı ya da Altmış Yedinci Cadde'yle kesiştiği köşede, bugün yerinde yeller esen Sun Luck adında bir Çin lokantasına yemeğe gitmiştik. Sonia, Lyon yakınlarında yaşayan ailesini ziyaret etmek için yedi yaşındaki Miriam'ı da alıp Fransa'ya gitmişti. Hesapça ben de sonradan onlara katılacaktım; ancak o sırada *Harper's* dergisine çağdaş Amerikan edebiyatında Vietnam Savaşı'ndan esinlenmiş şiir ve roman konulu bir yazı yetiştirmeye çalıştığım için Riverside Yolu'ndaki kutu gibi apartman dairesine hapsolmuştum; New York'un ünlü sıcak dalgalarından biri sırasında, kliması olmayan evde ucuz bir plastik pervanenin karşısında don paça oturup karalama yapıyor, sonra da daktiloda temize çekiyordum. O zamanlar elimiz çok dardaydı, ama Betty benden yedi yaş büyüktü, bir eli yağda bir eli balda yaşıyordu; bu yüzden de küçük kardeşini arada bir lokantaya davet edebilecek durumdaydı. Gereğinden uzun süren kötü bir ilk evlilikten sonra, Betty üç yıl kadar önce Gil ile evlenmişti. Bence akıllı bir seçim yapmıştı, en azından o sırada öyle görünüyordu. Gil ekmeğini sendika avukatlığı ve grev arabuluculuğu yaparak kazanıyordu; ayrıca altmışların başlarında da Newark Belediyesi'nde danışmanlık yapmaya başlamıştı. O nedenle, kırk yıl önceki o akşam ablamla New York'a gelirken altında belediyenin telsizli bir arabası vardı. Yemekle ilgili hiçbir şey anımsamıyorum; beni eve bırakmaları için arabaya bindiğimiz ve Gil motoru çalıştırdığı anda telsizden polis mesajları yağmaya başladı, anladığım kadarıyla Newark'un merkez bölgesinde bir karışıklık patlak vermişti. Gil beni eve bırakmak yerine arabayı doğruca Lincoln Tüneli'ne sürdü; böylece ben de Amerikan tarihinin en şiddetli ırkçı ayaklanmalarından birine tanık oldum. Yirmiden fazla insan öldü, yedi yüzden fazla yaralı vardı, bin beş yüzü aşkın kişi tutuklandı, on milyon dolarlık hasar meydana geldi. Bu rakamları anımsıyorum; çünkü birkaç yıl önce Katya lisedeyken Amerikan tarihi dersi için ırkçılık konusunda bir ödev hazırladı, o ayaklanmayla ilgili olarak da benimle röportaj yaptı. O rakamların

aklımda kalmış olması çok garip; ama başka bir sürü şey aklımdan uçup giderken, işimin daha bitmediğine kanıt olarak bunlara dört elle sarılıyorum.

O gece Newark'a girmek, cehennemin alt kademelerinden birine dalmaya benziyordu. Binalar ateşe verilmişti, insanlar deli gibi sokaklarda koşuşuyordu, birbiri ardından parçalanan vitrinlerden kırılan camların gürültüsü geliyordu, siren sesleri yayılıyordu, silahlar patlıyordu. Gil arabayı belediyeye sürdü, binaya girince doğruca belediye başkanının ofisine gittik. Elli beş elli altı yaşlarında, şişmanlamaya yüz tutmuş, götü göbeği yerinde, dazlak kafalı Hugh Addonizio masasında oturuyordu. Savaş kahramanı olmuş, altı devre senatörlük yapmış, ikinci kez belediye başkanı seçilmiş olan bu koca adam ne yapacağını bilmez bir durumda hüngür hüngür ağlıyordu. Başını kaldırıp Gil'e bakarak, Ne yapacağım ben? dedi. Ne halt edeceğim?

Bunca yıl sonra bile belleğimden silinmemiş son derece belirgin bir resim: olayların baskısı altında donup kalmış olan o acınacak haldeki insanın, çevresini kuşatan şehir ateş altındayken çaresizlik içinde kaskatı kesilen o adamın görüntüsü. Bu arada Gil serinkanlılığı yitirmeden işini yapıyordu; Trenton'daki valiyi, emniyet müdürünü arıyor, durumu kontrol altına alabilmek için elinden geleni yapıyordu. Bir ara Gil ve ben odadan çıktık, binanın bodrum katındaki nezarethaneye indik. Hücreler, hepsi de kara derili olan tutuklularla tıka basa doluydu; adamların en azından yarısının üstü başı yırtılmıştı, yarılan kafalarından kan boşanıyordu, suratları şişmişti. Bu yaraların nasıl olduğu ortadaydı, yine de Gil nasıl yaralandıklarını sordu. Her birinin yanıtı aynıydı: Hepsini polisler dövmüştü.

Başkanın odasına dönmemizden az sonra, içeriye New Jersey Eyalet Polis Müdürlüğü'nden, Albay Brand ya da Brandt adında biri girdi. Kırk yaşlarında, asker tıraşlı, çenesi iri kemikli, komando operasyonuna hazırlanan deniz piyadesi bakışlı biriydi. Addonizio'nun elini sıktı, bir koltuğa oturdu ve şöyle dedi: Bu şehirdeki bütün zenci piçleri tek tek avlayacağız. Belki şaşırmamam gerekirdi, ama beynimden vurulmuşa döndüm. Beni şaşırtan söylenenler değil, o sözleri söyleyen sesteki insanın kanını donduran aşağılayıcı tondu. Gil ona bu tonda konuşmaması gerektiğini söyledi; ama adam göğüs

geçirip eniştemi dünyadan habersiz bir sersem gözüyle görüyormuş gibi başını iki yana salladı.

İşte o olay benim savaşımdı. Belki gerçek bir savaş değildi; ama o ölçekteki şiddete tanık olunca daha beterini tahayyül etmeniz hiç de zor değil; bunu hayal edebilecek yeteneğiniz varsa, hayal gücünüzün kurgulayabileceği en beter olasılıkların yaşadığınız ülkede olduğunu anlarsınız. Sadece düşünmeniz yeter, kafanızda kurduklarınız büyük bir olasılıkla geçekleşecektir.

O sonbahar, ayaklanma sırasında işyerleri harap olan dükkân sahiplerinin açtığı savunulabilecek yanı olmayan onlarca davada Newark belde yönetimini savunmakla görevlendirilince Gil istifa etti ve bir daha da resmî kuruluşlarda çalışmadı. On beş yıl sonra, elli üç yaşını doldurmasına iki ay kala öldü.

Betty'yi düşünmek istiyorum, ama bunu yapabilmek için Gil'i düşünmem gerek, Gil'i düşünebilmek için de en başa dönmek zorundayım. İyi de, ne kadarını biliyorum? Fazla bir şey bildiğim yok; sonuçta bütün bildiğim Gil ile Betty'nin anlattıklarından çıkardığım kopuk kopuk birkaç olay. Gil, Babe Ruth'a[4] ikizi kadar benzeyen Newarklu bir meyhanecinin üç çocuğunun en büyükleriydi. Günün birinde Dutch Schultz[5], nasıl ve neden olduğunu kestiremediğim bir biçimde Gil'in babasının başına bela olup adamın meyhanesini elinden almış; adamcağız da o olaydan birkaç yıl sonra kalp krizinden ölmüş. Gil o sırada on bir yaşındaymış. Babası iflas ettiği için Gil'e bıraktığı tek miras kronik yüksek tansiyon ve kalp hastalığı olmuş; hastalık ilk kez Gil on sekiz yaşındayken ortaya çıkmış, otuz dördündeyken de ciddi bir kriz geçirmiş, iki yıl sonra bir enfarktüs krizi daha patlak vermiş. Gil boylu boslu, güçlü kuvvetli biriydi, ama bütün ömrünü damarlarında dolaşan bir idam fermanıyla geçirdi.

Gil on üç yaşındayken annesi yeniden evlenmiş; üvey baba iki küçük çocuğu büyütmeyi kabullenmiş, ama Gil'i kesinlikle istememiş ve evden atmış, annesi de buna ses çıkarmamış. Akıl alacak gibi değil, öz anan seni evden kovup Florida'daki akrabaların yanına gönderiyor, sen de çocukluğunu onların yanında sığıntı gibi geçiriyorsun.

Gil, liseyi bitirince kuzeye geri dönerek New York Üniversitesi'nde okumaya başlamış. Beş parasız olduğundan ayakta kalabilmek için

birkaç yarı zamanlı işte çalışmak zorunda kalmış. Gil, bir keresinde ne kadar zor günler geçirdiğinden söz ederken Aşağı Doğu Yakası'ndaki Yahudi lokantası Ratner'in Yeri'ne gidişini anlatmıştı; lokantaya girip bir masaya oturur ve garsona kız arkadaşını beklediğini söylermiş. Lokantanın en çekici yanlarından biri, ünlü Ratner ekmekleriymiş. Masaya oturur oturmaz garson önünüze bir sepet dolusu minik ekmekle bol tereyağı koyarmış. Gil tereyağlı ekmekleri peş peşe yiyerek sepetin dibini bulurken arada bir de sevgilisinin gecikmesine içerleyen bir edayla saatine bakarmış. Birinci sepet bitince ikincisi, ikinci boşalınca da üçüncüsü gelirmiş. Sonunda kız arkadaş gelmeyince Gil hayal kırıklığına uğramış bir ifadeyle lokantadan çıkarmış. Bir süre sonra garsonlar numarayı çakmışlar, ama o arada Gil bir oturuşta tam yirmi yedi ekmeği bedava yemek rekorunu kırmış.

Hukuk fakültesi, ardından başarılı bir avukatlık dönemi ve giderek Demokrat Parti'ye yakınlaşma. İdealist, sol eğilimli liberal, 1960'ta Stevenson'ın başkan adaylığını desteklemek, Atlantic City Kongresi'nde Eleanor Roosevelt'e eşlik etmek, 1962 ya da 1963'te Kennedy, Newark'a geldiği zaman çekilen ve Gil'i John F. Kennedy ile tokalaşırken gösteren (Betty'nin ölümünden sonra bende kalan) fotoğraf. Kennedy onun elini sıkarken, Hakkınıza çok iyi şeyler duyduk, demiş. Ama Newark felaketinden sonra işler tersine döndü; Gil politikayı bırakınca Betty ile birlikte her şeyi geride bırakıp California'ya taşındılar. O tarihten sonra onları pek sık görmedim, ama anladığım kadarıyla altı yedi yıl huzur içinde yaşadılar. Gil yeniden avukatlığa başladı, ablam da Laguna Beach'te (mutfak eşyası, sofra örtüleri, kaliteli araç gereç satan) bir dükkân açtı. Gil her ne kadar hayatta kalmak için günde yirmiden fazla hap yutmak zorunda olsa da, aile ziyareti için doğuya her gelişlerinde gayet iyi görünüyordu. Sonra sağlığı bozuldu. Yetmişlerin ortalarında peş peşe gelen kalp spazmları ve başka rahatsızlıklar Gil'i çalışamaz duruma getirdi. Ben, imkânım olduğu zaman elimin yettiğince bir şeyler gönderiyordum; Betty de evi geçindirmek için bütün gün çalıştığından Gil çoğu zaman evde yalnız kalıyor, kitap okuyarak zamanını geçiriyordu. Ablam ve ölümü bekleyen kocası, benden üç bin mil uzaktaydılar. Betty o son yıllar boyunca Gil'in sevgi dolu pusulalar yazıp karısının şifoniyerine, sutyenlerinin, külotlarının arasına sakladığını ve Betty her sabah

kalktığında kendisinin dünyanın en mükemmel kadını olduğunu yazan aşk mektupları bulduğunu anlatmıştı bana. Hiç de fena değil. Kendilerini neyin beklediği düşünülecek olursa, hiç de fena sayılmaz.

Sonunu düşünmek istemiyorum: kanser, hastanedeki son günler, cenaze sabahı mezarlığı iğrenç bir ışığa boğan güneş. Artık canıma yetti, ama hâlâ son bir ayrıntıyı, son bir çirkinliği anımsamadan edemiyorum. Gil öldüğünde Betty gırtlağına kadar borç içindeydi, o yüzden mezar parasını denkleştirmek çok zor oldu. Ben yardıma hazırdım, ama Betty benden sık sık para istemiş olduğu için yeniden istemeye yüzü tutmamış. Beni aramak yerine, kayınvalidesini, Gil'in çocukken kapı dışarı edilmesine izin veren o alçak kadını aramış. Adını (kendisinden nefret ettiğim için olsa gerek) anımsamadığım kadın, 1980'de son derece varlıklı, emekli bir işadamı olan üçüncü kocasıyla evliydi. İkinci kocanın ortadan kayboluş nedeni ölüm müydü, boşanma mıydı bilemiyorum, zaten önemi de yok. Üç numaralı para babası kocanın Güney California'da bir yerlerde büyük bir aile mezarlığı vardı. Ablam, adamı Gil'in oraya gömülmesine razı etmiş. Aradan bir yıl geçmeden üç numaralı koca öldü ve adamın çocuklarıyla Gil'in annesi arasında romanlara konu olacak bir miras kavgası başladı. Çocuklar kadını mahkemeye verdiler, davayı kazandılar; kadının eline az da olsa para geçmesi için yapılan pazarlığın koşullarından biri de Gil'in cesedinin aile mezarlığından çıkarılmasıydı. Hele bir düşünün. Kadın oğlunu daha ufacık çocukken evden atıyor ve sonra bir torba gümüş sikke uğruna bu kez ölüsünü mezardan atıyor. Betty olanları anlatmak için beni aradığında iki gözü iki çeşmeydi. Gil'in ölümüne ağırbaşlı, serinkanlı bir zarafetle katlanmıştı, ama bu olay kaldıramayacağı kadar ağrına gitti ve onu yıktı. Gil'in cesedi yakılıp yeniden gömüldükten sonra ablam bir daha o eski Betty olamadı.

Dört yıl daha yaşadı. New Jersey'in dış mahallelerindeki ufak bir apartman dairesinde tek başına otura otura şişmanlamaya başladı, giderek daha da şişmanladı; çok geçmeden şekeri yükseldi, damar tıkanıklığı başladı, koca bir dosya dolduracak kadar bir alay hastalık ortaya çıktı. Oona beni terk edip beş yıl süren berbat evliliğimiz sona erdiğinde ablam bana destek oldu, Sonia ile yeniden bir araya geldiğimiz zaman sevinçten alkış tuttu. Oğluyla karısı Chicago'dan

geldiklerinde onlarla buluştu; aile toplantılarına katıldı; sabahtan gece yarılarına kadar televizyon seyretti, havasında olduğu zaman espri yapmayı sürdürdü, ama ömrümde tanıdığım en hüzünlü kişi oluverdi. 1987 ilkbaharında bir sabah, hizmetçisi deliye dönmüş bir halde beni aradı. Haftalık temizliği yapması için kendisine verilmiş anahtarla Betty'nin evine girmiş ve yatakta ablamın ölüsünü bulmuştu. Bir komşunun arabasını alıp New Jersey'ye gittim, polis kayıtları için cesedi teşhis ettim. Onu öylesine kıpırtısız, öylesine uzak, öylesine ölü görmenin şoku. Hastanede otopsi yapılmasını isteyip istemediğimi sordukları zaman, hiç zahmet etmemelerini söyledim. Sadece iki olasılık vardı. Ya bünyesi daha fazla dayanamamıştı ya da hapların hepsini isteyerek yutuvermişti; ben de yanıtı bilmek istemiyordum, çünkü çıkacak sonuçların ikisi de gerçek hikâyeyi aktarmayacaktı. Betty kalbi kırıldığı için ölmüştü. Kimileri bunu duyunca gülüyor, o da dünyanın gidişatı hakkında hiçbir şey bilmemelerinden. İnsanlar kırık kalp yüzünden ölürler. Bu her gün olur, sonsuza kadar da böyle olmaya devam edecek.

Hayır, unutmadım. Öksürük beni başka bir alana yuvarladı, ama şimdi geri döndüm, Brick de hâlâ benimle birlikte. Geçmişe yaptığımız o hüzünlü yolculuğa rağmen, her koşulda yanımda kaldı; aklın istediği yere gitmesi nasıl engellenebilir? Aklın da kendi aklı var. Kim söylemişti bunu? Ha biri söylemiş, ha ben şimdi uydurmuşum, hiç fark etmez. Gecenin bir yarısı özlü sözler yumurtlamak, gecenin bir yarısı öyküler uydurmak... İlerliyoruz canlarım; bu karmaşık durum üzücü olsa da şiirsel bir yanı var, iş o şiirselliği ifade edecek sözcükleri bulmakta, tabii eğer o sözcükler varsa. Evet Miriam, yaşam insanı hayal kırıklığına uğratıyor. Ama ben senin mutlu olmanı da istiyorum.

Hiç üzülme. Yerimde sayıyorum; çünkü öykünün birkaç yöne sapabileceğini görüyorum ve hangi yolu izleyeceğime henüz karar vermedim. Umut mu, umutsuzluk mu? Her iki seçenek de olabilir, ama şimdilik hiçbiri yeterince doyurucu görünmüyor. Böyle bir

başlangıç yaptıktan, Brick'i kurtların önüne attıktan ve o aptalın aklını başından aldıktan sonra bir orta yol bulunabilir mi? Herhalde bulunamaz. Öyleyse gözünü karart, beterin beterini düşün, sonuna kadar git.

İğne yapıldı bile. Brick baygınlığın dipsiz karanlığına yuvarlanıyor; saatler sonra gözlerini açtığında kendini Flora'nın koynunda buluyor. Sabahın erken saatleri, yedi buçuk sekiz suları; Brick karısının çıplak sırtına bakarken ta baştan beri haklı olup olmadığını, Wellington'da geçirdiği sürenin mide bulandıracak kadar gerçeğe benzeyen bir karabasan olup olmadığını merak ediyor. Ama sonra yastığın üzerindeki başını öbür tarafa çevirince Virginia' nın yapıştırdığı yara bandının yanağına battığını hissediyor, dilini kırılan ön dişinin pürtük ucunda gezdirince de gerçekle yüz yüze gelmekten başka çaresi kalmıyor: Evet oradaydı ve orada başına gelenlerin hepsi gerçekti. Bu umutsuzluk, bu çaresizlik içinde hiç akla yakın olmayan, ama tutunabileceği tek dal var: Ya Wellington'da geçirdiği iki gün, bu dünyada bir göz kırpma süresi kadar kısaysa? Ya Flora onun gittiğinin farkına bile varmamışsa? Bu, nerede olduğunu açıklama zorunluluğunu ortadan kaldırır; çünkü Brick, özellikle Flora gibi kıskanç bir kadının gerçeği kabullenmesinin zor olacağını biliyor; ama gerçek yalan gibi görünse bile, Brick'in daha akla yakın gelecek, Flora'nın kuşkularını giderip iki gün ortadan kayboluşunun başka bir kadınla ilgili olmadığına onu inandıracak bir hikâye uydurmaya Brick'in ne gücü var ne de isteği.

Brick'in şanssızlığına bakın ki, her iki dünyadaki saatler de aynı zamanı gösteriyor. Flora onun ortadan kaybolduğunu biliyor ve uykusunda dönerken kazara Brick'e dokununca bir anda uyanıveriyor. Flora'nın koyu kahverengi gözlerine dolan sevinç Brick'in huzursuzluğunu yatıştırıyor, karısının sevgisinden bir an bile olsa kuşkulandığı için kendinden utanıyor.

Flora olanlara inanmayı göze alamıyormuş gibi, Owen, gerçekten sen misin? diye soruyor.

Brick, Evet, diyor, geri döndüm.

Karısı ona sarılıyor, yumuşak, çıplak tenine sıkı sıkı bastırarak kucaklıyor. "R"leri yuvarlayarak, Az kalsın deliriyordum, diyor. Aklım başımdan gidiyordu. Sonra Brick' in yanağındaki yara bandını ve

ağzının kenarındaki bereleri görünce yüzündeki sevinç ifadesi korkuya dönüşüyor. Ne oldu? diye soruyor. Seni hırpalamışlar yavrum.

Brick'in öteki Amerika'ya yaptığı gizemli yolculuğu ayrıntılarıyla anlatması bir saatten uzun sürüyor. Sadece Virginia'nın gitmeden önce onu baştan çıkarmak, aklını başından almak isteğiyle ilgili söylediklerini anlatmıyor; bu önemsiz bir ayrıntı, Brick de başından geçenlerle doğrudan bağlantısı olmayan şeylerle Flora'yı üzmek istemiyor. İşin en ürkütücü yanı, hikâyenin sonuna doğru Frisk'le konuşmasını anlatmaya çalışırken ortaya çıkıyor. Bu konuşma o sırada da Brick'e pek anlamlı gelmemişti; ama şimdi kendi evine dönüp mutfakta karısıyla karşılıklı kahve içerlerken, birden çok gerçeklikten, başkalarının kafasında kurgulanan birden çok dünyadan söz açmak hiç mi hiç anlaşılacak gibi görünmüyordu. Brick saçmaladığı için özür dilercesine başını sallıyor. Ama şırınga gerçekti, diyor. August Brill'i vurma emri de gerçekti. Ve eğer bu görevi yerine getirmezse, hem kendisi hem de Flora her zaman tehlikede olacaklardı.

Şu ana kadar Flora hep sustu, bir insanın uyduracağı en kocaman saçmalıklar yığını olarak gördüğü o saçma ve gülünç hikâyeyi anlatan kocasını sabırla izledi. Normal koşullar altında öfkeye kapılır ve kocasını kendini aldatmakla suçlardı; ama şimdi normal koşullarda değildiler, kocasının en ufak kusurunu bile bilen, üç yıllık evlilikleri boyunca sayısız eleştiri yöneltmiş olan Flora onu bir kez olsun yalancılıkla suçlamadı ve az önce dinlediği saçmalıklar karşısında şimdi uygun sözcüğü bulamadığı için ne diyeceğini bilemeden afallayıp donakalıyor.

Brick, İnanılacak gibi görünmediğini biliyorum, diyor. Ama hepsi doğru, kelimesi kelimesine doğru.

Ve benim de sana inanmamı bekliyorsun, öyle mi Owen?

Ben bile zor inanıyorum. Ama bunların hepsi tam tamına sana anlattığım gibi oldu.

Beni budala mı sanıyorsun?

Sen neden söz ediyorsun?

Ya benim budala olduğumu düşünüyorsun ya da sen aklını kaçırmışsın.

Senin budala olduğunu düşünmüyorum, ben de aklımı kaçırmadım.

O çatlaklar gibi konuşuyorsun. Hani uzaylıların kaçırdığı adamlar gibi. Marslılar neye benziyordu Owen? Kocaman bir uzay gemileri var mıydı?

Kes şunu Flora. Bu hiç de komik değil.

Komik mi? Komiklik yapan mı var? Sadece nereye gittiğini öğrenmek istiyorum.

Anlattım ya. Başka bir hikâye uydurmayı düşünmedim değil. Saldırıya uğrayıp iki gün belleğimi kaybettim gibi bir şeyler saçmalayabilirdim. Ya da araba çarptı veya metroda merdivenlerden yuvarlandım diyebilirdim. Buna benzer bir şeyler uydurabilirdim. Oysa ben sana doğrusunu anlatmaya karar verdim.

Belki doğrudur. Ne de olsa dövülmüş olduğun gerçek. Belki de son iki günü dayak yiyince düşüp kaldığın arka sokaklardan birinde geçirdin ve bütün bunları da rüyanda gördün.

Öyle olsa bunun kolumda ne işi var? İğne yaptıktan sonra bir hemşire yapıştırdı onu. Bu sabah gözümü açmadan önce son anımsadığım hemşirenin bu bandajı yapıştırması.

Brick sol kolunu sıvıyor, dirseğinin üst kısmındaki ten rengi bandı gösteriyor, sonra sağ eliyle bandı çekip çıkarıyor. Bak, diyor. Şu minik yara kabuğunu görüyor musun? Orası iğnenin batırıldığı yer.

Flora, Bunun hiçbir anlamı yok. O yaranın bir milyon nedeni olabilir, diyerek Brick'in gösterebileceği tek somut kanıtı elinin tersiyle itiyor.

Evet. Ama bu bir tek nedenden, sana anlattığım gibi Frisk'in yaptığı iğneden oldu.

Flora sinirlenmemeye çalışarak, Peki Owen, diyor. Bu konuyu burada kapatsak belki daha iyi olacak. Eve döndün. Benim için önemli olan tek şey bu. Tanrım, o iki günün nasıl geçirdiğimi bilemezsin. Çıldırdım, gerçekten deliye döndüm. Öldüğünü sandım. Beni terk ettiğini düşündüm. Başka bir kızla birlikte olduğundan kuşkulandım. Ama geri geldin ya. Bu mucize gibi bir şey ve doğrusunu istersen, ne olduğu da umurumda değil. Gittin ve geri döndün. Hikâye burada biter, tamam mı?

Hayır, tamam değil Flora. Geri döndüm, ama hikâye bitmedi. Vermont'a gidip Brill'i vurmak zorundayım. Ne kadar zamanım olduğunu bilmiyorum, fakat oyalanıp zaman öldüremem. Eğer bunu

yapmazsam peşimize düşecekler. Bir kurşun sana, bir kurşun bana. Frisk böyle söyledi ve şaka yapmıyordu.

Flora, yabancı dildeki bir hakaret sözcüğüymüş gibi vurgulayarak, Brill, diye homurdanıyor. Böyle birinin var olmadığına bahse girerim, diyor.

Resmini gördüm, unuttun mu?

Resim hiçbir şeyi kanıtlamaz.

Frisk bana resmi gösterince ben de aynen böyle dedim.

Bunu anlamanın bir tek yolu var, öyle değil mi? Eğer anlı şanlı bir yazarsa internette onunla ilgili bilgi vardır. Bilgisayarımı açıp arayalım.

Frisk adamın yirmi yıl kadar önce Pulitzer Ödülü aldığını söyledi. Eğer Pulitzer kazananlar listesinde adı yoksa özgürüz demektir. Ama eğer listede varsa, o zaman ayağını denk al küçükhanım. Başımız büyük dertte demektir.

Adamın adı listede çıkmayacak Owen. Bundan emin olabilirsin. Brill diye biri yok, o zaman adı da listede olamaz.

Oysa adı listede var. August Brill, eleştiri dalında 1984 Pulitzer Ödülü'nü kazanmış. Flora ile Brick biraz daha araştırıyorlar ve birkaç dakikada *Amerika'da Kim Kimdir*'den alınan biyografi dahil bir alay bilgiye ulaşıyorlar. (1935'te New York'ta doğdu, 1957'de Sonia Weil ile evlendi, 1975'te boşandı, 1976'da Oona McNally ile evlendi, 1981'de boşandı, kızı Miriam 1960'ta doğdu; 1957'de Columbia Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi, William Üniversitesi ve Pratt Enstitüsü tarafından fahri doktor unvanı verildi, Amerika Bilim ve Sanat Akademisi Üyesi, 1500'den fazla makale ve eleştiri yazdı, çeşitli dergi ve gazetelerde köşe yazarlığı yaptı, 1972-1991 yılları arasında kitap editörü olarak *Boston Globe*'da çalıştı.) 1962-2003 yılları arasında yazdığı dört yüzü aşkın yazısının ve Brill'i otuzlu, kırklı, ellili yaşlarında gösteren fotoğrafların yer aldığı web sitesini buldular; bu resimlerin, Vermont'taki ahşap kaplama, beyaz evin önünde, tekerlekli sandalyede oturan adamın gençlik resimleri olduğu belliydi.

Brick ile Flora yatak odasındaki ufak çalışma masasında yan yana oturuyorlar; gözleri karşılarındaki ekrana dikilmiş, umutlarının yıkıldığını gördükçe birbirlerine bakmaktan korkuyorlar. Sonunda Flora dizüstünü kapatıyor ve titreyen bir sesle yavaşça, Galiba yanıldım, değil mi? diyor.

Brick ayağa kalkıp odayı arşınlamaya başlıyor. Şimdi bana inanıyor musun? diye soruyor. Brill, August Brill denilen bu lanet olası adamın adını düne kadar duymamıştım. Nasıl olur da anlattıklarımı uydurmuş olabilirim? Sana anlattıklarımın yarısını bile uyduracak kadar zeki değilim Flora. Ben ufak çocuklara sihirbazlık numaraları yapan sıradan biriyim. Kitap okumam, kitap eleştirmenleri hakkında hiçbir şey bilmem, politikayla ilgilenmem. Bana nasıl olduğunu sorma; ama içsavaşın ortasındaki bir ülkeden az önce geldim. Ve şimdi de birini öldürmek zorundayım.

Brick içine düştüğü durumun korkunçluğu, başına gelenlerin haksızlığı altında ezilmiş bir halde yatağın kenarına oturuyor. Onu kaygılı bakışlarla süzen Flora geliyor, kocasının yanına oturuyor. Kollarını ona dolayıp başını adamın omzuna yaslıyor, Kimseyi öldürmeyeceksin, diyor.

Brick yere bakarak, Bunu yapmak zorundayım, diye karşılık veriyor.

Ne düşünüp ne düşünmemem gerektiğini kestiremiyorum Owen, ama sana söylüyorum: Kimseyi öldürmeyeceksin. O adamın yakasını bırakacaksın.

Yapamam.

Seninle neden evlendim sanıyorsun? Çünkü sen çok tatlı bir insansın sevgilim, iyi yüreklisin, dürüstsün. Ben bir katille evlenmedim. Seninle, benim komik Owenımla evlendim ve bir kenarda durup senin birini öldürmene, ömrünün geri kalanını hapiste geçirmene izin verecek değilim.

Ben de bu işi yapmak istiyorum demedim. Ama başka seçeneğim yok.

Öyle deme. Herkesin bir seçeneği vardır. Ayrıca, bu işin üstesinden gelebileceğini nasıl düşünürsün? Kendini, o adamın evine gidip başına tabancayı dayayarak serinkanlılıkla öldürürken hayal edebiliyor musun? Yüz yıl beklesen yine olmaz bu. Tanrı'ya şükür, sen böyle bir şey yapacak tıynette değilsin.

Brick, Flora'nın haklı olduğunu biliyor. Kendi canı pahasına da olsa, ki öyle görünüyor, tanımadığı, masum bir yabancıyı öldürmez. Derin derin göğüs geçiriyor, sonra parmaklarını Flora'nın saçları arasına daldırarak, Öyleyse ne yapmam gerekiyor? diye soruyor.

Hiçbir şey.

Hiçbir şey demekle neyi kastediyorsun?

Yeniden yaşamaya başlarız. Sen kendi işini yaparsın, ben de kendiminkini. Yemek yeriz, uyuruz, faturaları öderiz. Bulaşıkları yıkar, yerleri süpürürüz. Bir çocuk yaparız. Beni banyoya sokup saçımı yıkarsın. Ben senin sırtını keselerim. Sen yeni sihirbazlık numaraları öğrenirsin. Aileni ziyaret eder, annenin sağlığından yakınmasını dinleriz. Böylece devam eder, küçücük yaşamımızı yaşarız bebeğim. İşte bunu kastediyorum. Başka bir şey değil.

Aradan bir ay geçiyor. Brick'in dönüşünü izleyen ilk hafta Flora âdet görmüyor, evde yapılan gebelik testi, her şey yolunda giderse gelecek ocak ayında ana baba olacaklarını haber veriyor. Pozitif test sonucunu kutlamak için, keselerinin elvermediği lüks bir Manhattan restoranına gidiyorlar; yemek siparişini vermeden önce bir şişe Fransız şampanyasını bitiriyorlar, sonra Flora'nın Arjantin'dekiler kadar iyi olduğunu iddia ettiği kocaman, kalın birer biftek yiyorlar. Ertesi gün, diş hekimine ikinci gidişinde Brick'in sol ön dişine jaket yapılıyor ve Brick yeniden Büyük Zavello olarak çalışmaya başlıyor. Köhne, sarı Mazda'sıyla kenti turlayarak, pelerinine sarınarak anaokulu toplantılarında, huzurevlerinde, sosyal tesislerde, özel partilerde silindir şapkasından güvercinler ve tavşanlar çıkararak, ipek eşarpları yok ederek, boşluktan yumurta toplayarak, eski gazeteleri rengârenk menekşe, lale, gül buketlerine dönüştürerek gösteri yapıyor. Hazır yemek işini iki yıl önce bırakıp Park Caddesi' ndeki bir doktor muayenehanesinde danışma görevlisi olarak çalışma başlayan Flora, patronundan yirmi dolar zam istiyor, isteği geri çevriliyor. Gururu kırılan Flora öfkeyle çıkıp gidiyor, ama o akşam Brick'le konuşunca kocası onu ertesi sabah işe giderek Dr. Sontag'dan özür dilemeye ikna ediyor. Flora öyle yapıyor, onun kadar işinin ehli, çalışkan bir elemanı kaybetmeyi göze alamayan doktor da ücretine on dolar zam yapıyor; zaten zam isterken Flora da bu kadarını umuyor. Para önemli bir sorun; yakında çocukları da olacağı için Flora ile Brick şimdiki kazançlarıyla üçüncü boğazı doyurup doyuramayacaklarını düşünüyorlar. Ayın sonlarına doğru kasvetli bir pazar günü, Brick'in, Park Tepesi'nde iyi iş yapan emlakçı kuzeninin yanında çalışma olasılığını bile tartışıyorlar. O zaman sihirbazlık izin günlerinde daha

çok bir hobi gibi sürdürülen yarızamanlı bir uğraş olacak; ne var ki Brick bu kadar kesin bir adım atmaya niyetli değil, onlara rahat nefes aldıracak kadar yüksek gelir getiren başka işler yapmaya söz veriyor. Bu arada öteki Amerika'ya yaptığı ziyareti de hiç unutmuyor. Wellington onun yüreğinde hâlâ yanıyor; Tobak'ı, Molly Wald'ı, Duke Rothstein'ı, Frisk'i ve onu hepsinden çok kaygılandıran Virginia Blaine'i düşünmeden geçirdiği bir tek gün olmuyor. Düşünmemek elinde değil. Geri gelişinden bu yana, Flora ona çok daha sevecen davranıyor; hep istemiş olduğu sevgi dolu bir eşe dönüşüyor; kendisi de karısını aynı şekilde sevse de, Virginia aklının bir köşesinden eksik olmuyor, yüzüne incitmeden pansuman yapışı ve onu baştan çıkarmayı ne kadar çok istediğini söyleyişi aklından çıkmıyor. O da belki bu duruma bir karşılık olarak internette Brill'in eski eleştirilerini okumaya başlıyor –tabii, öldürme emri aldığı adamı hâlâ düşündüğünü Flora anlamasın diye bunu gizlice yapıyor– ve ilginç görünen bir kitabın eleştirisini okuyunca hemen kitabı semt kitaplığından alıyor. Eskiden akşam saatlerini oturma odasındaki kanepede Flora ile birlikte televizyon seyrederek geçirirdi. Oysa şimdi yatağa uzanıp kitap okuyor. Şu ana kadar yaptığı en önemli iş, Çehov, Calvino ve Camus'yü keşfetmek oldu.

Böylece Brick ile Flora, Flora'nın başka dünyalara inanmayan, tek dünyanın bu olduğunu, insanı uyuşukluğa sürükleyen rutinlerin, ufak tefek kavgaların, para sorunlarının da bu dünyanın temel parçalarını oluşturduğunu, bütün sancılara, can sıkıntılarına ve hayal kırıklıklarına karşın bu dünyada yaşamanın cenneti görmeye en çok yaklaştığımız ortam olduğunu bilen bir kadının sağduyusuyla Brick'i yeniden içine soktuğu o küçük yaşamlarında, evliliklerinin hiçliğinde yüzüp duruyorlar. Wellington'da geçirdiği korkunç saatlerden sonra Brick de sadece bunu, New York'un insanı öğüten karmaşasını, minik Floratina'sının çıplak vücudunu, Büyük Zavello olarak çalışmayı, günler geçtikçe göze görünmeden büyüyen doğmamış çocuğunu istiyor; ama öteki dünyaya yaptığı yolculuğun onu zehirlediğini ve er geç her şeyin sona ereceğini içten içe biliyor. Vermont'a gidip Brill ile görüşmeyi aklından geçiriyor. İhtiyar, hikâyesini düşünmekten vazgeçmeye ikna edilebilir mi acaba? Brick konuşmalarını hayal etmeye, görüşünü belirtmek için kullanacağı sözcükleri bulmaya

çalışıyor; ama gözünün önüne getirebildiği tek şey Brill'in onunla alay edişi oluyor, ona bir budala, bir geri zekâlı gözüyle bakan ve evinden kovan bir insanın inanılmaz kahkahasını duyuyor. Bu yüzden Brick de hiçbir şey yapmıyor; Wellington'dan dönüşünden tam bir ay sonra, Yirmi Bir Mayıs akşamı oturma odasında yeni bir iskambil numarasını göstererek Flora'yı güldürürken kapı çalınıyor. Brick düşünmesine hiç gerek kalmadan ne olduğunu biliyor. Flora'ya kapıyı açmamasını, yatak odasına koşup hemen yangın merdiveninden kaçmasını söylüyor; ama iradesi güçlü, bağımsız kadın pozundaki Flora, içine düştükleri belanın farkına varmaksızın kocasının paniklemesiyle dalga geçerek onun yapma dediği her şeyi yapıyor. Brick'in koluna yapışmasına fırsat vermeden kanepeden fırladığı gibi bale adımlarını taklit ederek kapıya koşup ardına kadar açıyor. Eşikte iki adam, Lou Frisk ve Duke Rothstein duruyor; ikisinin ellerinde de Flora'ya doğrulttukları birer tabanca olduğunu gören Brick kanepedeki yerinden kımıldamıyor. Teorik olarak hâlâ kaçmayı deneyebilir; ne var ki, ayağa kalktığı anda çocuğunun annesi ölecek.

Flora öfkeden çın çın öten bir sesle, Siz de kim oluyorsunuz? diyor.

Frisk, silahıyla kanepeyi işaret ederek, Kocanın yanına otur, diye cevap veriyor. Onunla görülecek bir işimiz var.

Flora, şaşkın bir ifadeyle Brick'e dönerek, Neler oluyor bebeğim? diyor.

Brick sağ eliyle kanepeye vurarak, Gel buraya, diyor. O silahlar oyuncak değil ve sen de ne derlerse yapmak zorundasın.

Flora bu sefer itiraz etmiyor; adamlar içeriye girip kapıyı kapatırlarken Flora da kanepeye giderek kocasının yanına oturuyor.

Brick, Bunlar benim dostlarım, diyor. Duke Roth-stein ve Lou Frisk. Hani sana onlardan söz etmiştim, anımsadın mı? İşte geldiler.

Korkudan düşüp ölecek duruma gelen Flora, Aman yüce Tanrım, diye mırıldanıyor.

Frisk'le Rothstein kanepenin karşısındaki iki koltuğa yerleşiyorlar. Yeni numarayı göstermek için ortaya çıkarılan iskambiller, önlerindeki sehpanın üzerine saçılmış. Frisk iskambillerden birini alıp yüzünü çevirirken, Bizi hatırladığına sevindim, Owen, diyor. Bizi unuttun mu diye meraklanmaya başlamıştık.

Brick, Merak etmeyin, diyor. Bir gördüğüm yüzü bir daha unutmam.

Rothstein suratını buruşturmakla gülümsemek arası bir ifadeyle, Dişin nasıl? diye soruyor.

Brick, Sağ ol, çok daha iyi, diyor. Dişçiye gittim, üzerine jaket geçirdi.

O kadar sert vurduğum için kusuruma bakma. Emir emirdir, ben de görevimi yapmak zorundaydım. Yıldırma taktikleri. Ama pek işe yaramamış galiba, öyle mi?

Frisk, Şimdiye kadar hiç üzerine silah doğrultulmuş muydu? diye soruyor.

Brick, İster inan, ister inanma, ama bu ilk kez oluyor, diye yanıtlıyor.

Ama bayağı iyi dayanıyor gibi görünüyorsun.

Bunu kafamda o kadar sık canlandırdım ki, sanki çoktan olup bitmiş gibi geliyor.

Demek ki bizi bekliyordun.

Tabii bekliyordum. Beni şaşırtan tek şey, daha önce gelmemiş olmanız.

Sana bir ay zaman tanıyalım dedik. Verdiğimiz zor bir görevdi, kendini buna hazırlaman için belirli bir süre tanımak doğru göründü. Ama bir ay geçti ve henüz bir sonuç göremedik. Bunun nedenini açıklamak ister misin?

Yapamıyorum. İşte bu kadar. Sadece yapamıyorum.

Sen Jackson Heights'ta parmaklarını çevirerek zaman öldürürken, savaş kötüden betere gitti. Federaller bahar saldırısına geçtiler, Doğu Kıyısı'ndaki kentlerin hemen hepsi saldırıya uğradı. Buna Birlik Operasyonu diyorlar. Sen burada vicdanınla hesaplaşırken, orada bir buçuk milyondan fazla insan öldü. İkiz Kentler üç hafta önce işgal edildi, Minnesota'nın yarısı yeniden Federallerin kontrolüne geçti. Idaho, Wyoming ve Nebraska'nın büyük bölümleri esir kampına dönüştürüldü. Daha devam edeyim mi?

Hayır, hayır, neler olduğunu gözümün önüne getirebiliyorum.

Bu işi yapmak zorundasın Brick.

Özür dilerim. Yapamam.

Yapmazsan neler olacağını unutmuyorsun, değil mi?

Onun için gelmediniz mi buraya?

Henüz değil. Sana son bir süre vereceğiz. Haftaya bugün. Eğer ayın yirmi sekizi gece yarısına kadar Brill'in icabına bakılmazsa, Duke'la birlikte geri geleceğiz ve gelecek sefer silahlarımız dolu olacak. Beni duyuyor musun Onbaşı? Haftaya bugün, yoksa sen de karın da boşu boşuna öleceksiniz.

Saatin kaç olduğunu bilmiyorum. Çalar saatin ibreleri ışıklı değil, ben de ampulün gözümü kamaştıran ışığına maruz kalmamak için lambayı yeniden yakmayacağım. Miriam'a bana şu fosforlu saatlerden almasını söylemeye hep niyetleniyorum, ama sabah uyanınca unutuyorum. Işık düşünceleri siliyor; ben de tekrar yatağa uzanıp şimdi olduğu gibi karanlıkta görünmeyen odamın görünmeyen tavanına bakmaya başlayıncaya kadar ne düşündüğümü anımsayamıyorum. Emin değilim, ama saat bir buçukla iki arasında olmalı. Milim milim ilerliyor, milim milim yürüyor...

Web sitesi Miriam'ın fikriydi. Onun niyetini bilseydim, zamanını boşa harcamamasını söylerdim, ama Miriam, (yayımlanan hemen her yazımı kesip saklamış olan annesinin işbirliğiyle) bunu benden sakladı ve yetmişinci doğum günümü kutlama yemeğine katılmak için New York'a gelince beni çalışma odama götürdü, dizüstü bilgisayarımı açıp yaptığı işi gösterdi. O yazılar, hiç de bu zahmete değecek nitelikte değildi; ama kızımın –kendi deyimiyle *gelecek kuşaklara kalsın diye*– bu eski makaleleri bilgisayara aktarmak için saatlerce uğraştığını düşününce çok duygulandım, ne diyeceğimi bilemedim. Duygusal sahneleri geçiştirmek için ya soğuk bir espri yaparım ya da ukalalık ederim, ama o gece sadece Miriam'ı kucakladım ve hiçbir şey söylemedim. Sonia ağladı tabii. Sonia sevinince hep ağlardı, ama o akşamki ağlaması içimi acıttı, beni müthiş sarstı; çünkü daha üç gün önce kanser teşhisi konmuştu ve biçilen ömür varla yok arasındaydı. Hiçbirimiz bir şey söylemiyorduk, ama onun gelecek doğum günümde aramızda olmayabileceğini üçümüz de biliyorduk. Meğer bir yılı bile umut etmemiz boşunaymış.

Bunu yapmamalıyım. Kendi kendime Sonia-düşüncelerinin, Sonia-anılarının tuzağına düşmeyeceğim, kendimi kapıp koyvermeyeceğim diye söz verdim. Şimdi çözülüp bir acılar ve yakınmalar batağına saplanmak istemiyorum. Hüngürdemeye başlayıp üst kattaki kızları uykularından sıçratabilirim ya da önümüzdeki birkaç saati kendimi öldürmenin daha incelikli ve dolambaçlı yollarını düşünerek geçirebilirim. Bu görev Brick'e, bu akşamki öykünün kahramanına verildi. Belki de Brick ile Flora'nın dizüstünü açıp Miriam'ın web sitesine bakmalarının nedeni budur. Kahramanımın beni biraz tanıması, kiminle uğraşacağını bilmesi önemlidir; artık benim önerdiğim kitapları da okumaya başlayınca, sonunda aramızda bir bağ kurulmuş oldu. Galiba iş hayli karmaşık bir bilmeceye dönüşüyor; ama aslında bu Brill karakteri benim ilk planımda yoktu. Savaşı yaratan beyin bir başkası olacaktı, Brick ve Flora ve Tobak ve geri kalan diğerleri gibi düzmece, bir başka uydurma karakter olacaktı; ama devam ettikçe kendimi nasıl da aptalca kandırdığımı anladım. Öykü, kendini yaratan kişiyi öldürmek zorunda olan bir adamı anlatıyor, o adam ben değilmişim gibi yapmaya ne gerek var? Kendimi işin içine katınca hikâye gerçek oluyor. Aksi takdirde ben gerçekliğimi yitiriyorum, kendi düş gücümün icat ettiği bir hayal oluyorum. Sevgili yavrularım, her iki durumda da sonuç daha doyurucu, çevremi kuşatan gece kadar zifiri karanlık olan ruhsal durumumla daha uyum içinde.

Sonia'yı işin içine karıştırmamak için aklımı daldan dala gezdiriyorum, saçma sapan konuşuyorum; ama bütün çabalarıma karşın, yok olduğu halde hep var olan, onca geceyi bu yatakta koynumda geçiren, şimdiyse Montparnasse Mezarlığı'ndaki bir mezarda yatan on sekiz yıl evli olduğum, sonra dokuz yıl ayrı kaldığım, sonra yirmi bir yıl daha birlikte olduğum, toplam otuz dokuz yıl, evlenmemizden önceki iki yılı da sayınca tam kırk bir yıl, yani ömrümün yarıdan fazlasını, yarıdan çok daha fazlasını beraber geçirdiğim Fransız karım Sonia hâlâ burada. Oysa şimdi kutular dolusu fotoğraf, çizik içinde yedi tane uzunçalar, Sonia'nın altmışlarda ve yetmişlerde banda kaydettiği Schubertler, Mozartlar, Bachlardan, bir de onun sesini, volümsüz ama güzel, duygu yüklü, onun kimliğinin özünü yansıtan sesini yeniden dinlemek fırsatından başka bir şey

kalmadı geriye. Fotoğraflar… müzik… ve Miriam. Bana çocuğumu, artık çocuk olmayan çocuğumu da bıraktı, bunu unutmamak gerek; bugün Miriam olmazsa kaybolup gideceğimi, eğer ölmemişsem ya da yaşam ünitesine bağlı olarak bir hastanede yatmıyorsam hiç kuşkusuz her akşam kütük gibi sarhoş olacağımı düşünmek ne tuhaf. Kazadan sonra onun yanına taşınmamı önerdiği zaman, ben olmadan da omuzlarında yeterince yük olduğunu söyleyerek nazikçe reddettim önerisini. Elimi sıkı sıkı tutarak konuştu: Hayır baba, anlamıyorsun. Sana ihtiyacım var. O evde öylesine yalnızım ki, daha ne kadar dayanabileceğimi bilmiyorum. Oturup konuşacak birine muhtacım. Yüzüne bakacağım, akşam yemeğinde karşımda oturan, arada bir beni kucaklayıp korkunç bir insan olmadığımı söyleyecek birine muhtacım.

Korkunç bir insan tanımı, evliliklerinin son dönemindeki çirkin kavgalardan birinde Richard'ın ağzından çıkmış olmalı. İnsan öfkeye kapılınca en olmayacak şeyleri söyler, Miriam'ın bu sözleri karakteri hakkında, kim ve ne olduğu hakkında kesin bir hüküm olarak algılayıp kafasına takması bana acı veriyor. Bu kızın yüreği iyilik doludur, hem de filmdeki Noriko gibi kendini cezalandıran bir iyiliktir bu; o yüzden de gemiyi ilk terk eden Richard olduğu halde Miriam hâlâ olanların suçunu kendinde bulmaya devam ediyor. Ona bir yararım dokunup dokunmadığını bilmiyorum, ama en azından artık yalnız değil. Titus ölmeden önce kendimize fena sayılmayacak bir düzen kuruyorduk; şunu da hiç unutmamanı isterim Miriam, Katya acı çektiği zaman babasına gitmedi, sana geldi.

Frisk ile Rothstein gittiler artık. Kapı arkalarından kapandığı anda Flora, İspanyolca sövüp saymaya başlıyor. Brick'in İspanyolcası *merhaba, hoşça kal* gibi birkaç sözcükle sınırlı olduğu için Flora'nın dur durak bilmeyen küfürlerini izleyemese de kadının sözünü kesmiyor, söylenilenleri anlayamadığı o otuz saniye boyunca kendi içine kapanarak kendilerini neyin beklediğini ve bundan sonra ne yapmaları gerektiğini düşünüyor. İşin tuhafı, korkudan eser kalmamış olması; daha birkaç dakika önce kendisinin de Flora'nın da

öldürüleceğine inanırken, sadece şimdilik kurtulmuş olsalar da korkudan titremek yerine büyük bir dinginliğe gömülüyor. Brick, ölümünü Frisk'in silahı kisvesinde gördü, silah artık orada olmasa da ölüm hâlâ orada; sanki ona ait olan tek şeymiş gibi, kalan ömrünü çoktan çalmış gibi görünen ölüm yanı başında. Eğer Brick ölmeye mahkûmsa, yapılacak ilk iş Flora'yı kendisinden olabildiğince uzaklara göndermek olmalı.

Brick sakin, ama bunun, öfkesi giderek daha da artan karısı üzerinde hiçbir etkisi olmuyor.

Ne yapacağız? diyor. Aman Tanrım, burada böyle oturup onların geri gelmesini bekleyemeyiz Owen. Ölmek istemiyorum. Daha yirmi yedi yaşındayken ölmek çok saçma. Bilmiyorum… belki kaçıp bir yerlere saklanabiliriz.

Bunun bir yararı olmaz. Nereye gidersek gidelim, izimizi bulurlar.

O zaman belki de o ihtiyarı öldürmen en iyisi.

Bunu daha önce de konuştuk. Sen karşı çıkmıştın, unuttun mu?

O zaman hiçbir şeyden haberim yoktu ki. Ama şimdi biliyorum.

Bilsen ne fark eder, hiç anlayamıyorum. O işi yapamam, yapabilsem bile sonunda hapsi boylarım.

Yakalanacağını kim söylüyor? İyi bir plan yaparsan, yakayı kurtarabilirsin.

Vazgeç şundan Flora. Bu işi yapmamı sen de en az benim kadar istemiyorsun.

Tamam. O zaman bu işi senin yerine yapacak birini tutalım.

Kes artık. Kimseyi öldürmeyeceğiz. Beni anlıyor musun?

Öyleyse ne yapacağız? Haftaya bugün ölmüş olacağız.

Seni buradan göndereceğim. İlk işimiz bu. Buenos Aires'e, annenin yanına gideceksin.

Daha şimdi, nereye gitsek izimizi bulacaklarını söyledin.

Onlar seninle ilgilenmiyorlar. Benim peşimdeler, ayrıldığımız zaman senin izini sürmek zahmetine girmeyeceklerdir.

Sen ne diyorsun Owen?

Senin güvende olmanı istediğimi söylüyorum.

Peki ya sen ne olacaksın?

Merak etme. Bir çaresine bakarım. Kendimi o iki manyağa öldürtmeyeceğime söz veriyorum. Sen gider, bir süre annende kalırsın;

döndüğün zaman ben seni bu evde bekliyor olacağım.

Bu hiç hoşuma gitmiyor Owen.

Hoşlanmak zorunda değilsin. Sadece yapmak zorundasın. Benim hatırım için.

O akşam Buenos Aires'e bir gidiş dönüş bileti ayırtıyorlar; ertesi sabah Brick, Flora'yı arabayla havalimanına götürüyor. Karısını son görüşü olduğunu biliyor, ama hiç renk vermemeye çalışıyor ve içinde kopan acı fırtınayı belli etmiyor. Güvenlik kapısında karısını öperek vedalaşırken, Flora çevrelerindeki yolcu kuyruklarının ve üniformalı alan personelinin ortasında birden ağlamaya başlıyor. Brick onu kollarının arasına alıp başını okşuyor; ama Flora'nın titreyen vücudu kendi gövdesine yaslanınca ve gözyaşları gömleğinin içine sızıp kendi tenini ıslatınca, ne diyeceğini bilemez oluyor.

Flora, Beni gönderme, diye yalvarıyor.

Brick, Ağlama, diye fısıldıyor. Sadece on gün. Eve döndüğün zaman her şey bitmiş olacak.

Arabasına binip havalimanından Jackson Heights' taki evine giderken, Evet her şey bitmiş olacak, diye düşünüyor. O sırada, Rothstein ve Frisk'le bir daha karşılaşmamak, Flora döndüğünde onu evde bekliyor olmak konusundaki sözünü tutmaya niyetli; ama bu sağ kalmayı planladığı anlamına gelmiyor.

Frisk'e, *Demek bu bir intihar,* dediğini anımsıyor.

Dolaylı olarak öyle sayılır.

Brick otuzuna geliyor, şimdiye kadar bir kez olsun kendini öldürmeyi düşünmedi. Oysa şimdi aklında bundan başka hiçbir şey yok, ertesi iki gün evde oturup bu dünyayı terk etmenin en acısız ve en kesin yöntemini bulmaya çalışıyor. Bir silah alıp beynini dağıtmayı düşünüyor. Zehir seçeneğini tartıyor. Bileklerini kesmek şıkkını düşünüyor. Evet, eski yöntem en iyisi, öyle değil mi? diyor kendi kendine. Yarım şişe votkayı devirir, yirmi otuz uyku ilacını gırtlağına boca eder, ılık suyla dolu küvete girip et bıçağıyla damarlarını kesersin. Dediklerine göre böyle yaparsan hiçbir şey hissetmezmişsin.

Sorun, önünde daha beş gün olmasına karşın, Frisk'in silahının namlusuna bakarken duymaya başladığı sükûnetin ve kesinliğin günden güne biraz daha kaybolması. O zaman ölüm kaçınılmaz bir sonuç, o koşullar altında sıradan bir işlem gibi görünmüştü; ama

sükûnet huzursuzluğa dönüşünce, kesinlik yerini belirsizliğe bırakınca, Brick votkayı ve uyku haplarını, ılık su dolu küveti ve bıçağın keskin ağzını düşünmeye başlıyor ve o eski korku birden su yüzüne çıkıyor. O zaman Brick kararlılığının yok olduğunu, bu işi yapacak cesareti hiç bulamayacağını anlıyor.

O noktaya gelinceye kadar kaç gün geçti? Dört –hayır beş– gün, demek oluyor ki önünde yalnızca kırk sekiz saat var. Brick daha kendini toparlayıp evden çıkmadı. Grip olduğu bahanesiyle o hafta içindeki bütün Büyük Zavello gösterilerini iptal etti; telefonu fişten çekti. Flora'nın ona ulaşmaya çalıştığını tahmin ediyor, ama şu sırada onunla konuşmayı göze alamıyor; çünkü karısının sesini duyunca çok sarsılacağını, o zaman da kontrolünü kaybedip saçmalamaya ya da daha beteri ağlamaya başlayacağını, bunun da karısını daha çok panikletmekten başka bir şeye yaramayacağını biliyor. Yine de 27 Mayıs sabahı nihayet tıraş oluyor, banyo yapıyor, temiz giysiler giyiyor. New York ilkbaharının davetkâr bir biçimde parıldayan güneş ışığı pencerelerden içeri doluyor. Brick açık havada biraz yürümenin iyi geleceğine karar veriyor. Sorunlarını çözmeye kafası yetmiyorsa, belki çözümü ayaklarında bulabilir.

Ne var ki, kaldırıma adımını attığı anda birinin kendisine seslendiğini duyuyor. Bu bir kadın sesi ve o anda sokakta başka gelip geçen yaya olmadığı için Brick sesin nereden geldiğini merak ediyor. Çevresine bakınıyor; ses yeniden ona sesleniyor; o da ne, sokağın tam karşısında duran arabanın direksiyonunda Virginia Blaine oturuyor. Brick, onu gördüğüne, kendisine rağmen seviniyor, ama kaldırımdan inip bir aydır aklından çıkmayan kadına doğru yürürken, içini bir korku dalgası kaplıyor. Beyaz Mercedes sedanın yanına vardığı sırada nabzının beyninin içinde gümbürdediğini duyuyor.

Virginia, Günaydın Owen, diyor. Bir dakika vaktin var mı?

Brick, kadının güzel, hatta aklında kaldığından daha da güzel yüzüne, geçen seferkinden daha kısa kesilmiş koyu kumral saçlarına, dudakları kırmızı rujlu ağzına, uzun kirpikli mavi gözlerine, direksiyonu tutan ince, zarif ellerine bakarak, Seni tekrar göreceğimi sanmıyordum, diyor.

İşine engel olmadığımı umarım.

İşime hiç engel olmuyorsun. Sadece yürüyüşe çıkıyordum.

Güzel. Yürüyüş yerine arabayla dolaşalım, tamam mı?

Nereye gideceğiz?

Sonra söylerim. Ama önce konuşacağımız çok şey var. Gideceğimiz yere vardığımız zaman seni oraya neden götürdüğümü anlayacaksın.

Virginia'nın sözüne güvenilip güvenilemeyeceğinden emin olamayan Brick önce duraksıyor, ama sonra bunu hiç umursamadığını ve ne yaparsa yapsın zaten öleceğini düşünüyor. Eğer bunlar ömrünün son saatleri olacaksa, bu süreyi tek başına bekleyerek geçirmektense Virginia ile geçirmenin daha iyi olacağına karar veriyor.

Böylece güneşli New York sabahında yola koyuluyorlar; Connecticut'ın güney sınırını dolanan I-95 numaralı otoyolda ilerleyip New London'a girmeden hemen önce 395 numaralı otoyola sapıyorlar ve saatte yetmiş mil hızla kuzeye yöneliyorlar. Brick çevrelerindeki manzarayla ilgilenmek yerine, açık mavi kaşmir süveter, beyaz pantolon giyen Virginia'dan gözlerini ayırmamayı yeğliyor. Kadının kahverengi maroken kaplı sürücü koltuğundaki özgüvenli ve kendi kendine yeter bir tavırla oturuşu, Brick'e onun gençliğini, ne zaman onunla konuşmaya kalksa kekelemesine neden olan o tavrı anımsatıyor. İçinden, Artık durum farklı, diyor. Artık büyüdü, artık ondan çekinmiyor. Belki biraz sakınıyor, ama kadın olan Virginia'dan değil, *büyük makinenin küçük dişlisinden*, Frisk'le işbirliği yapan o insandan ürküyor.

Virginia, Çok daha iyi görünüyorsun, diye söze başlıyor. Ne yara bere kalmış ne de yara bantları. Bakıyorum, dişini de yaptırtmışsın. Dişçiliğin mucizeleri, ha? Dayak yemiş boksörden tekrar Bay Yakışıklı'ya dönüş.

Bu konu Brick'in ilgisini çekmiyor; suratı hakkında gevezelik etmek yerine doğrudan asıl konuya giriyor. Frisk sana da iğne mi yaptı? diye soruyor.

Buraya nasıl geldiğim önemli değil. Niçin geldiğim önemli.

Herhalde benim icabıma bakmak için.

Yanılıyorsun. Suçluluk duyduğum için geldim. Seni bu belaya ben bulaştırdım, şimdi de ne yapıp edip seni kurtarmak istiyorum.

Ama sen Frisk'in sevgilisisin. Eğer onun hesabına çalışıyorsan, sen de bu işin bir parçasısın.

Onun hesabına çalışmıyorum. O durum sadece göstermelik.

Bu da ne demek oluyor?

Açığa vurmam mı gerekiyor?

Yoksa iki taraflı ajan mısın?

Bir çeşit.

Federaller hesabına çalıştığını söylemeyeceksin herhalde.

Tabii ki hayır. O aşağılık canilerden nefret ediyorum.

Öyleyse kimin hesabına çalışıyorsun?

Sabırlı ol Owen. Bana biraz zaman tanıman gerek. Her şeyin bir sırası var, tamam mı?

Tamam, dinliyorum.

Evet, o görev için seni öneren bendim. Ama görevin ne olduğunu bilmiyordum. Büyük bir iş, savaşın sonucu için hayati önem taşıyan bir iş dediler, ama ayrıntılı açıklama yapmadılar. Ancak sen öbür tarafa geçtikten sonra söylediler. Yemin ederim ki, sana birini öldürme görevi vereceklerini bilmiyordum. Görevin ne olduğunu öğrendikten sonra da, bu işi yapmayacak olursan Frisk'in seni ölümle tehdit ettiğinden haberim yoktu. Bunu daha dün gece öğrendim. İşte o yüzden geldim. Yardım etmek istedim.

Söylediklerinin tek sözcüğüne bile inanmıyorum.

Niye inanasın ki? Senin yerinde olsam ben de inanmazdım. Ama gerçek bu.

İşin tuhafı, artık umurumda değil Virginia. Yani yalanlarını umursamıyorum. Buna kafamı takmayacak kadar çok seviyorum seni. Yalancı olabilirsin, göründüğün gibi olmayabilirsin, hatta sonunda beni öldürecek kişi sen olabilirsin, ama senden hoşlanmaktan hiç vazgeçmeyeceğim.

Ben de seni severim Owen.

Tuhaf bir insansın. Sana bunu daha önce söyleyen oldu mu?

Çok. Çocukluğumdan beri.

Bu tarafa geçmeyeli ne kadar oldu?

On beş yıl. Bu ilk yolculuğum. Daha üç ay öncesine kadar böyle bir şey olanaksızdı. Gidip dönen ilk kişi sensin. Bunu biliyor muydun?

Bana kimse bir şey söylemedi.

Düş görmeye benziyor, öyle değil mi? Aynı yerdesin, ama aynı zamanda tamamen başka bir yer burası. Savaşın olmadığı bir Amerika. Bunu kavrayıp kabullenebilmek çok zor. Savaşmaya öylesine

alışıyorsun ki, iliklerine işliyor ve bir süre sonra savaşsız bir dünyayı hayal bile edemiyorsun.

Amerika savaşta, bu doğru. Sadece burada savaşmıyoruz. En azından, şimdilik.

Karın nasıl Owen? İstersen aptallığıma ver, ama adını anımsayamıyorum.

Flora.

Tabii ya, Flora. Onu arayıp birkaç gün burada olmayacağını haber vermek ister misin?

New York'ta değil. Onu Arjantin'e, annesinin yanına gönderdim.

Akıllılık etmişsin. Doğru olanı yapmışsın.

Ha aklıma gelmişken, karım hamile. Bilmek istersin diye düşündüm.

İyi iş çıkarmışsın çocuk. Kutlarım.

Flora hamile, onu eskisinden de çok seviyorum; ona zarar verecek bir şey yapmaktansa sağ kolumu kesmeyi yeğlerim; bütün bunlara karşın, yine de şu anda tek istediğim şey seninle yatmak. Bu sana mantıklı görünüyor mu?

Tamamen.

Sevişmekten son kez nasibimizi alalım.

Öyle konuşma. Ölmeyeceksin Owen.

Peki, ne diyorsun bakalım? Bu fikir hoşuna gitti mi?

Beni son gördüğünde sana ne söylediğimi anımsıyor musun?

Nasıl unutabilirim?

Öyleyse cevabını çoktan aldın demektir, değil mi?

Sınırı geçip Massachusetts'e giriyorlar; birkaç dakika sonra da benzin almak, tuvalete gitmek ve ancak her lokmada şişe suyunu dikerek yutabildikleri, mikrodalgada ısıtılmış bayat ekmekli sosisli sandviç yemek için mola veriyorlar. Arabaya dönerlerken Brick, Virginia'yı kollarının arasına alıp dilini kadının gırtlağına kadar sokarak öpüyor. Bu, Brick'in ömrünün yarısını süsleyen bir hayali gerçekleştirdiği için doyulmaz bir an oluyor; ama eski sevgilisiyle yaşanacak daha ileri derecedeki hazzın bu girizgâhı, Flora ile evlendiğinden bu yana başka bir kadına ilk dokunuşu olduğu için, bu an aynı zamanda utancı ve pişmanlığı da içeriyor. Ama şimdi asker

olan, savaşan bir erkek olan Brick, kendi kendine yarın ölmüş olabilirim diyerek ihanetine bahane yaratıyor.

Yeniden yola koyulduklarında Virginia'ya dönerek iki saatten beri sormayı ertelediği soruyu soruyor: Nereye gidiyorlar?

Virginia, İki yere, diyor. Birine bugün, ikincisine yarın.

Bu söylediklerin sözün başlangıcı olmalı. Biraz daha ayrıntılı bilgi verirsin herhalde, öyle değil mi?

İlk gideceğimiz yer hakkında bilgi veremem, çünkü bunun sürpriz olmasını istiyorum. Ama yarın Vermont'a gideceğiz.

Vermont… Bu Brill demek. Demek beni Brill'e götürüyorsun.

Çabuk kapıyorsun Owen.

Bu bir işe yaramayacak Virginia. Oraya gitmeyi kaç kez düşündüm, ama adama ne söyleyeceğimi bilemiyorum.

Sadece artık durmasını söyle.

Beni dinlemeyecektir.

Denemeden nasıl bilebilirsin?

Biliyorum, işte o kadar.

Senin yanında olacağımı unutuyorsun.

Bu neyi değiştirir?

Gerçekten Frisk hesabına çalışmadığımı söyledim sana. Benim kimden emir aldığımı sanıyorsun?

Nereden bileyim?

Hadi Onbaşı, kafanı çalıştır biraz.

Brill deme sakın.

Evet, Brill.

Bu olanaksız. Brill bu tarafta, sen öteki taraftasın. Hiçbir şekilde iletişim kuramazsınız.

Sen hiç telefon diye bir şey duydun mu?

Telefonlar çalışmıyor. Ben daha Wellington'dayken telefon etmeye çalıştım. Queens'teki evimi aradım, numaranın servis dışı olduğunu söylediler.

Bir telefon vardır, bir de başka telefon vardır arkadaş. Bütün olup bitenlerde oynadığı rolü düşünecek olursan, Brill'in telefonunun çalışmayacağına aklın basıyor mu?

Demek onunla görüşüyorsun.

Hem de her zaman.

Ama onunla hiç karşılaşmadın.

Hayır. İşte o büyük gün, yarın.

Peki ya şimdi? Ona neden şimdi gitmiyoruz?

Çünkü randevu yarın. O zamana kadar da seninle benim başka planlarımız var.

Hani şu sürpriz.

Tastamam öyle.

Daha ne kadar yolumuz var?

Yarım saatten az. İki dakikaya kadar sana gözlerini kapat diyeceğim. Ancak oraya vardıktan sonra açabilirsin gözlerini.

Brick onun oyununa ayak uydurarak Virginia'nın kaprislerine seve seve boyun eğiyor; yolculuğun son dakikaları boyunca sessizce oturup kadının nasıl bir sürpriz hazırladığını kestirmeye çalışıyor. Coğrafya bilgisi biraz daha iyi olsa, gidecekleri yere varmadan çok önce sırrı çözerdi; ama Brick harita okumaktan hiç anlamıyor, üstelik (sadece bir kez düşünde görmesinin dışında) daha önce Worcester, Massachusetts'e hiç ayak basmadığı için, otomobil durup da Virginia ona gözlerini açmasını söyleyince, Wellington'a geri döndüğüne iyice inanıyor. Araba, geçen ay gittikleri şehir dışındaki evin önünde durdu; çiçek tarhları ve çiçeğe durmuş, boylu çalıların süslediği çimenli, büyük bahçesi olan o tuğla ve taştan yapılmış köşkün ta kendisi. Ancak, Brick sokağa göz gezdirince çevredeki evlerin hasarsız olduğunu görüyor. Ne yanmış duvarlar var, ne çökmüş çatılar ne de kırık camlar. Bu sokağa savaşın eli değmemiş; Brick tanıdık, ama değişmiş olan çevreyi incelemek için ağır ağır kendi etrafında dönerken, bir anda yanılsama bozuluyor ve Brick nerede olduğunu anlıyor. Burası Wellington değil, Worcester; yani öteki dünyadaki şehrin bu dünyadaki eski adı.

Virginia kolunu uzatıp sapasağlam duran evleri göstererek, Ne güzel değil mi? diyor. Gözleri parlıyor, yüzüne bir gülümseme yayılıyor. Eskiden böyleydi Owen. Silahlardan önce… saldırılardan önce… Brill her şeyi paramparça etmeye başlamadan önce. Burayı tekrar görmeye ömrümün yeteceğini hiç sanmazdım.

Bırakalım, Virginia Blaine bu kısacık neşe anını yaşasın. Brick bir süre için karısı Flora'yı unutup Virginia Blaine'in kollarında huzura kavuşsun. Çocukluklarında tanışan bu kadınla bu erkek, yetişkin

vücutlarında hazzı paylaşsınlar. Yatağa girip canlarının istediğini yapsınlar. Yesinler. İçsinler. Yeniden yatağa girip yetişkin vücutlarının her bir santimine ve her bir deliğine diledikleri yapsınlar. Ne de olsa, en acı veren koşullarda bile yaşam devam ediyor, sonuna kadar gidiyor, sonra bitiyor. Onların yaşamı da bitecek; bitmesi gerektiği için, ikisi de Brill ile konuşmak üzere hiçbir zaman Vermont'a ulaşamayacakları için yaşamları bitecek; oraya gidebilseler Brill belki yumuşayıp savaşı sürdürmekten vazgeçebilir, ama hikâyesini, aynı zamanda bu dünya olan öteki dünyadaki savaşın hikâyesini anlatmaya devam etmek zorunda olduğu için savaşı sürdürmekten hiç vazgeçemez ve hiç kimsenin ya da hiçbir şeyin kendisini durdurmasına izin veremez.

Vakit gece yarısı. Virginia örtünün altında yatmış uyuyor, serin hava ciğerlerine dolup boşaldıkça doymuş teni bir genleşip bir büzülüyor; aralık camdan süzülen solgun ay ışığında Tanrı bilir hangi düşü görüyor. Brick yan yatmış, gövdesi Virginia'nın vücudunu sarıyor, bir eli kadının sol göğsünü avuçluyor, öteki eli kalçasıyla budunun birleştiği kıvrımın üzerinde duruyor. Ama Onbaşı huzursuz, gözüne uyku girmiyor, bir saate yakın bir süre uyumaya çabaladıktan sonra usulca yataktan kalkıyor, ertesi gün ihtiyarla buluşmak düşüncesinin yarattığı dehşetten kurtulma umuduyla bir tek viski atmak için alt kata iniyor. Sırtında Virginia'nın ölmüş kocasının bornozuyla mutfağa girip ışığı yakıyor. O şık mutfağın parlak yüzeylerinden, pahalı gereçlerinden gözleri kamaşınca Virginia'nın evliliğini düşünmeye başlıyor. Adamın böyle bir eve sahip olabilmek için başarılı bir işadamı olması gerektiğini ve Virginia'dan epey yaşlı olduğunu tahmin ediyor. Virginia kocası hakkında (zengin olduğunu söylemenin dışında) hiçbir şey anlatmadığı için, bizim Queensli orta halli sihirbaz, kadının ölen kocasını sevdiği için mi, yoksa parası için mi evlendiğini merak ediyor. Bunlar, temiz bir bardak ve bir şişe viski bulmak için dolapları karıştıran, uykusu kaçmış birinin daldan dala gezinen düşünceleri; bir düşüncenin başka bir düşünceyi çağrıştırdığı bitmez tükenmez saçmalıklar. İster genç olalım ister yaşlı, ister zengin olalım ister yoksul, hepimizin aklından böyle şeyler geçer, sonra günün birinde beklenmedik bir olay üstümüze çöker ve bizi daldığımız uyuşukluktan çekip çıkarır.

Brick uzaktan uzağa alçaktan uçan uçakların sesini duyuyor; sonra bir helikopter motorunun gürültüsü duyuluyor, ondan hemen sonra da bir patlamanın müthiş gümbürtüsü geliyor. Mutfağın camları paramparça oluyor, yer döşemesi çıplak ayaklarının altında sarsılıyor, sonra evin temeli yer değiştiriyormuş gibi kaymaya başlıyor; Brick, Virginia'nın ne durumda olduğuna bakmak için antredeki merdivenlere koşunca kıvrılarak yükselen alevlerle karşılaşıyor. Yukardan tahta parçaları ve arduvaz kiremitler düşüyor. Brick başını yukarıya kaldırıyor ve birkaç saniye süren şaşkınlığın ardından, duman bulutları arasından gökyüzüne bakmakta olduğunu anlıyor. Evin üst yarısı gitmiş, bu da demek oluyor ki Virginia da gitmiş; Brick hiçbir şeye yaramayacağını bildiği halde yine de merdivenden çıkıp Virginia'nın cesedini aramak istiyor. Ne var ki, artık merdivenler alev almış durumda, Brick biraz daha yaklaşacak olursa yanarak ölecek.

Koşarak bahçeye çıkıyor; dört bir yandan komşular çığlık çığlığa evlerinden gecenin ortasına fırlıyorlar. Federal birliklerden elli altmış kişilik miğferli bir grup, ellerinde makineli tüfeklerle sokağın ortasında dikiliyor. Brick teslim olmak anlamında ellerini havaya kaldırsa da, bu bir işe yaramıyor. İlk kurşun bacağına geliyor, Brick yere yuvarlanıyor, bacağını tutunca parmakları kan içinde kalıyor. Bacağını kontrol ederek yarasının ağır olup olmadığına bakmasına fırsat olmadan ikinci kurşun sağ gözünden girip kafasının arkasından çıkıyor. Bu da, son bir söz söyleyemeden, aklından son bir düşünce geçiremeden sessizce dünyayı terk eden Owen Brick'in sonu oluyor.

Bu sırada, yetmiş beş mil kuzeybatıda, Güney Vermont'taki beyaz, ahşap bir evde August Brill yatağında gözlerini karanlığa dikmiş, uyanık yatıyor. Ve savaş devam ediyor.

Bu şekilde bitmek zorunda mı? Evet, daha az gaddarca bir son düşünmek zor olmasa da muhtemelen bu şekilde bitmesi gerekiyor. Ama bundan ne çıkar? Bu geceki konum savaş ve savaş bir kez bu eve girmiş olduğuna göre, darbeyi yumuşatmakla Titus ile Katya'yı inciteceğimi hissediyorum. Dünyaya huzur, herkese iyi niyet.

Dünyaya muzır, kimseye iyi niyet. İşin özü bu, karanlık gecenin kapkara merkezi bu; yakıp tüketilecek daha dört saat var ve uyuyabilme umudu tamamen tükenmiş durumda. Tek çözüm, güzel bir cenaze töreni yaparak Brick'i geride bırakmak ve yeni bir öyküye başlamak. Az önce yaptığım fantastik kurguyu dengelemek için bu seferkinin ayakları alabildiğine yere basmalı, alabildiğine gerçekçi olmalı. Giordano Bruno ve sonsuz dünyalar kuramı. Evet, provokatif bir konu, ama daha kazılıp ortaya çıkarılması gereken başka taşlar da var.

Savaş öyküleri. Bir an boş bulunsanız teker teker hepsi üzerinize üzerinize gelir.

Sonia ile Avrupa'ya son gidişimizde, onun uzak akrabalarından bir aileyle buluşmak üzere birkaç gün Brüksel'de kaldık. Bir gün Sonia'nın ikinci göbekten bir kuzeniyle öğle yemeği yedik; seksenine merdiven dayamış eski bir yayıncı olan bu adam Belçika'da büyümüş, sonra Fransa'ya taşınmış, nazik, iyi okumuş, her sözcüğe hakkını vererek, girift ve uzun paragraflar halinde konuşan, insan kisvesinde ayaklı bir kitap gibiydi. Gittiğimiz lokanta şehrin göbeğindeki dar sokaklardan birindeydi, lokantaya girmeden önce, kuzen fıskıyeli bir havuzu ve içinde oturan bronz su perisi heykelini göstermek için geçidin dibindeki ufak bir avluya götürdü bizi. Heykel çok da parlak bir iş sayılmazdı –on altı on yedi yaşlarında çıplak bir kızın gerçeğinden biraz daha küçük boyutlu heykeliydi– ama bütün hantallığına karşın insanı duygulandıran yanları da vardı, belki sırtının kıvrımı ya da göğüslerinin ve kalçalarının ufaklığı veya heykelin bütünüyle küçük boyutlu olması insanın içine dokunuyordu. Biz orada durmuş heykele bakarken, Jean-Luc heykele modellik eden kızın o tarihte daha on yedisinde olduğunu, büyüyünce öğretmenlik yaptığını ve kendisi

lisedeyken onun edebiyat öğretmeni olduğunu söyledi. Geri dönüp lokantaya gittik, yemek sırasında Jean-Luc o kızla olan ilişkisini daha ayrıntılı anlattı. Kitaplara olan tutkusuna o kızın neden olduğunu söyledi, çünkü öğrencisi olduğu sırada ona vurulmuş ve o aşk yaşamının yönünü değiştirmiş. Almanlar 1940'ta Belçika'yı işgal ettiğinde Jean-Luc daha on beşindeymiş, ama bir yeraltı direniş hücresine kurye olarak katılmış; gündüzleri okula gidiyormuş, geceleri de bildiri dağıtıyormuş. Öğretmeni de direniş hareketine katılmış, 1942 yılında bir sabah Almanlar liseye gelip kızı tutuklamışlar. Kısa bir süre sonra da Jean-Luc'un hücresi deşifre olmuş ve yok edilmiş. Jean-Luc da bir kaçak olarak saklanmak zorunda kalmış ve savaşın son on sekiz ayını bir tavan arasında tek başına geçirmiş, bu süre boyunca kitap okumaktan başka bir şey yapmamış – Eski Yunan'dan Rönesans'a, oradan yirminci yüzyıl yayınlarına kadar ne bulduysa hepsini okumuş, romanları, oyunları, şiirleri, felsefe kitaplarını tek tek okumuş ve gözlerinin önünde tutuklanan, her gece onun için dua ettiği öğretmeninin etkisi olmasa bunları okumuş olamayacağını anlamış. Savaş sona erince, öğretmenin toplama kampından geri dönmediğini öğrenmiş; ama kızın nasıl ve ne zaman öldüğünü kimse söyleyememiş. Sanki kız yeryüzünden silinip gidivermiş ve başına gelenleri bilen bir kişi bile çıkmamış.

Birkaç yıl sonra (herhalde kırkların sonu ya da ellilerin başı) Brüksel'de bir lokantada tek başına yemek yerken, yan masadaki iki adamın konuşmalarına kulak misafiri olmuş. Adamlardan biri savaşta bir süre toplama kampında kalmış, arkadaşına kamptaki tutsaklardan birinin hikâyesini anlatırken Jean-Luc sözü edilen kişinin kendi öğretmeni, geçidin dibindeki havuzda oturan o su perisi olduğu kanısına varmış. Bütün ayrıntılar uyuyormuş: Yirmili yaşlarında, kızıl saçlı, ufak tefek, son derece güzel, solcu bir Belçikalı kızmış. Kız kamp gardiyanlarından birinin emrine karşı çıkınca, kamp komutanı öteki tutsaklara ibret olsun diye ve gardiyanlara itaat etmeyenlerin başına neler geleceğini göstermek için kızı kamptaki herkesin gözü önünde öldürmeye karar vermiş. Jean-Luc, adamın kızı astıklarını ya da duvara dayayıp vurduklarını söylemesini bekliyormuş; oysa komutanın aklında çok daha geleneksel bir şey, birkaç yüzyıl önce modası geçmiş bir yöntem varmış. Jean-Luc bunları anlatırken yüzümüze

bakamıyordu. Sanki idam lokantanın önünde infaz ediliyormuş gibi başını pencereye çevirdi ve duygu yüklü alçak bir sesle konuştu: Kız dörde ayrılmış.[6] El ve ayak bileklerine bağlanan uzun zincirlerle sürüklenerek avluya getirilmiş, hazır olda bekletilip zincirler dört farklı yöne bakan dört cipe bağlanmış ve kumandan şoförlere motorlarını çalıştırma emri vermiş. Yan masadaki adamın anlattığına göre, kolları ve bacakları teker teker gövdesinden koparken kızın çıtı çıkmamış. Böyle bir şey olabilir mi? Jean-Luc adamla konuşmak istemiş, ama konuşacak durumda olmadığını fark etmiş. Gözyaşlarını tutmaya çalışarak ayağa kalkmış, masaya biraz para bırakmış ve lokantadan çıkmış.

Sonia ile Paris'e döndük ve kırk sekiz saat içinde Jean-Luc'un anlattığı kadar dehşet verici olmasa da, kalıcı etki bırakan iki hikâye daha dinledim. Birinci öyküyü, bizimle bir akşam yemeği yemek için uçakla Londra'dan gelen İngiliz gazeteci Alec Foyle anlattı. Alec ellisine geliyor, eskiden Miriam'ın erkek arkadaşıydı; şimdi hepsi geçmişte kaldı, ama o sıralarda Sonia da ben de Miriam'ın Richard'ı tercih etmesine şaşırmıştık. Görüşmeyeli yıllar olmuştu, birbirimize anlatılacak çok şey vardı; böylece konuşma bir konudan başka bir konuya atlayarak sürmeye başladı. Bir ara ailelerden söz açıldı ve Alec –hangisi olduğunu anımsamıyorum– *Independent* ya da *Guardian*'ın sanat servisinde çalışan bir kadın arkadaşıyla yakın bir tarihteki konuşmasını aktardı. Alec kadına şöyle demiş: Er geç her ailenin başından olağanüstü olaylar geçer – korkunç suçlar, seller ve depremler, tuhaf kazalar, mucizevi bir biçimde talih kuşunun başa konması. Ayrıca gizleri, utanılacak sırları, içine doldurulduklan sandığın kapağı açılsa şaşkınlıktan ağzınızı açık bırakacak kadar çok gizli kapaklı şeyi olmayan bir tek aile yoktur dünyada. Arkadaşı itiraz etmiş. Bu söylediklerin pek çok aile için doğrudur, demiş. Hatta belki ailelerin çoğu için geçerlidir, ama hepsi için değil. Kendi ailesini örnek göstermiş. Ailesinde hiç kimsenin başına ilginç bir şey gelmediğini, olağanüstü bir olay yaşanmadığını söylemiş. Alec ise, Olamaz, demiş.

Bir an kafanı toplayıp dikkatli düşün, muhakkak aklına bir şey gelecektir. Bunun üzerine arkadaşı bir süre düşünmüş, sonunda, Evet. Galiba öyle bir şey var, demiş. Büyükannem ölümünden kısa bir süre önce bana anlatmıştı, sanırım pek alışılmış bir şey değil.

Alec bunu söylerken gülümsedi. Pek alışılmış bir şey değilmiş de ne demek, dedi. O olay olmasaymış arkadaşım dünyaya gelemeyecekmiş, bir de tutmuş pek *alışılmış değil* diyor. Bana sorarsanız insanın aklını başından alacak müthiş bir olay.

Alec'in arkadaşının büyükannesi dokuz yüz yirmilerin başında Berlin'de doğmuş, 1933'te Naziler iktidara gelince büyükannenin Yahudi ailesi de diğer pek çok kişi gibi Hitler'in gelip geçici olduğuna inanmış ve Almanya'yı terk etmek için çaba göstermemiş. Koşullar gittikçe kötüleştiği halde, onlar hâlâ umutlarını yitirmeden yerlerinden kıpırdamamışlar. Büyükannenin on yedi on sekiz yaşlarında olduğu sırada bir gün, annesiyle babasına SS yüzbaşısı olduğunu iddia eden birinin imzasıyla bir mektup gelmiş. Alec hangi yıl olduğunu söylemedi, ama 1938 ya da biraz daha öncesi en akla yakın olasılık. Alec'in arkadaşının anlattığına göre mektupta şöyle deniyormuş: Siz beni tanımazsınız, ama ben sizi de çocuklarınızı da çok iyi tanıyorum. Bunu yazdığım için askerî mahkemeye verilebilirim, yine de büyük tehlikede olduğunuz konusunda sizi uyarmayı görev biliyorum. Acele etmezseniz yakında hepiniz tutuklanıp bir kampa gönderileceksiniz. İnanın, bu boş bir iddia değil. Size başka bir ülkeye geçebilmeniz için çıkış vizesi sağlayabilirim; ama bu yardımım karşılığında siz de bana bir iyilik yapmalısınız. Kızınıza âşık oldum. Bir süredir onu izliyorum, şimdiye kadar hiç konuşmadığımız halde onu kayıtsız şartsız seviyorum. Kızınız, ömrüm boyunca hayal ettiğim ideal kişi; bu dünya farklı olsaydı ve farklı yasalar tarafından yönetilseydik, yarın ona evlenme teklif ederdim. Sizden tek isteğim şu: Önümüzdeki çarşamba saat onda kızınız evinizin karşısındaki parka gitsin, her zaman oturduğu banka otursun ve iki saat orada kalsın. Ona dokunmayacağıma, yanına yaklaşmayacağıma, tek kelime söylemeyeceğime söz veriyorum. O iki saat boyunca gizlendiğim yerden hiç çıkmayacağım. Kızınız öğle vakti eve dönebilir. Bu ricamın nedenini anlamış olmalısınız. Sevdiğim kızı, sonsuza dek yitirmeden önce son bir kez görmek istiyorum...

Kızın bu isteği yerine getirdiğini söylemeye bile gerek yok. Ailesi, kaçırma, tecavüz, ırza geçme gibi çok daha ürkütücü olasılıkların yanı sıra, mektubun bir oyun olduğundan kuşkulansalar da kız kendini oraya gitmek zorunda hissetmiş. Alec'in arkadaşının büyükannesi toy bir kızmış; SS'lere bağlı bilinmeyen bir Dante tarafından hayranlık beslenen bir Beatrice yerine konması, bir yabancının son birkaç aydır kendisini gözlemiş, konuşmalarını dinlemiş, onu kentin her yanında izlemiş olması, çarşambaya kadar olan günler boyunca onu giderek artan bir paniğe sürüklemiş. Yine de randevu saati gelince, yapması gerekeni yapmış ve süveterinin koluna sarı yıldızlı bandı takıp banka oturmuş, heyecanını yatıştırmak için yanında getirdiği kitabı açmış. Tam iki saat boyunca bir kez olsun başını kaldırıp bakmamış. Çok korktuğunu ve okuyor gibi yapmanın tek savunma aracı olduğunu, kendisini oradan fırlayıp kaçmaktan alıkoyan tek şey olduğunu torununa anlatmış. O iki saat kim bilir kıza nasıl geçmek bilmeyen bir süre gibi görünmüştür, ama sonunda öğle olmuş, kız da eve dönmüş. Ertesi gün söz verildiği gibi çıkış vizeleri kapının altından atılmış ve aile İngiltere'ye gitmiş.

Üçüncü öyküyü Sonia'nın yeğenlerinden biri, üç ağabeyinden en büyüğünün en büyük oğlu olan ve ailede Sonia dışındaki tek müzisyen olduğu için Sonia'nın kalbinde hem meslektaşı hem arkadaşı olarak çok özel bir yeri bulunan, Paris Operası viyolonistlerinden Bertrand anlattı. Alec'le akşam yemeği yediğimizin ertesi günü öğle yemeğinde Allard Lokantası'nda onunla buluştuk. Yemeğin yarısında Bertrand, mevsim sonunda orkestradan emekli olacak bir çellocudan söz etmeye başladı. Kadının hikâyesini herkes bildiği, zaten kendisi açıkça anlattığı için, hikâyeyi bize aktarmakla kadının güvenini kötüye kullanmış olmayacağını söyledi. Françoise Duclos. Kadının adını neden anımsadığımı bilmiyorum, ama hâlâ aklımda, çellocu Françoise Duclos. Bertrand onun altmışların ortalarında evlendiğini, yetmişlerin başında kızını doğurduğunu ve ondan iki yıl sonra kocasının kayıplara karıştığını anlattı. Kadın kocasının kaybolduğunu bildirince polis bunun görülmemiş bir olay olmadığını söylese de, Françoise kocasının onu sevdiğini, minik kızlarına deli divane olduğunu ve eğer kendisi dünyanın en gözü kör, en ahmak kadını değilse kocasının başka bir kadınla ilişkisi olmadığını biliyormuş. Adamın kazancı yerindeymiş,

yani ortadan kaybolma nedeni para olamazmış; işini seviyormuş, kumar oynamaz, riskli yatırımlarla ilgilenmezmiş. Peki adama ne olmuş, neden ortadan kaybolmuş? Kimse bilmiyormuş.

On beş yıl geçmiş. Koca kanunen ölü ilan edilmiş, ama Françoise ne bir daha evlenmiş ne de bir başkasıyla yaşamış. Kızını (ailesinin de desteğiyle) tek başına yetiştirmiş, ücretli olarak orkestraya girmiş, evinde özel ders vermiş, işte hepsi bu: bir avuç arkadaş, ağabeyinin ailesiyle sayfiyede geçirilen yaz tatilleri ve aklından hiç çıkmayan çözülmemiş bir muamma ile sürdürülen kırık dökük bir yaşam. Hiç habersiz geçen onca yıldan sonra bir gün telefon çalmış, bir cesedi teşhis etmek üzere morga çağırılmış. Onu cesedin olduğu odaya götüren kişi, kendisini zorlu bir deneyimin beklediğini söylemiş: Ölen adam altıncı katın penceresinden aşağı itilmiş ve kaldırıma çarptığı anda ölmüş. Ceset ne kadar parçalanmış olsa da, Françoise onu hemen tanımış. Eskisine göre on kilo kadar daha şişmanmış, saçları seyrelmiş ve kırlaşmış, yine de Françoise'ın gördüğü kişinin kayıp kocası olduğu su götürmezmiş.

Françoise odadan çıkmadan önce içeri biri gelmiş, kadının koluna girerek, Lütfen benimle gelin Madam Duclos, demiş. Size söylemem gereken bir şey var.

Adam, Françoise'ı dışarı çıkarmış, yan sokaktaki bir fırının önünde duran arabasına götürmüş ve binmesini söylemiş. Ama adam anahtarı kontağa takmak yerine camı açıp bir sigara yakmış ve minik mavi arabada yanında oturup ellerinde somun ekmeklerle fırından çıkanları seyreden Françoise'a son on beş yılın öyküsünü tam bir saat boyunca anlatmış. Bertrand'ın anımsadığı bir ayrıntı somun ekmeklerdi, ama adamla ilgili hiçbir şey söyleyemedi. Ne adını ne yaşını ne de neye benzediğini, zaten sonuçta bunun pek de önemi yok.

Adam, Françoise'a Duclos'un Fransız Gizli Servisi ajanı olduğunu söylemiş. Ajanların işlerinden söz etmeleri kesinlikle yasak olduğundan Françoise'ın bunu bilmesi olanaksızmış tabii; o, onca yıl kocasının Dışişleri Bakanlığı için ekonomik araştırma raporları yazdığını sanırken, meğer adam Fransız Gizli Servisi hesabına casusluk yapıyormuş. On yedi yıl önce, tam kızları doğacağı sırada, adama kendisini iki yanlı ajan durumuna getiren bir görev verilmiş: Sovyetler hesabına çalışıyor gibi görünüyor, ama gerçekte Fransızlara bilgi

aktarıyormuş. İki yıl sonra Ruslar durumu anlayıp onu öldürmeye çalışmışlar. Duclos kaçmayı başarmış, ama ondan sonra bir daha evine dönmesi de söz konusu olamamış. Ruslar, Françoise ile kızını sürekli izlemişler, ev telefonlarını dinlemişler, Duclos onları görmeye kalkışacak olsa, anında üçü de öldürülürmüş.

Duclos, ailesini korumak için onlara yaklaşmamış; Fransız gizli servisi onu Paris'te bir apartmandan bir başkasına taşıyarak saklamış, Duclos da aranılan biri olarak arada bir kızını görebilmek için gizlice dışarı çıkmış, onun büyümesini uzaktan izlemiş, onunla hiç konuşamamış, hiç yakından tanıyamamış; karısının gençliğinin yavaş yavaş solmasını, orta yaşa gelmesini gözlemlemiş; sonra dikkatsizlikten mi, birisi ihbar ettiği için mi, yoksa yalnızca talihsiz bir rastlantı mı bilinmez, Ruslar sonunda Duclos'un izini bulmuşlar. Yakalanış... gözlerinin bağlanması... bileklerine dolanan ipler... suratına ve gövdesine inen darbeler.... ve sonra altıncı kat penceresinden düşüş. Pencereden atılarak ölmek. Casuslar ve polisler arasında yüzlerce yıldır kullanılan infaz seçeneklerinden biri, klasik bir yöntem.

Bertrand'ın öyküsünde birtakım boşluklar vardı, ama Sonia ile sorduğumuz sorulara yanıt veremedi. Duclos onca yıl ne yapmıştı? Sahte bir adla mı yaşamıştı? Bir başka görevle DGSE'de çalışmayı sürdürmüş müydü? Ne sıklıkta dışarı çıkabiliyordu? Bertrand başını salladı. Bilmiyordu.

Duclos hangi yıl öldü? diye sordum. Onu anımsaman gerek.

Bin dokuz yüz seksen dokuzda. Seksen dokuzun ilkbaharında. Bundan eminim, çünkü tam o sırada orkestraya katıldım, Françoise'ın olayı da birkaç hafta sonra oldu.

Seksen dokuzun ilkbaharı, dedim. Berlin Duvarı kasımda yıkıldı. Doğu Bloku ülkeleri, hükümetlerini alaşağı ettiler, sonra da Sovyetler Birliği dağıldı. Demek ki Duclos, Soğuk Savaş'ın son kurbanlarından biri, öyle değil mi?

Boğazımı temizliyorum, ama bir saniye sonra yeniden öksürüyorum, fazla gürültü olmasın diye elimle ağzımı kapatırken

balgam geliyor. Mendilime tükürmek istiyorum, ama parmaklarımı uzatıp mendili ararken çalar saate çarpıyorum, saat komodinin üzerinden yere düşüyor. Mendili de bulamıyorum. Sonra bütün mendillerimin yıkanmaya gittiği aklıma geliyor, yutkunup balgamı gırtlağımdan aşağı indiriyorum ve son elli gün içinde ellinci kez kendime sigarayı bırak diyorum, bırakmayacağımı biliyorum, ama kendi ikiyüzlülüğümle kendime işkence etmek için yine de söylüyorum.

Bu korkunç olaydan bir öykü çıkarabilir miyim diye yeniden Duclos'u düşünmeye başlıyorum; bunun Duclos ile Françoise'ı, on beş yıl saklanmayı ve beklemeyi, kısacası şimdi bildiklerimi anlatması gerekmiyor, başladıktan sonra devamını getirebileceğim yeni bir şey. Örneğin, 1989'dan 2007'ye kadar kızlarının öyküsü olabilir. Kız büyüyünce gazeteci ya da romancı, yani eli kalem tutan biri olmuşsa ve annesinin ölümünden sonra annesi ve babasıyla ilgili bir kitap yazmaya karar verirse ne olur? Ama babasını Ruslara ihbar eden adam hâlâ hayattadır ve kızın projesini öğrenince onu durdurmaya, hatta öldürmeye çalışır.

Öyküyü buraya kadar getirdim. Bir saniye sonra ikinci kattan yine ayak sesleri geliyor, ama bu kez banyoya gitmiyor, doğruca aşağıya geliyor; Miriam ya da Katya'nın su veya sigara içmek, yahut buzdolabından bir şeyler atıştırmak için mutfağa gittiğini düşünürken, ayak sesleri bu yöne doğru ilerliyor, biri benim odama geliyor. Kapı vuruluyor... hayır kapıya vurmak değil de, biri tırnaklarını hafifçe tahtaya sürtüyor... sonra Katya fısıldıyor: Uyanık mısın?

İçeri gelmesini söylüyorum, kapı açılınca arkasındaki solgun, mavimsi ışığın önünde siluetini seçebiliyorum. Galiba sırtında Red Sox takımının tişörtüyle gri eşofman pantolonu var. Uzun saçlarını ensesinde at kuyruğu yapmış.

İyi misin? diye soruyor. Yere bir şey yuvarlandığını duydum, ardından da müthiş bir öksürük sesi geldi.

Bomba gibiyim, diyorum. Ne demeye geliyorsa.

Hiç uyudun mu?

Gözümü bile kırpmadım. Ya sen?

Ara ara uyuyup uyandım, ama çok uyumadım.

Neden kapıyı kapatmıyorsun? Tamamen karanlık olunca daha iyi oluyor. Sana yastıklarımdan birini veririm, yanımda yatarsın.

Kapı kapanıyor, Sonia'nın eski yerine bir yastık kaydırıyorum, birkaç saniye sonra Katya yanımda sırtüstü yatıyor.

Bana küçüklüğünü anımsattın, diyorum. Büyükannenle size geldiğimizde, hep koynumuza girerdin.

Onu deliler gibi özlüyorum, biliyor musun. Onun artık yok olduğunu bir türlü aklım almıyor.

Senin aklın da almıyor, başka hiç kimsenin de.

Kitabını yazmaktan neden vazgeçtin Büyükbaba?

Seninle birlikte film seyretmenin daha keyifli olduğuna karar verdim de ondan.

Film seyretmeye daha yeni başladık. Ama sen yazmayı bırakalı çok uzun zaman oldu.

Gittikçe hüzünlü oldu. İlk bölümlerini yazmak hoşuma gidiyordu, ama sonra zor günlere sıra geldi, onlarla boğuşmaya başladım. Ömrüm boyunca öyle aptalca şeyler yaptım ki, onları yeni baştan yaşamaya yüreğim yetmedi. Sonra Sonia hastalandı. O öldükten sonra da kitaba yeniden el atmak çok itici geldi.

Kendine bu kadar haksızlık etme.

Haksızlık etmiyorum. Yalnızca dürüst davranıyorum.

O kitabı benim için yazacaktın, unuttun mu?

Senin için ve annen için.

Ama o her şeyi zaten biliyor. Bir ben bilmiyorum. O yüzden onu okumaya can atıyordum.

Kitabı çok sıkıcı bulabilirdin.

Bazen çok aptallık ediyorsun Büyükbaba. Bunu biliyor muydun?

Neden bana hâlâ *Büyükbaba* diyorsun? Annene *Annecik* demeyi bırakalı yıllar oldu. Galiba lisedeydin, birden *Annecik* yerine *Anne* demeye başladın.

Artık bebek gibi görünmek istemiyordum.

Ben sana Katya diyorum. Sen de bana August diyebilirsin.

O adı hiç sevmemişimdir. Kâğıt üstünde güzel görünüyor da, söylerken insanın ağzına oturmuyor.

O zaman başka bir şey de. Sence *Ed* nasıl olur?

Ed mi? Bu da nereden çıktı?

Londra şivesini taklit etmeye çalışarak, Bilmem, diyorum. Moruklamış aklıma öyle geliverdi.

Katya alaycı bir tavırla, Hmmm, diyor.

Özür dilerim, diye sözümü sürdürüyorum. Kendimi tutamıyorum. Tatsız espri yeteneğim genlerimden geliyor, bunu değiştirmek elimde değil.

Hiçbir zaman hiçbir şeyi ciddiye almıyorsun, değil mi?

Her şeyi ciddiye alıyorum canım. Yalnızca ciddiye almıyormuş gibi yapıyorum.

August Brill, Büyükbabam, yeni adıyla Ed. Küçükken seni ne diye çağırırlardı?

Daha çok Augie derlerdi. Uslu durduğum günlerde Augie derlerdi de, çok başka sıfatlarla seslendikleri de olurdu.

Bunu gözümün önüne getirmek çok zor. Yani seni çocuk olarak düşünmek. Tuhaf bir çocuktun herhalde. Bahse girerim ki, elinden kitap düşmezdi.

O daha sonra başladı. On beşime kadar aklım fikrim beyzboldaydı. Ta kasıma kadar beyzbola ara vermezdik. Sonra birkaç ay futbol oynardık, ama şubatın sonu geldi mi yeniden beyzbola dönerdik. Bizim Washington Heights'taki eski grup. O kadar delibozuktuk ki, karda bile beyzbol oynardık.

Peki ya kızlar? İlk büyük aşkının adını anımsıyor musun?

Tabii. İnsan öyle bir şeyi hiç unutmaz.

Peki kimdi?

Virginia Blaine. Lise birdeyken ona âşık oldum ve ondan sonra beyzbol hiçbir anlam ifade etmez oldu. Şiir okumaya başladım, sigaraya başladım ve Virginia Blaine'e âşık oldum.

O da seni sevdi mi?

Ondan hiçbir zaman emin olamadım. Yaklaşık altı ay benim için deli divane oldu, sonra başka birine takılıp gitti. Dünyanın sonu gelmiş gibiydi, aşk acısını ilk kez o zaman tattım.

Sonra da Büyükannemle tanıştın. Ancak yirmi yaşındaydın, öyle değil mi? Benim şimdiki yaşımdan daha ufaktın.

Çok fazla soru soruyorsun.

Kitabını bitirmeyeceksen, bilmem gerekenleri başka nasıl öğrenebilirim?

Birdenbire bu merak nereden çıktı?

Birdenbire değil. Uzun zamandır kafamı kurcalıyordu. Şimdi uyanık olduğunu görünce, İşte fırsat bu fırsat diyerek aşağı inip kapını tıklattım.

Tıklatmadın, kapımı tırmaladın.

Öyle olsun, tırmaladım. Ama işte burada, karanlıkta yatıyoruz ve sorularıma cevap vermeyecek olursan, bir daha benimle film seyretmene izin vermem.

Film dedin de aklıma geldi; senin teorini destekleyecek bir örnek daha buldum.

İyi. Ama şimdi konumuz filmler değil. Senden söz ediyoruz.

Benimki pek keyifli bir hikâye değil Katya. İçinde bir yığın üzücü şey var.

Ben artık kocaman bir kızım Ed. Anlatacaklarını pekâlâ kaldırabilirim.

Orasını bilemem.

Bildiğim kadarıyla, sözünü ettiğin tek üzücü olay, karını aldattığın ve başka bir kadın için onu terk ettiğin. Kusura bakma arkadaş, ama bunu bir alay insan yapıyor, öyle değil mi? Bunun beni sarsacağını mı sanıyorsun? Kendi annemle babamın olayını da sarsılmadan atlattım.

Onunla en son ne zaman konuştun?

Kiminle?

Babanla?

Kiminle?

Hadi Katya. Baban, Richard Furman, annenin eski kocası, benim eski damadım. Tatlım, bana biraz anlat. Sorularını yanıtlayacağıma söz veriyorum, ama önce sen babanla en son ne zaman konuştuğunu söyleyeceksin.

Galiba iki hafta kadar önce.

Birbirinizi görmek için bir program yaptınız mı?

Beni Chicago'ya çağırdı, ama gitmek istemediğimi söyledim. O zaman, gelecek ay sömestr sona erince bir hafta sonu New York'a gelirim, bir otelde kalırız, güzel yemekler yeriz, dedi. Belki giderim, ama daha karar vermedim. Bu arada karısı hamileymiş. Şirin Şapşal Suzie bebek bekliyormuş.

Annenin haberi var mı?

Ona söylemedim. Üzüleceğini düşündüm.

Önünde sonunda nasılsa öğrenecek.

Biliyorum. Ama şimdi biraz daha iyi gibi görünüyor, o yüzden ben de ortalığı karıştırmak istemedim.

Sen bayağı çetin cevizmişsin ufaklık.

Hayır değilim. Yufka yüreklinin, sulu gözün tekiyim.

Katya'nın elini tutuyorum, yarım dakika kadar hiçbir şey söylemeden gözlerimizi karanlığa dikiyoruz. Konuşmayı sürdürmezsem acaba uyur mu diye düşünüyorum, ama bir saniye sonra yeni bir soru sorarak sessizliği o bozuyor.

Onu ilk kez ne zaman gördün?

Dört Nisan Bin Dokuz Yüz Elli Beş günü, saat iki buçukta.

Sahi mi?

Sahi.

Neredeydin?

Broadway'de. Broadway ile Yüz On Beşinci Cadde' nin köşesinden Butler Kitaplığı'na doğru yürüyordum. Sonia da o zamanlar Columbia'ya yakın olan Juilliard'a[7] gitmek için karşı yönden geliyordu. Onu yaklaşık yarım blok uzaktayken fark ettim; kırmızı mantosu yüzünden olsa gerek… Kırmızı hemen göze çarpar, hele hele arkada tuğlalardan ve taşlardan başka bir şey olmayan bir sokakta büsbütün göz alır. Bana doğru gelen kırmızı mantoyu gördüm; sonra mantoyu giyenin koyu renk saçlı, ufak tefek bir kız olduğunu seçtim. Uzaktan bayağı hoş görünüyordu, ama o mesafeden kesin bir şey söylemek olanaksızdı. Oğlanlar böyledir işte. Hep kızlara bakarlar, soluğunu kesip kalbini durduracak güzele rastlamak umuduyla her kızı tepeden tırnağa süzerler. Ben de kırmızı mantoyu ve mantoyu giyenin de koyu renk, kısa saçlı, yaklaşık bir altmış boyunda bir kız olduğunu gördüm; sonra da başını sanki şarkı mırıldanıyormuş gibi iki yana salladığını, adımlarını sekerek attığını, hareketlerinin uçarcasına hafif olduğunu fark ettim; bu kız mutlu, yaşamaktan ve bu güneşli, dipdiri ilkbahar gününde sokakta yürümekten sevinç duyuyor, dedim içimden. Birkaç saniye sonra yüzü belirginleşmeye başladı; kırmızı ruj sürdüğünü gördüm, aramızdaki mesafe azaldıkça iki önemli gerçeği daha algıladım. Bir: Gerçekten bir melodi mırıldanıyordu… emin

değildim, ama galiba Mozart' tan bir arya söylüyordu... üstelik sadece aryayı mırıldanmakla kalmıyordu, sesi gerçekten güzeldi. İki: Son derece çekici, hatta çok güzeldi ve kalbim duracak gibiydi. Artık aramızdaki mesafe birkaç metreye inmişti; o güne kadar tanımadığı bir kızla sokakta durup konuşmamış, güzel bir yabancıyla uluorta konuşma cesaretini bulamamış olan ben, ağzımı açıp merhaba dedim; rahatsız edici, ürkütücü olmayan bir tavırla gülümsediğim için o da bana gülümsedi ve selamıma karşılık verdi. Ve o kadarla kaldı. Daha fazla konuşamayacak kadar heyecanlıydım, o yüzden yürümeye devam ettim, kırmızı mantolu kız da yoluna gitti, ama altı yedi adım atıktan sonra çekingenliğimden pişman olup konuşmaya başlamak için geç kalmamışımdır umuduyla geri döndüm; ne var ki kız çok hızlı yürüyordu ve yetişemeyeceğim kadar uzaklaşmıştı, gözlerimi onun sırtından ayırmadan caddenin karşısına geçip kalabalığa karışarak gözden kaybolmasını izledim.

Umut kırıcı... ama anlayışla karşılanabilecek bir durum. Sokakta erkeklerin peşime takılmasından nefret ederim. Daha atak davransaydın, belki de Sonia hiç oralı olmazdı, sen de onunla yakınlık kuramazdın.

Bu çok iyimser bir yaklaşım. Oysa ben Sonia gözden kaybolunca hayatımın fırsatını kaçırdığım duygusuna kapılmıştım.

Aradan ne kadar zaman geçtikten sonra onu yeniden gördün?

Neredeyse bir ay. Günler geçiyordu, onu aklımdan çıkaramıyordum. Onun Juilliard'da öğrenci olduğunu bilseydim, izini sürebilirdim, ama hiçbir şey bilmiyordum. O yalnızca birkaç saniye gözlerimin içine baktıktan sonra ortadan kaybolan bir hayaldi. Onu bir daha göremeyeceğime inanıyordum. İlahlar bana oyun oynamışlardı; âşık olacağım kız, benim yaşamıma anlam katmak için bu dünyaya getirilmiş olan tek kişi, benden koparılıp bir başka boyuta – erişilemez bir yere, benim girmeme kesinlikle izin verilmeyecek bir yere fırlatılmıştı. Paralel dünyalar, yitirilen fırsatlar, kaderin trajik cilvesi hakkında uzun bir şiir yazdığımı hatırlıyorum. Yirmi yaşındaydım ve daha o yaşta lanetlendiğimi düşünüyordum.

Ama kader senden yanaydı.

Kader, talih, şans, ne dersen de.

Nerede oldu?

Metroda. Yedinci Cadde'ye giden trende. Yirmi Yedi Eylül Bin Dokuz Yüz Elli Beş akşamüzeri şehir merkezine iniyordum. Vagon kalabalıktı, ama yanımdaki yer boştu. Altmış Altıncı Sokak'ta durdu, kapılar açıldı ve o içeri girdi. Başka yer olmadığı için de gelip yanıma oturdu.

Seni anımsadı mı?

Hayal meyal. Ona birkaç hafta önce Broadway'deki karşılaşmamızı hatırlattım, o zaman tanıdı. Fazla zamanımız yoktu. Ben arkadaşlarımla buluşmak için Village'a[8] kadar gidiyordum, ama Sonia Kırk İkinci Cadde'de ineceği için yalnızca üç durak boyunca beraber olabilecektik. Birbirimize adlarımızı söyledik, telefon numaralarımızı verdik. Onun Juilliard'da okuduğunu öğrendim. Fransız olduğunu, ama yaşamının ilk on iki yılını Amerika'da geçirdiğini öğrendim. İngilizcesi kusursuzdu, hiç yabancı şivesi yoktu. Ben orta karar Fransızcamla konuşmaya çalışınca, Fransızcasının da kusursuz olduğu ortaya çıktı. Topu topu yedi, bilemedin on dakika kadar konuştuk. Sonra o indi; muhteşem bir olay olduğunun farkındaydım. En azından benim için öyleydi. Sonia'nın neler düşündüğünü, neler hissettiğini bilmiyorum; ama ben hayatımın aşkını bulduğumu biliyordum.

Peki ilk buluşmanız. İlk öpüşmeniz. İlk… anlarsın ya.

Ertesi gün öğleden sonra telefon ettim. Ellerim titriyordu… Numarayı çevirecek cesareti toplayıncaya kadar en azından üç dört kez almacı elime alıp sonra bıraktım. Batı Village'da bir İtalyan lokantasına gittik, artık adını hatırlamıyorum. Ucuz bir yerdi, fazla param yoktu, üstelik bu ilk seferdi, –inanması zor ama– ilk kez bir kızı *yemeğe* davet etmiştim. Kendimi gözümün önüne getiremiyorum. Nasıl bir izlenim bıraktığımı bilemiyorum, ama onun beyaz bluzuyla karşımda oturduğunu görebiliyorum; her an tetikte, her an muzip bakışlarla bakan yeşil gözleri, gülümseyen, sık sık gülümseyen dolgun dudaklı güzel ağzı, diyaframının derinlerinden geliyormuş gibi hafifçe boğuk ve o anda da, ondan sonra da her zaman bana son derece seksi gelen sesi, sesinden daha yüksek, zaman zaman tizleşen ve gırtlağından, hatta kafasından geliyormuş izlenimini uyandıran gülüşü gözlerimin önünde; bir de –şimdi o geceden değil daha sonrasından söz ediyorum– çok komiğine giden bir şey oldu mu gülme krizine

tutuluşunu, gözlerinden yaş boşanıncaya kadar gülmesini unutamıyorum.

Hatırlıyorum. Hiç onun gibi gülen birini görmedim. Küçükken, bazen onun gülüşünden korkardım. O kadar uzun gülerdi ki, hiç duramayacak, gülmekten ölecek sanırdım. Sonra sonra gülüşünü sevmeye başladım.

Böylece biz, yirmi yaşındaki o iki çocuk, ilk randevumuz için Bank Sokağı mıydı, Perry Sokağı mı, her neresiyse işte oradaki lokantada buluştuk. Bir alay şeyden konuştuk, çoğunu anımsamıyorum; ama Sonia'nın ailesini, geçmişini anlattığı zaman nasıl etkilendiğimi çok iyi hatırlıyorum. Onun ailesiyle karşılaştırılınca, mobilya satıcısı babam ve dördüncü sınıf öğretmeni annemden oluşan, hiçbir zaman hiçbir yere gitmemiş, çalışıp kirayı ödemekten başka hiçbir şey yapmamış olan kendi ailemin, Yukarı Manhattanlı Brill ailesinin öyküsü öyle sıkıcı görünüyordu ki. Sonia'nın babası araştırmalar yapan bir biyologdu, bir profesördü, Avrupa'nın ileri gelen bilim adamlarından biriydi. Alexandre Weil –ünlü bestecinin uzaktan akrabası– Strasbourg'da doğmuş bir Yahudi (bunu zaten biliyorsun), bu yüzden Princeton Üniversitesi'nin 1935'te ona iş önermesi, onun da bu öneriyi kabul etme sağduyusunu göstermesi ne büyük bir şans olmuş. Aile savaş sırasında Fransa'da kalmış olsaydı, kim bilir başlarına neler gelirdi. Sonia'nın annesi Marie-Claude Lyon'da doğmuş. Babasının ne iş yaptığını unuttum, ama ana tarafından da baba tarafından da her iki dedesi Protestan rahiplermiş, bu da demek oluyor ki Sonia tipik bir Fransız kızı değildi. Çevresinde ne bir Katolik vardı, ne Selam Yüce Meryem Anamız duaları ne de günah çıkarma hücresini ziyaretler. Marie-Claude ile Alexandre, ikisi de Paris'te öğrenciyken tanışmışlar, dokuz yüz yirmilerin başında evlenmişler. Dört çocukları olmuş: Üç oğlan ve üçüncüden beş yıl sonra da ailenin gözbebeği, minik prenses Sonia doğmuş; Amerika'ya giderlerken Sonia daha bir aylıkmış. Dokuz yüz kırk yediye kadar Paris'e dönmemişler. Alexandre'ı Pasteur Enstitüsü'nde önemli bir yere getirmişler –galiba unvanı *Directeur*'dü–, Sonia da Fénelon Lisesi'ne gitmeye başlamış. Şarkıcı olmaya daha o zamandan kararlıymış ve *üniversiteye* gitmek istememiş, ama ailesi diretmiş. İşte o yüzden Paris Konservatuvarı yerine Juilliard'a gidiyordu. Ailesinin baskısı yüzünden onlara içerlemiş ve bir anlamda

kaçmış. Ama sonunda aile affetmiş, ben Sonia ile tanıştığım sırada Weiller barış yapmıştı. Aile beni iyi karşıladı. Benim de karışık bir aileden –Yahudi bir anne ile Episcopal Kilisesi'ne bağlı bir baba– gelmemin onları etkilediğini sanıyorum; böylece aşiretler ve inançlarla ilgili gizemli ve yazıya dökülmemiş bir kural uyarınca Sonia ile uygun bir çift olacağımıza karar verdiler.

Araları atlıyorsun. Tekrar dokuz yüz elli beşe dön. İlk öpüşmeye. Sonia'nın senden hoşlandığını anladığın ana dön.

Çok iyi anımsıyorum, çünkü fiziksel temas aynı gece, onun apartmanının önünde gerçekleşti. Sonia, Juilliard' dan iki kızla Yüz On Dördüncü Sokak'taki bir evde kalıyordu. Metroyla kuzeye geldikten sonra onu apartmanına kadar götürdüm. Yüz On Altıncı Sokak'la Yüz On Dördüncü Sokak arasında sadece iki küçük blok vardı, ama o kısacık yürüyüşün başında, belki onuncu ya da on ikinci adımımızda Büyükannen koluma giriverdi ve o anın heyecanı, Büyükbabanın yüreğinden bugüne kadar hiç eksilmedi. İlk adımı Sonia attı. Bu hareketin erotizmle ilgisi yoktu –benden hoşlandığının, birlikte geçirdiğimiz akşamdan hoşnut kaldığının ve beni tekrar görmek istediğinin sessiz bir anlatımıydı sadece– ama o hareket benim için öyle büyük anlam taşıyordu, beni öyle mutlu etmişti ki neredeyse yere yığılıverecektim. Sonra kapı. Kapıda iyi geceler dilemek, yeni başlayan her flörtün klasik sahnesi. Öpmeli mi öpmemeli mi? Baş selamı mı, tokalaşma mı? Parmaklarını onun yanağında gezdirmek mi? Kollarına alıp kucaklamak mı? Öyle çok seçenek ve seçim yapmak için öyle az zaman var ki. Bir başkasının istekleri nasıl okunur, daha yeni tanıdığın birinin düşüncelerini nasıl sezersin? Çok ileri gidip onu ürkütmek de istemiyordum, ne yapacağını bilemeyen utangaç bir şapşal durumuna düşmeyi de istemiyordum. O zaman orta yolu seçmek en iyisiydi, ben de şöyle bir yol izledim: Ellerimi omuzlarına koydum, öne ve aşağı doğru eğildim (aşağı eğildim, çünkü benden kısaydı) ve dudaklarımı onun dudaklarına bastırdım... sımsıkı. Dil yok, kucaklama yok, sadece güzel bir öpücük. Sonia'nın gırtlağından hafif bir ses geldi, usulca mmm diye bir *mırıltı*, ardından soluğun bir an tutulması, sonra tonu daha da alçalan gülmeye benzer bir ses. Geri çekildim, gülümsediğini gördüm ve onu kollarıma aldım. Bir saniye sonra o da bana sarıldı, o zaman ben de gerçek öpüşmeye, Fransız öpücüğüne geçtim ve o anda

benim için ömür boyu önem taşıyacak tek kişi oluveren Fransız kızını Fransız öpücüğüyle öptüm. Sadece bir öpücük, ama uzun bir öpüşme, sonra işin tadını kaçırmamak için iyi geceler dileyip merdivenlerin yolunu tuttum.

Pas mal, mon ami.[9]

Yüzyılın öpücüğü.

Şimdi bana sosyoloji dersi gerekiyor. Dokuz yüz elli beşten söz ediyoruz; duyduklarıma, okuduklarıma göre elliler, gençler için pek de parlak yıllar değilmiş. Gençler ve seksi kastediyorum. Şimdilerde çocukların çoğu yeniyetmelik döneminde seks yapmaya başlıyorlar, yirmi yaşına geldiklerinde bu işin ustası oluyorlar. Sen o sırada yirmi yaşındasın. Sonia ile ilk buluşman bir zafer öpücüğüyle son buluyor. Birbirinizin olmak için yanıp tutuşuyorsunuz. Ama dönemin geçerli mantığı: Evlenmeden önce seks yok, en azından kızlara yok. Siz dokuz yüz elli yediye kadar evlenmediniz. Herhalde iki yıl kendinizi tuttuğunuzu söylemeye kalkmayacaksın, öyle değil mi?

Tabii ki değil.

Şimdi içim rahat etti.

Şehvet insanın özünde vardır, dünyayı yürüten motor şehvettir ve yirminci yüzyılın ortalarındaki o karanlık çağda bile öğrenciler tavşanlar gibi düzüşürlerdi.

Ağzın amma da bozukmuş Büyükbaba.

Hoşuna gider sanmıştım.

Aynen öyle. Hoşuma gitti.

Öte yandan, bakire gelin masalına inanan pek çok kız olduğunu da saklayacak değilim, bunlar daha çok orta sınıftan, iyi aile kızı denilen kızlardı, ama onu da abartmayalım. Dokuz yüz altmışta anneni doğurtan doktor, neredeyse yirmi yıllık bir doktordu. Miriam doğduktan sonra Sonia'ya dikiş atarken, çok iyi iş çıkaracağını söyledi bana. Fazla pratik yaptığı için dikiş ustası olduğunu, çünkü kocaları bakireyle evlendiklerini sansınlar diye zifaf gecesinden önce bir alay kızı diktiğini anlattı.

Bunlar benim hiç bilmediğim şeyler...

Elliler öyleydi. Her yerde seks vardı, ama insanlar gözlerini yumup böyle bir şey yokmuş gibi davranırlardı. En azından Amerika'da

öyleydi. İşi Büyükannenle benim için farklı kılan, onun Fransız olmasıydı, Fransız yaşamında saymakla bitmeyecek kadar ikiyüzlülük vardır, ama seks onlardan biri değildir. Sonia on iki yaşındayken Paris'e dönmüş ve on dokuzuna kadar orada yaşamıştı. Onun bu konudaki eğitimi benden katbekat fazlaydı ve yapmaya hazır olduğu şeyler, Amerikalı kızların çoğunu çığlık çığlığa yataktan kaçırtacak türdendi.

Ne gibi mesela?

Hayal gücünü kullan Katya.

Biliyorsun, beni şoke edemezsin. Sarah Lawrence'a[10] gittiğimi unutma. Yani Batı dünyasının seks başkentine. İnan, orada her boyaya dalıp çıktım.

Gövdede sınırlı sayıda delik vardır. Her birini kullandık deyip geçelim.

Bir başka deyişle, Büyükannem yatakta iyiymiş demek.

Bu biraz pervasız bir tanım, ama evet, iyiydi. Kendini tutmazdı, gövdesiyle barışıktı, kendi duygularının değişimlerine, dönüşümlerine duyarlıydı. Her sevişmemiz, bir öncekinden farklıymış gibi gelirdi. Bir gün coşkulu ve hareketli, ertesi gün durgun ve hepsinin sürprizi de sonsuz nüanslarıydı...

Onun ellerini, bana dokunduğu zaman ellerinin yumuşaklığını anımsıyorum.

Evet, yumuşacık eller. Ama aynı zamanda güçlü eller. Akıllı eller. Onun ellerini böyle görürdüm. Konuşabilen eller.

Evlenmeden önce birlikte yaşadınız mı?

Yo hayır, böyle bir şey söz konusu bile olamazdı. Kaçamak yapmak zorundaydık. Bu kaçamaklar bazen heyecan veren, ilginç deneyimler oluyordu, ama çoğu zaman bezdiriyordu. Ben hâlâ Washington Heights'ta ailemle birlikte yaşadığım için kendi evim yoktu. Sonia da iki arkadaşıyla birlikte kalıyordu. Arkadaşları olmadığı zaman oraya giderdik, ama bu da bize yetecek kadar sık olmuyordu.

Ya oteller?

Yasak bölge. Paramız yetse bile, çok tehlikeliydi. New York'ta evli olmayan çiftlerin aynı odada yalnız kalmalarını yasaklayan yasalar vardı. Her otelin görevli dedektifi olurdu –özel hafiye–, yakalayacak olursa hapsi boylardın.

Aman ne hoş.

Peki ne yapacaktık? Sonia çocukluğunda Princeton' da yaşadığı için, orada hâlâ dostları vardı. Gontorskiler diye bir karıkoca vardı – onları hiç unutamam–, Polonya göçmeniydiler; Sonia'yı çok severlerdi, Amerika'nın cinsel geleneklerini de umursamazlardı. Hafta sonları konuk odalarında kalmamıza izin verirlerdi. Tabii bir de açık hava seksi vardı, kentin dışındaki tarlalarda ve çayırlardaki ılık hava seksi. Bu da hayli riskliydi. Sonunda biri bizi çalılıkların arasında anadan doğma yakaladı, çok korktuk ve ondan sonra tehlikeyi göze alamadık. Gontorskiler olmasa hayatımız cehenneme dönerdi.

Peki neden hemen evlenmediniz? Yani daha ikiniz de öğrenciyken.

Askerlik yüzünden. Üniversiteyi bitirdiğim anda beni askerlik yoklamasına çağıracaklardı, iki yıl askerlik yapacağımı hesaplıyordum. Sonia daha son sınıftayken profesyonel olarak şan resitalleri vermeye başlamıştı; ya beni Batı Almanya'ya, Grönland'a veya Güney Kore'ye gönderirlerse ne yapardık? Sonia'dan benimle gelmesini isteyemezdim. Ona haksızlık etmiş olurdum.

Ama sen hiç askere gitmedin, öyle değil mi? Dokuz yüz elli yedide evlendinizse, zaten askere gitmemişsin.

Muayenede çürüğe çıkarıldım. Yanlış teşhis olduğu sonradan anlaşıldı... ama artık özgürdüm ve bir ay sonra da evlendik. Tabii fazla paramız yoktu, ama durum umutsuz da değildi. Sonia Juilliard'ı bırakmış, çalışmaya başlamıştı; ben de daha üniversiteyi bitirmeden on on iki makale ve eleştiri yayımlamıştım. Chelsea'deki bir daireyi kiracısından devraldık, New York'ta boğucu sıcak bir yaz geçirdik, sonra Sonia'nın mühendis olan en büyük ağabeyi Patrice Afrika'da bir yerlerde baraj inşaatında görevlendirildi, bize de Paris'teki evinde kira ödemeden kalmayı önerdi. Bu fırsatı kaçırmadık. Ağabeyinden telgraf gelir gelmez bavullarımızı toplamaya başladık.

Emlak işleri beni ilgilendirmiyor, meslekleriniz hakkında da yeterli bilgim var. Bana önemli şeyleri anlatmanı istiyorum. Büyükannem nasıldı? Onunla evli olmak nasıl bir duygu veriyordu? İyi geçiniyor muydunuz? Hiç kavga ediyor muydunuz? Büyükbaba, bana yüzeysel olayları sıralama, işin özünü anlat.

Peki, vites değiştirip bir an düşüneyim. Sonia nasıldı? Evlendikten sonra onun önceden bilmediğim hangi özelliğini keşfettim? Çelişkiler.

Çatışmalar. Zamanla ağır ağır açılan ve onu yeniden değerlendirmeme yol açan koyu bir karanlık. Onu deliler gibi seviyordum Katya, bunu anlamalısın, üstelik onu da öyle olduğu için eleştirmiyorum. Yalnızca onu daha iyi tanıdıkça, içinde ne acılar taşıdığını fark ettim. Büyükannen pek çok bakımdan olağanüstü bir insandı. Sevecen, iyi kalpli, sadık, bağışlayıcı, coşkulu, sonsuz sevme kapasitesi olan biriydi. Ama arada bir kaptırır, kimi zaman bir konuşmanın ortasında hülyalı bakışlarını boşluğa dikip bakmaya başlardı ve artık beni tanımıyormuş gibi görünürdü. Önceleri onun çok derin düşüncelere daldığını ya da yaşadığı bir şeyi anımsadığını sanıyordum; ama sonunda dayanamayıp o sırada aklından neler geçtiğini sorduğumda, bana gülümseyip, Hiç, dedi. Sanki bütün varlığı boşalıyormuş, kendisiyle ve dünyayla ilişkisi kopuyormuş gibiydi. Başkalarıyla ilgili güdüleri ve tepkileri derindi, anlaşılamayacak kadar derindi, ama kendisiyle ilişkisi de bir o kadar sığdı. Zekiydi, ama eğitimli değildi; bir düşünceyi sonuna kadar izlemekte zorluk çeker, herhangi bir şeye uzun süre dikkatini veremezdi. Yaşamındaki en önemli şey olan müzik hariç. Yetenekli olduğuna inanırdı, ama aynı zamanda yeteneğinin sınırlarını da bilir ve iyi söyleyemeyeceğinden korktuğu parçaları denemekten kaçınırdı. Onun bu dürüstlüğüne hayrandım, ama bu dürüstlüğün hüzünlü bir yanı da vardı, sanki kendisini ikinci sınıf, her zaman en iyinin bir ya da iki gömlek altında kalmaya yazgılı gibi görüyordu. Bu yüzden hiç operada arya söylemedi. Liedler söyledi, ekip işi olan, solo rol istemeyen koro parçalarında yer aldı... ama kendini onun ötesine geçmeye zorlamadı. Kavga eder miydik? Bütün karıkocalar kavga eder; ama tartıştığımız zaman hiç sertlik, gaddarlık yapmazdı. İtiraf etmeliyim ki, çoğu zaman eleştirileri çok doğru, çok yerinde olurdu. Fransız olmasına karşın çok kötü aşçıydı, ama iyi yemek yemeyi sevdiği için sık sık lokantada yerdik. Ev idaresiyle pek ilgisi yoktu, onu bunu alayım derdinde değildi –bunu kompliman olarak söylüyorum– ve hayranlık uyandıracak kadar güzel vücudu olan, genç, güzel bir kadın olmasına karşın iyi giyinmezdi. Giysilere bayılırdı, ama hiçbir zaman kendine yakışanı seçmeyi bilemezdi. Doğrusunu istersen, bazen onun yanındayken kendimi yalnız hissederdim, çalışmalarımda yalnız kaldığım duygusuna kapılırdım; çünkü bütün zamanımı kitap

okumaya ve kitaplar hakkında yazmaya veriyordum, oysa o fazla okumaz, okuduğu zaman da o konuda konuşmakta zorluk çekerdi.

Hayal kırıklığına uğramışsın gibi geliyor.

Hayır, hayal kırıklığı değildi. Hayal kırıklığıyla uzaktan yakından ilgisi yok. Birbirlerinin huyuna suyuna yavaş yavaş alışan, birbirini zamanla tanıyan iki yeni evliydik. Her şey bir yana, benim için çok mutlu bir dönemdi, ikimiz için de öyleydi, ikimiz de hiçbir şeyden şikâyetçi değildik; sonra Afrika'daki baraj tamamlandı ve Sonia üç aylık gebeyken biz New York'a döndük.

Nerede oturuyordunuz?

Emlak işleriyle ilgilenmediğini sanıyordum.

Tamam, ilgilenmiyorum. Sorumu geri aldım.

Yıllar içinde birkaç yerde oturduk. Ama annen doğduğunda Batı Seksen Dördüncü Sokak'ta, Riverside Yolu' nun hemen arkasındaki bir apartmanda oturuyorduk. Kentin en rüzgârlı sokaklarından biriydi.

Annem nasıl bir bebekti?

Hem zordu hem kolay. Hem çığlık atardı hem kahkaha. Hem eğlenceliydi hem de baş belası.

Bir başka deyişle, bebekti işte.

Hayır. Bebeklerin bebeğiydi. Çünkü o *bizim* bebeğimizdi ve *bizim* bebeğimiz dünyadaki hiçbir bebeğe benzemezdi.

Büyükannem ne kadar sonra yeniden şarkı söylemeye başladı?

Bir yıl turneye çıkmadı, ama Miriam daha üç aylıkken New York'ta çalışmaya başladı. Ne kadar iyi bir anne olduğunu biliyorsun –kendi annen yüz kez anlatmıştır sana– ama bir yanda da mesleği vardı. Şarkı söylemek için doğmuştu, onu engellemeye çalışmayı aklımdan hiç geçirmedim. Oysa, özellikle başlangıçta onun kuşkuları vardı. Miriam'ın altı aylık olduğu sıralarda bir gün yatak odasına girdim, Sonia yatağın yanında yere diz çökmüş, ellerini kavuşturmuştu, başını yukarı kaldırarak Fransızca mırıldanıyordu. O zamanlar Fransızcam iyiydi, söylediklerinin hepsini anlıyordum. Şaşırdım, çünkü dua ediyordu. Yüce Tanrım, bana bir işaret ver ve minik kızımla ilgili olarak ne yapmam gerektiğini söyle. Yüce Tanrım, içimdeki boşluğu doldur ve bana sevmeyi, sabretmeyi, kendimi başkalarına adamayı öğret. Bir çocuğa benziyor, minicik, basit bir çocuk gibi konuşuyordu; bu halinin beni sarstığını söylemeliyim... ama aynı zamanda çok da

içime dokundu. Sanki bir kapı açılmıştı ve ben yeni bir Sonia'ya, beş yıldır tanıdığım kişiye değil de başka birine bakıyor gibiydim. Odada olduğumu fark edince utangaç bir gülümsemeyle bana döndü. Özür dilerim, bilmeni istemiyordum, dedi. Gidip yatağa oturdum. Özür dileme, dedim. Sadece biraz şaşırdım, hepsi bu. Sonra yatakta yan yana oturarak en az bir saat uzun uzun konuştuk, onun ruhunun gizemlerini tartıştık. Sonia bu durumun gebeliğinin sonlarına doğru, yedinci ayın ortalarında başladığını söyledi. Bir akşamüstü sokakta eve doğru yürürken, birden içinde bir sevinç, açıklanamayan, güçlü bir coşku duymuş. Sanki bütün evren gövdesinin içine giriyormuş gibi bir duyguya kapıldığını söyledi. Her şeyin başka her şeyle bağlantılı olduğunu, dünyadaki herkesin diğer herkese bağlı olduğunu, her şeyi ve herkesi bir arada tutan bu bağlayıcı gücün Tanrı olduğunu o anda anladığını anlattı. Aklına gelen tek sözcük buymuş. Tanrı. Yahudilerin ya da Hıristiyanların Tanrısı değil, herhangi bir dinin Tanrısı değil, sadece bütün canlılara hayat veren bir varlık olarak Tanrı. O günden sonra söylediklerini onun duyabileceğine inanarak onunla konuşmaya başladığını, bu monologların, bu duaların, bu yakarmaların –artık ne ad verirsen ver– kendisine huzur verdiğini, kendi kendisiyle barışık olmasını sağladığını anlattı. Bu aylardır sürüyormuş, ama ona aptal gözüyle bakmamdan korkarak bana söylememiş. Ondan çok daha akıllı, entelektüel yönden ondan çok daha üstün olduğum için –bunlar benim değil, onun sözleri– Tanrı'yı bulduğunu bana söyleyecek olursa kahkahayı patlatıp cahil karımla alay etmemden çekinmiş. Gülmedim. Dinsiz olduğum halde alay etmedim. Sonia'nın kendine özgü düşünceleri, kendine özgü hareketleri vardı, ben kim oluyordum da onunla alay edecektim?

Onu doğduğumdan beri tanırım, bir gün olsun bana Tanrı'dan söz etmedi.

Çünkü inanmaktan vazgeçti. Evliliğimiz sona erince, Tanrı'nın kendisini terk ettiği duygusuna kapıldı. Bu çok eskiden oldu meleğim, sen doğmadan çok önce.

Zavallı Büyükanne.

Evet, zavallı Büyükanne.

Sizin evliliğiniz konusunda bir teorim var. Bunu annemle konuştuk, o da benim görüşümü kabul ediyor; ama senin

doğrulamana, bilgiyi kaynağından almaya ihtiyacım var. Şöyle dersem ne dersin: Sen ve Büyükannem onun mesleği yüzünden boşandınız.

Cevabım şu olurdu: Saçma.

Peki, tam olarak mesleği değil. Çok sık turneye çıkması yüzünden diyelim.

Biraz daha yaklaştın diyebilirim... ama bu dolaylı bir neden, ikincil bir etmen.

Annem, Büyükannemin turneye gitmesinden nefret ettiğini söylüyor. Ağlamaya, haykırmaya, gitmesin diye ona yalvarmaya başlarmış. Histerik sahneler... saflığını yitirmemiş bir elem... ayrılık üstüne ayrılık...

Bir iki kez öyle oldu, ama ben olsam bunu fazla büyütmezdim. Miriam çok ufakken, örneğin bir yaşıyla altı yaşı arasında Sonia hiçbir zaman bir haftadan fazla kalmazdı turnede. O zaman da benim annem bizde kalır ve her şey yolunda giderdi. Büyük büyükannenin çocuklarla arası çok iyiydi, tek torunu olan Miriam'a da bayılırdı, Miriam da onun gelmesini dört gözle beklerdi. Şimdi hepsi aklıma geliyor... annenin yaptığı komik şeyler. Üç ya da dört yaşındayken, büyükannesinin memelerine hayrandı. O sıralarda annem epey kilo alıp genişlediğinden memeleri de hayli büyüktü. Sonia'nın ise belden yukarısı inceydi, göğüsleri ancak yeniyetme bir kızın göğüsleri kadardı, sadece Miriam'a meme verirken biraz büyümüştü, ama annen memeden kesilince Sonia'nın göğüsleri de gebelikten önceki halinden bile daha küçüldü. Aradaki fark çok çarpıcıydı, Miriam da bunu algılıyordu. Annemin göğüs çapı nerdeyse Sonia'nınkinin yirmi katı kadar genişti. Bir cumartesi sabahı annemle Miriam kanepede oturmuş çizgi film izliyorlardı. Araya bir pizza reklamı girdi. Reklam şu sloganla bitiyordu: İşte buna pizza derler! Bir saniye sonra annen anneme döndü, büyükannesinin sağ memesini ağzına aldı ve sonra, İşte *buna* pizza derler, diye bağırdı. Annem o kadar çok güldü ki, yellendi, top gümbürtüsü gibi bir osuruk salıverdi. Miriam da buna öyle çok güldü ki, donuna işedi. Kanepeden inip odada koşmaya ve var gücüyle haykırmaya başladı: Osuruk-sidik, osuruk-sidik, *dik, dik, dik*!

Uyduruyorsun.

Hayır, gerçekten öyle oldu, yemin ederim. Sonia yokken evin ille de hüzünlü bir yer olmadığını sana göstermek için bunu anlattım. Miriam ihmal edilmiş bir Oliver Twist havasında yaşamadı. Çoğunlukla keyfi yerindeydi.

Peki ya sen?

Ben o koşullarda yaşamayı öğrendim.

Bu bana biraz kaçamak bir cevap gibi geliyor.

Farklı dönemler, farklı aşamalar, her birinin de kendine özgü bir oluşumu vardı. Başlangıçta Sonia fazla tanınmıyordu. Paris'e gitmemizden önce New York'ta biraz çalışmıştı, ama Paris'e gidince yeni baştan başlamak zorunda kaldı, sonra tam işler kıpırdamaya yüz tutarken Amerika'ya döndük ve Sonia yine sil baştan başladı. Sonuçta hem Avrupa'da hem Amerika'da tanındığı için bütün bunlar onun yararına oldu. Ama adını duyurması zaman aldı. Altmış yedi ya da almış sekizde Nonesuch ile yaptığı plak sözleşmesi, dönüm noktası oldu, ama o zamana kadar pek sık gitmiyordu turneye. Ben iki arada bocalıyordum. Bir yandan ne zaman bir başka şehirde konsere çağırsalar onun adına seviniyordum. Öte yandan da –tıpkı annen gibi– gitmesini hiç istemiyordum. Tek seçenek o koşullarda yaşamayı öğrenmekti. Bu kaçamak değil, gerçek.

Ona sadıktın…

Tamamen.

Peki ne zaman uzaklaşmaya başladın?

Bu bağlamda *kaçamak yapmak* belki daha doğru bir terim olabilir.

Ya da *yoldan çıkmak*. Bu, duygusal açıdan daha uygun bir anlam taşıyor.

Tamam, yoldan çıkmak diyelim. Galiba dokuz yüz yetmişte. Ama hiçbir duygusallık yoktu. Sadece cinsellik, sadece ve en basit tanımıyla seks. Yaz geldi, Sonia üç aylık bir turne için Avrupa'ya gitti –anneni de götürdü– ve daha otuz beşinde olan, hormonları gümbür gümbür gümbürdeyen ben, New York'ta bir başıma, kadınsız kaldım. Gündüzleri çok çalışıyordum, ama geceler bomboştu, renksizdi, hareketsizdi. Çoğu içkici olan spor yazarlarıyla takılmaya başladım; sabahın üçüne kadar poker oynuyor, barlara gidiyorduk, onlardan hoşlandığım için değil, oyalanacak bir şey çıkıyordu; bütün günü yalnız geçirdikten sonra birileriyle iki laf etmeye ihtiyacım vardı. Bir

gece, yine barda içtikten sonra Yukarı Batı Yakası'na doğru yürürken, bir kapı ağzında duran bir fahişe gözüme iliști. Doğrusu çok çekici bir kızdı, ben de onun hoşça vakit geçirme önerisini kabul edecek kadar sarhoştum. Seni üzüyor muyum?

Biraz.

Sana ayrıntıları anlatmak niyetinde değildim. Yalnızca olayların genel akışından söz edecektim.

Tamam. Benim hatam. Bu işi bir tür Gerçekleri Ortaya Dökme Gecesi'ne çevirdim. Madem bir kez başladık, artık sonuna kadar gidelim.

Demek devam ediyoruz, ha?

Evet, hikâyeyi anlatmaya devam et.

Evet, hoşça vakit geçirdim, aslında hiç de hoş değildi; ama on beş yıl aynı kadınla yattıktan sonra, bir başka vücuda dokunmak, bildiğim o tenden başka bir teni hissetmek çok çekici geldi. Bu, o gecenin keşfiydi. Başka bir kadınla birlikte olmanın yeniliği.

Suçluluk duydun mu?

Hayır. Bunu bir deney olarak görüyordum. Tabiri caizse öğrenilen bir ders.

Demek benim teorim doğruymuş. Büyükannem New York'ta olsaydı, seninle yatsın diye o kıza para vermezdin.

O olay için haklısın. Ama evliliğimizin yıkılmasının ihanetten de, Sonia'nın yokluklarından da başka nedenleri vardı. Bu konuyu yıllarca düşündüm ve pek mantıklı olmasa da bulabildiğim tek açıklama, bende bir terslik olduğu, mekanizmada bir aksaklık, mekanizmanın işlemesini aksatan bir bozukluk olduğu. Ahlak zaafından söz etmiyorum. Aklımdan, zihinsel yapımdan söz ediyorum. Sanırım şimdi biraz daha iyiyim; yaşlandıkça sorun hafifler gibi oldu; ama o zaman, otuz beş, otuz sekiz, kırk yaşlarındayken yaşamım hiçbir zaman gerçekten bana ait değilmiş, hiçbir zaman benliğimi gerçekten bulmamış, hiçbir zaman gerçek olmamışım duygusu vardı içimde. Ve kendim gerçek olmadığım için de başkalarının üzerindeki etkimi, beni sevenleri yaralayabileceğimi, incitebileceğimi kavrayamıyordum. Sonia benim dünyam, dünya ile tek somut bağlantımdı. Onunla beraber olmak beni gerçekte olduğumdan daha iyi –daha sağlıklı, daha güçlü, daha aklı başında– biri yapıyordu ve çok genç yaşımızdan beri birlikte

olduğumuz için, bendeki kusur yıllarca ortaya çıkmamış, ben de herkes gibi biri olduğumu sanmıştım. Oysa değildim. Sonia'dan uzaklaşmaya başladığım anda, yaramın üzerindeki sargı açıldı ve ondan sonra kanama hiç durmadı. Başka kadınların peşinden gittim; çünkü bir şeyleri kaçırmışım ve kaybettiğim zamanı telafi etmek zorundaymışım gibi geliyordu. Seksten, sadece seksten söz ediyorum, ama hem benim yaptıklarımı yapıp hem de evliliğinin yürümesini bekleyemezsin. Yürür sanarak kendimi aldatıyordum.

Kendinden bu kadar nefret etme Büyükbaba. Büyükannemin, ona yeniden dönmeni kabul ettiğini unutuyor musun?

Biliyorum ama kaybolan onca yıl. O yılları düşünmek midemi bulandırıyor. O aptalca oynaşmalar, düşüp kalkmalar. Neye yaradı? Hiç önemi olmayan birkaç ucuz macera… ama sonradan olanların zeminini o maceraların hazırladığı da su götürmez.

Oona McNally.

Sonia bana öylesine güveniyordu ve ben de öylesine ihtiyatlı davranıyorum ki, hayatımız önemli tatsızlıklar çıkmadan sürüp gidiyordu. O bilmiyordu, ben de söylemiyordum ve onu terk etmeyi bir an bile aklımdan geçirmiyordum. Sonra dokuz yüz yetmiş dörtte genç bir Amerikalı yazarın ilk romanı hakkında olumlu bir eleştiri yazdım. O.M. adındaki yazarın yazdığı *Beklenti*. Çarpıcı bir kitaptı, çok özgün, konuya ve dile çok hâkim olarak yazılmış, güçlü ve gelecek vaat eden bir ilk kitap olduğu kanısındaydım. Yazar hakkında –kadının yirmi altı yaşında olduğu ve New York'ta yaşadığı dışında– hiçbir bilgim yoktu. Kitabı ön baskısından okumuştum, yetmişlerde bu baskılara yazar fotoğrafı konmadığı için kadının neye benzediğini bile bilmiyordum. Dört ay kadar sonra Gotham Kitap Pazarı'ndaki bir şiir okuma etkinliğine gittim (Sonia, Miriam'la evde kaldığı için yalnızdım), şiirlerin okunması sona erip de hepimiz merdivenlerden inmeye başladığımız sırada, biri koluma yapıştı. Oona McNally. Romanı için yazdığım olumlu eleştiriden dolayı bana teşekkür etmek istiyordu. Başka bir niyeti yoktu; ama ben onun görünüşünden –ince, uzun vücudu, kusursuz güzellikteki yüzüyle Virginia Blaine'in kopyasıydı– o kadar etkilendim ki, onu bir şeyler içmeye davet ettim. O güne kadar Sonia'yı kaç kez aldatmıştım? Üç ya da dört kez birer gecelik ilişkiler, bir de iki hafta kadar süren küçük bir macera. Bazı

erkeklerinkine kıyasla ürkütücü, kabarık bir dosya değildi, ama çıkacak fırsatları kaçırmamaya hazır olduğumu bana göstermeye yeterliydi. Ancak, bu kız farklıydı. Oona McNally ile bir gece yatıp ertesi sabah güle güle diyemezdin – ona âşık olurdun, yaşamının bir parçası olmasını isterdin. Tatsız ayrıntılarla canını sıkmayacağım. Gizlice buluşulan lokantalar, gözden ırak barlarda uzun sohbetler, birbirimizi yavaş yavaş baştan çıkarışımız. Oona kendini hemen kollarıma atıvermedi. Peşine düşmem, güvenini kazanmam, bir erkeğin aynı zamanda iki kadına birden âşık olabileceğine onu inandırmam gerekti. Anlıyorsun ya, hâlâ Sonia'yı bırakmak gibi bir niyetim yoktu. İkisini birden istiyordum. On yedi yıllık karım, yoldaşım, canım ciğerim, tek çocuğumun anası – ve bu parlak zekâlı vahşi kadın, bu yeni erotik cazibe, sonunda çalışmalarımı paylaşabileceğim, kitaplar ve çeşitli görüşler üzerinde konuşabileceğim bir kadın. On dokuzuncu yüzyıl roman kahramanlarına benzemeye başladım; bir kutuda sağlam bir evlilik, bir başka kutuda cıvıl cıvıl bir metres ve ben, iki kutuyu aynı anda açmayacak kadar akıllı ve hünerli usta sihirbaz iki kutunun arasında duruyorum. Birkaç ay böyle idare etmeyi becerdim; üstelik yalnızca sihirbaz değil, yüksekteki ipimin üzerinde haz ile acı arasına gidip gelen ve hiç düşmeyeceğime günden güne inanan bir ip cambazıydım artık.

Peki sonra?

Aralık dokuz yüz yetmiş yedi, Noel'den iki gün sonra.

Düştün.

Düştüm. O gece Sonia Doksan İkinci Sokak Y'de[11] bir Schubert resitali verdi, eve gelince de bana her şeyi bildiğini söyledi.

Nasıl öğrenmiş?

Onu söylemedi. Ama sözünü ettiği olayların hepsi doğruydu, ben de inkâr etmenin bir yararı olmayacağını anladım. O konuşmayla ilgili en iyi anımsadığım şey, Sonia'nın ne kadar sakin olduğu; en azından konuşmayı bitirinceye kadar öyleydi. Ne ağladı ne bağırdı, lafı uzatmadı, beni yumruklamadı, eline geçeni yerlere fırlatmadı. Seçim yapmak zorundasın, dedi. Seni affetmeye hazırım, ama hemen şimdi kıza gidip ilişkinizi bitireceksin. Bize ne olacağını bilmiyorum, bir daha eskisi gibi olup olamayacağımızı bilmiyorum. Şu anda beni

göğsümden bıçaklayıp yüreğimi sökmüşsün gibi geliyor. Sen beni öldürdün August. Ölmüş bir kadına bakıyorsun, bundan sonra yaşıyormuş gibi yapmamın tek nedeni Miriam'ın bir anneye gereksinmesi olacak. Seni hep sevdim, seni hep yüce ruhlu biri olarak gördüm; oysa sen de başkaları gibi boktan yalancının tekiymişsin. Bunu nasıl yapabildin August?.. O an sesi titredi, ellerini yüzüne kapadı ve ağlamaya başladı. Kanepeye, yanına oturdum, elimi omzuna attım, ama beni itti. Bana dokunma, dedi. O kızla konuşuncaya kadar yanıma gelme. Bu gece geri dönmezsen, bir daha gelmeye de hiç zahmet etme.

Geri döndün mü?

Dönmedim.

Hikâye gittikçe üzücü olmaya başladı, öyle değil mi?

İstersen bırakalım. Başka bir şey konuşabiliriz.

Hayır, devam et. Ama atlayarak gidelim olur mu? Oona ile evliliğini anlatmak zorunda değilsin. Onu sevdiğini, fırtınalı bir hayat yaşadığınızı, sonra onun o Alman ressam için seni terk ettiğini biliyorum. Klaus Bilmemne.

Bremen.

Klaus Bremen. Bunun sana ne kadar zor geldiğini, çok kötü bir dönem geçirdiğini biliyorum.

Alkol dönemi. En çok da İskoç viskisi, tek malt skoç.

Annemle olan sorunlarını da anlatmana gerek yok. O anlattı zaten. O sorunlar artık bitti, yeniden üzerinden geçmek gereksiz, öyle değil mi?

Sen öyle diyorsan öyledir.

Bilmek istediğim tek şey, Büyükannemle nasıl yeniden bir araya geldiğiniz.

Bu hikâye sadece onunla ilgili olacak, öyle mi?

Öyle olması gerekiyor. Artık aramızda olmayan sadece o.

Dokuz yıl ayrı kaldık. Ama hiçbir zaman ona sırt çevirmedim. Pişmanlık, vicdan azabı, kendime öfkelenme, kararsızlığın örseleyici zehri, bunlar Oona ile geçen yıllarımın altını oydu. Sonia öylesine benim bir parçam olmuştu ki, boşandıktan sonra bile hep oradaydı, kafamın içinde benimle konuşuyordu – şimdi bazen onu anarken dediğim gibi, yanımda olmayan ama her an yanı başımda olandı. Tabii

ilişkimiz sürüyordu, Miriam nedeniyle görüşmek zorundaydık; ortak velayetin gereklerini yerine getiriyorduk, hafta sonlarında, yaz tatillerinde, lise ve üniversite etkinliklerinde görüşüyorduk; yavaş yavaş yeni koşullarımıza alıştıkça Sonia'nın bana olan öfkesinin bir tür acımaya dönüştüğünü hissediyordum. Zavallı August, aptalların şahı. Onun da hayatında erkekler oldu. Bunu söylemeye bile gerek yok, *n'est-ce pas?*[12] Onu bıraktığım zaman henüz kırk yaşındaydı, hâlâ canlı, neşeli, her zamanki gibi cıvıl cıvıldı; galiba ilişkilerinden biri epey ciddileşmişti, o konuyu annen benden daha iyi bilir. Oona Alman ressamla kaçınca ben yıkıldım. Senin nazik davranarak *kötü bir dönem* diye yaptığın tanım, o dönemin ne kadar berbat olduğunu anlatmaya yetmez. Söz veriyorum, şimdi o günleri anlatmaya kalkmayacağım; ama o zaman bile, yapayalnız olduğum o günlerde bile Sonia'ya yaklaşmak aklıma gelmedi. Bu dokuz yüz seksen birde oldu. Dokuz yüz seksen ikide, annenle babanın düğününden birkaç ay önce Sonia bana mektup yazdı. Mektup ikimizle değil, annenle ilgiliydi; Sonia, Miriam'ın evlenmek için daha çok genç olduğunu, bizim yirmi yaşındayken yaptığımız yanlışa onun da düşeceğini düşünerek kaygılanıyordu. Tabii bu kehanet gibi bir şeydi, ama bu konularda büyükannenin burnu her zaman iyi koku alırdı. Ona cevap yazıp haklı olabileceğini, ama haklı olsa bile yapılacak bir şey olmadığını söyledim. Başkalarının, en çok da kendi çocuğunuzun duygularına karışamazsınız; doğrusu, çocuklar da ebeveynlerinin yanlışlarından ders almazlar. Onları rahat bırakmamız, kendi yanlışlarını yaşamalarına izin vermemiz gerekir. Sonia'nın mektubuna bu cevabı verdim ve mektubu şu basmakalıp sözlerle bitirdim: Yapabileceğimiz tek şey her şeyin iyi olmasına dua etmek. Düğün günü Sonia yanıma geldi, Her şeyin iyi olmasına dua ediyorum, dedi. Barışmamızın başlangıcına bir tarih düşmek gerekirse, Büyükannenin bana o sözü söylediği andı diyebilirim. O gün ikimiz için de önemli bir gündü – kızımızın düğün günüydü–, çok duygu yüklü bir hava vardı – mutluluk, kaygı, özlem, her türlü duygu–, ikimiz de kin besleyecek havada değildik. O sırada ben hâlâ yıkılmış durumdaydım, Oona'nın neden olduğu çöküntüyü henüz atlatamamıştım, ama Sonia da zor günler geçiriyordu. O yılın başlarında emekli olmuştu; sonradan

annenden öğrendiğime göre (Sonia özel yaşamıyla ilgili hiçbir sırrı benimle paylaşmazdı), o sıralarda erkek arkadaşından ayrılmıştı. Yani üstüne üstlük o gün ikimizin de morali bozuktu ve birbirimizi görmek bir tür teselli oldu. Aynı savaşta savaşmış iki gazi, çocuklarının kendi savaşına gidişini seyrediyorlar. Dans ettik, eski günleri andık, hatta birkaç saniye el ele tutuştuk. Sonra parti bitti, herkes evine gitti; ama New York'a döndükten sonra o gün Sonia ile birlikte olmanın uzun zamandır yaşamımdaki en iyi şey olduğunu düşündüm. Bilinçli bir karar vermediğim halde, bir ay kadar sonra bir sabah uyandım ve onu tekrar görmek istediğimi fark ettim. Hayır, daha da fazlasını. Onu geri kazanmayı istedim. Hemen hemen hiç şansım olmadığını biliyordum, ama denemem gerektiğini de biliyordum. Telefon ettim.

Öyle yani? Telefonu kaldırdın ve onu aradın, o kadar basit yani?

Hayır, korkudan titreyerek. Gırtlağım düğümlenerek, midem sıkışarak. Yirmi yedi yıl önce onu ilk aradığımda olanların aynısı oldu. Yine yirmi yaşındaydım, rüyalarının kızını arayıp ona buluşmayı önermek için cesaretini toplayan, ama korkudan titreyen, karasevdaya tutulmuş bir yeniyetmeydim. On dakika kadar gözümü telefona dikip durdum, sonunda numarayı çevirdiğimde Sonia evde yoktu. Telesekreter açıldı, Sonia'nın sesini duyunca elim ayağım birbirine karıştı ve telefonu kapatıverdim. İçimden, kendini topla, budalalık ediyorsun, dedim ve numarayı yeniden çevirerek mesaj bıraktım. Ayrıntıya girmedim. Sadece bir konuda onunla konuşmak istediğimi, iyi olduğunu umduğumu ve bütün gün evde olacağımı söyledim.

Aradı mı, yoksa yeniden denemek zorunda mı kaldın?

Aradı. Ama bu hiçbir şeyi kanıtlamıyordu. Hangi konuda konuşmak istediğime dair en ufak bir fikri yoktu. Miriam'la ilgili bir şey ya da önemsiz, gündelik bir sorun için aradığımı sanmıştı. Sesi sakindi, biraz mesafeli olmakla beraber sert değildi. Onu düşünmeye başladığımı ve nasıl olduğunu öğrenmek istediğimi söyledim. İdare ediyorum işte gibilerden bir şeyler söyledi. Düğünde seni gördüğüme sevindim, dedim. Evet, çok güzel bir gündü, dedi. İyi vakit geçirdiğini söyledi. İkimiz de fazla ileri gitmeye cesaret edemeden, nazik ve dikkatli bir tavırla birbirimizi yoklayarak konuşuyorduk. Sonra ben soruyu patlattım: O hafta bir akşam benimle yemeğe çıkar mıydı acaba? *Yemeğe mi?* Sözcüğü tekrar ederken sesindeki duyduğuna

inanamayan tonu fark ettim. Sonra uzunca bir süre sustu, emin olmadığını, düşünmesi gerektiğini söyledi. Israr etmedim. Diretmemek önemliydi. Onu çok iyi tanıyordum, ısrar edecek olsam, büyük olasılıkla kendini geri çekecekti. Konuşmayı orada kestik. Ona kendisine iyi bakmasını söyleyip hoşça kal, dedim.

Pek umut veren bir başlangıç sayılmaz.

Hayır. Ama daha kötü de olabilirdi. Davetimi reddetmemiş, sadece kabul edip etmemekte kararsız olduğunu söylemişti. Yarım saat sonra telefon yeniden çaldı. Sonia, Tabii ki seninle yemeğe çıkarım, dedi. İlk başta duraksadığı için özür diledi, böyle bir şey beklemediği için çok şaşırdığını söyledi. Ne zaman buluşacağımızı kararlaştırdık; o buluşma, on sekiz aydan fazla süren uzun ve kırılgan bir dansın, bir arzu, korku ve teslimiyet dansının başlangıcı oldu. Yeniden beraber yaşamaya başlamamız bu kadar zaman aldı, ama ondan sonra yirmi bir yıl daha birlikte olmamıza karşın benimle yeniden evlenmeyi reddetti. Bilmem bunun farkında mıydın? Büyükannenle ben, o ölünceye kadar nikâhsız yaşadık. Evlilik bize uğursuz gelir, dedi. Bir kez denedik, bak ne oldu; o yüzden yeniden denemeye ne gerek var? dedi. Onu yeniden kazanmak için onca çaba gösterdikten sonra, her dediğine seve seve uyuyordum. Her doğum gününde ona evlenme teklif ediyordum; ama bu sadece şifreli bir mesajdı, bana yeniden güvenebileceğini, önümüzdeki doğum gününe kadar bana güvenmeyi sürdürebileceğini belirten bir işaretti. Onun hakkında hiçbir zaman benim de, kendisinin de anlamadığı o kadar çok şey vardı ki. İkinci flört çetin bir süreç oldu, eski karısına kur yapan bir erkek ve elde edilmesi zor kadını oynayan, milim ödün vermeyen, sonunda teslim oluncaya kadar yaklaşmakla geri çekilmek arasında gidip gelen bir eski eş. Yatağa girmemiz altı ay aldı. İlk sevişmemizden sonra o ünlü gülme nöbetlerinden birine tutuldu ve kahkahası o kadar uzun sürdü ki, korkmaya başladım. İkinci sevişmemizde de yüzünü yastığa gömüp bir saatten fazla hıçkıra hıçkıra ağladı. Yaşamında pek çok şey değişmişti. Sesi, ona özgün bir özellik veren o tanımlanamaz niteliğini yitirmişti; dizginlenemez duyguların o kırılgan, kristalimsi tınısı, onun ağzından konuşan gizli tanrı artık gitmişti, o da bunu biliyordu, yine de mesleğini bırakmak ağır bir darbe olmuştu ve buna daha yeni yeni alışıyordu. Artık öğretmenlik yapıyor, evinde özel şan dersleri

veriyordu; bazen günler geçer, beni görmeye niyetlenmezdi. Bazen de bir umutsuzluk nöbetiyle telefona sarılır, Hemen gel, seni hemen görmem gerek, diye arardı. Yeniden iki sevgili olmuştuk, hatta belki de ilk beraberliğimizden bile daha yakındık, ama Sonia yaşamlarımızı ayrı sürdürmek istiyordu. Bense daha fazlasını arıyordum, o razı olmuyordu. Koyduğu o çizgiyi aşmıyordu, ama bir buçuk yıl sonra bir şey oldu ve her şey değişti.

Neydi o?

Sendin.

Ben mi? Ne demek *ben*?

Sen doğdun. Büyükannenle ben trenle New Haven'a gittik, annen seni doğururken oradaydık. Abartmak ya da aşırı duygusal bir hava vermek istemiyorum, ama Sonia seni ilk kez kucağına aldığı zaman bana baktı ve yüzü –doğru sözcüğü bulmaya çalışıyorum– yüzü... aydınlanmıştı. Yanaklarından gözyaşları süzülüyordu. Gülümsüyordu, gülümsüyor ve gülüyordu, içi ışıkla dolmuş gibiydi. Birkaç saat sonra otelimize döndük, karanlıkta yatağa uzanmıştık. Sonia elimi tuttu ve dedi ki: Benim yanıma taşınmanı istiyorum August. New York'a döner dönmez yanıma taşınmanı ve hep yanımda kalmanı istiyorum.

Bunu ben yaptım.

Evet, sen yaptın. Bizi yeniden bir araya getiren sendin.

Eh, ben de hiç değilse hayatımda bir iş başarmışım. Ne yazık ki sadece beş dakikalıkmışım ve ne yaptığımı bilmiyormuşum.

Yaptığın güzel işlerin ilki, arkadan daha pek çoğu geldi.

Yaşam neden bu kadar korkunç Büyükbaba?

Korkunç olduğu için, hepsi bu. Yaşam böyle işte.

Seninle Büyükannemin yaşadığınız kötü dönemler. Annemle babamın yaşadıkları kötü dönemler. En azından siz birbirinizi seviyordunuz ve ikinci bir şansınız oldu. En azından annem babamı onunla evlenecek kadar çok sevdi. Oysa ben hiç kimseyi sevmedim.

Sen neden söz ediyorsun?

Titus'u sevmeye çalıştım, ama sevemedim. O beni seviyordu, ama karşılığında ben onu sevemedim. O sersem birliğe niye katılıp da buralardan gitti sanıyorsun?

Para kazanmak için. Bir yıl çalışıp yüz bin dolara yakın para yapacaktı. Yirmi dört yaşında bir çocuk için bu muazzam bir para.

Gitmeden önce onunla uzun uzun konuştum. Gitmekle riske girdiğini biliyordu, ama buna değer diye düşünüyordu.

Benim yüzümden gitti. Bunu anlamıyor musun? Onu bir daha görmek istemediğimi söyledim, o da gitti ve kendini öldürttü. Benim yüzümden öldü.

Böyle düşünemezsin. O, yanlış zamanda yanlış yerde olduğu için öldü.

Onu oraya ben yolladım.

Bunun seninle ilgisi yok. Dövünmekten vazgeç Katya. Bu dövünmelerin gereğinden uzun sürdü.

Elimde değil.

Buraya geleli dokuz ay oldu, burada kalmak sana iyi gelmiyor. Artık bir değişikliğin sırası geldiğini düşünüyorum.

Hiçbir şeyin değişmesini istemiyorum.

Sonbaharda okula dönmeyi düşünüyor musun?

Ara sıra. Henüz hazır olduğumdan emin değilim.

Okulun başlamasına daha dört ay var.

Biliyorum. Ama eğer okula döneceksem gelecek haftaya kadar idareye bildirmem gerek.

Onlara bildir. Eğer kendini hazır hissetmezsen son dakikada fikrini değiştirebilirsin.

Bakalım.

Bu arada, buraya da biraz hareket getirmemiz gerek. Bir gezi fikri seni ilgilendirir mi?

Nereye gideriz?

İstediğin yere, yeter ki sen iste.

Peki ya annem? Onu yalnız bırakamayız.

Onun dersleri gelecek ay bitiyor. Üçümüz birlikte gidebiliriz.

Ama o kitabı üzerinde çalışıyor. Bu yaz bitirmek istiyordu.

Yoldayken yazabilir.

Yolda mı? Sen arabayla yolculuk yapamazsın. Bacağın çok ağrır.

Ben daha çok karavan gibi bir şey düşünüyordum. Kaça mal olduğunu bilmiyorum, ama bankada epey param var. New York'taki evimin satışından gelen para. Karavan almaya yeter sanıyorum. Sıfır kilometre olmasa da, elden düşme olur.

Sen ne diyorsun? Üçümüz bütün yazı karavanla gezerek mi geçireceğiz?

Evet öyle. Miriam kitabını yazar, biz ikimiz de her gün keşfe çıkarız.

Ne arayacağız?

Bilmiyorum. Ne olursa. Amerika'daki en iyi hamburger. Ülkedeki en iyi hamburger lokantalarının listesini yapar, hepsini dolaşıp her birine karmaşık bir değer ölçütüne göre puan veririz. Örneğin hamburgerin tadı, kupkuru olmaması, büyüklüğü, ekmeğin kalitesi.

Her gün hamburger yemeye kalkarsan, herhalde kalp krizi geçirirsin.

Öyleyse balık olsun. Aşağı Kırk Sekiz'deki[13] en iyi balık lokantasını ararız.

Benimle kafa buluyorsun, değil mi?

Ben kimseyle kafa bulmam. Kendi kafası bulanık adamlar öyle şey yapmaz. Bu dinimize aykırı.

Karavan çok tıkış tıkış olur. Üstelik çok önemli bir şeyi unutuyorsun.

Neymiş o?

Sen horlarsın.

Öyle ya. Evet horlarım, horlarım tabii. Peki, karavan fikrinden vazgeçelim. Paris'e gitmeye ne dersin? Kuzenlerini görürsün, Fransızca pratiğini ilerletirsin, yeni bir yaşam perspektifi kazanırsın.

Ben almayayım. Burada kalıp filmlerimi izlemeyi yeğlerim.

O filmler giderek uyuşturucuya dönüşüyor. Artık azaltmamız, hatta film seyretmeye biraz ara vermemiz gerek diye düşünüyorum.

Bunu yapamam. O görüntülere ihtiyacım var. Başka şeyler seyrederek oyalanmaya ihtiyacım var.

Başka şeyler mi? Anlayamadım. Neden başka?

Kalın kafalılık etme.

Kalın kafalı olduğumu biliyorum, ama anlayamadım işte.

Titus.

Ama o videoyu yalnızca bir kez seyrettik, o da dokuz aydan fazla oldu.

Unuttun mu?

Hayır, tabii ki unutmadım. Günde yirmi kez aklıma geliyor.

İşte ben de bunu söylüyorum. O videoyu görmemiş olsaydım her şey başka olurdu. İnsanlar savaşa gider, bazen de savaşta ölürler. Bir telgraf ya da telefon gelir, biri oğlunuzun ya da kocanızın veya eski erkek arkadaşınızın öldüğünü haber verir. Ama bunun nasıl olduğunu görmezsin. Kafanda bir şeyler kurarsın, ama gerçekte nasıl olduğunu bilmezsin. Olanları orada bulunan birinden dinlesen bile, kafanda kalan yalnızca sözcüklerdir ve sözcükler belirsizdir, yoruma açıktır. Oysa biz gördük. Onu nasıl öldürdüklerini gördük, o videoyu başka görüntülerle kapatmazsam, ondan başka hiçbir şey göremiyorum. Onu kafamdan silemiyorum.

Onu hiçbir zaman kafamızdan silemeyeceğiz. Bunu kabullenmek zorundayız Katya. Kabullenecek ve yeniden yaşamaya çalışacaksın.

Elimden geleni yapıyorum.

Bir yıla yakın süredir kılını bile kıpırdatmadın. Bütün gün film seyretmekten başka yapılacak şeyler var. Örneğin çalışmak. Bir proje, dişini geçireceğin bir iş.

Ne gibi?

Sakın benimle alay etme, ama seninle beraber o kadar film seyrettikten sonra, belki kendimiz oturur yazarız diye düşünüyorum.

Ben yazar değilim. Öykü kurmayı bilmem.

Bu akşam ne yapıyordum sanıyorsun?

Bilmiyorum. Düşünüyordun. Anıları hatırlıyordun.

Olabildiğince az hatırlamaya çalışıyorum. Düşünme ve hatırlama işini gündüze bırakırsam daha iyi oluyor. Çoğunlukla kendime bir öykü anlatıyorum. Uyuyamadığım zaman böyle yapıyorum. Karanlıkta yatarak kendime öyküler anlatıyorum. Şimdiye kadar neredeyse bir düzine öykü oldu. Bunları film yapabiliriz. Ortak-yazar, ortak-yaratıcı olarak yapabiliriz. Başkalarının çektiği görüntülere bakmak yerine, neden kendimizinkini yapmayalım?

Ne tür öyküler?

Her tür. Fars, tragedya, sevdiğim kitaplardan yola çıkan öyküler, tarihsel dramalar, aklına gelebilecek her türlü öykü. Ama önerimi kabul edecek olursan, işe komediyle başlayalım derim.

Bu günlerde pek gülecek durumda değilim.

Tam üstüne bastın. İşte o yüzden hafif bir şey olmalı – sabun köpüğü gibi, olabildiğince saçma, sadece oyalayıcı bir şey. Eğer kendimizi verirsek, bayağı eğleniriz.

Eğlenmeyi isteyen kim?

Ben istiyorum. Sen de istiyorsun bir tanem. Sen ve ben iki miskin olup çıktık, sana yaptığım öneri üzüntülerimizi savuşturmak için bir tür tedavi.

Geçen hafta tasarladığım bir öyküyü anlatmaya başlıyorum –New York'taki bir lokantada çalışan etine dolgun garson kız Dot ile çabuk hazırlanan yemeklerin ahçısı, sinirli Dash'ın romantik macerası– ama daha beş dakika geçmeden Katya uyuyor ve konuşmamız sona eriyor. Onun sonunda uyuyabildiğine sevinerek ağır, düzenli soluğunu dinliyorum ve saatin kaç olduğunu merak ediyorum. Dördü, belki de beşi geçmiş olmalı. Şafağın sökmesine, karanlığın açılmaya başladığı ve penceremin yanındaki ağaçta yaşayan kuş günün ilk ötüşünü yaptığı o akıl ermez ana bir saat kadar kaldı. Katya'nın söylediklerini aklımdan geçirirken, düşüncelerim yavaş yavaş Titus'a yöneliyor ve çok geçmeden kendimi yeniden onun hikâyesinin içinde buluyorum ve akşamdan beri kaçınmaya çalıştığım o felaketi yeniden yaşıyorum.

Katya, sonunda Titus'un öldürülmesine varan neden sonuç zincirine haksız yere kendini de bağlayarak olanlardan kendini suçluyor. İnsan kendini böyle düşüncelere kaptırmamalı; ama onun hatalı mantığını kabul edecek olursam Sonia ile ben de aynı ölçüde sorumlu sayılırız, çünkü onu Titus'la biz tanıştırdık. Beş yıl önceki Şükran Günü yemeğinde, Katya'nın annesiyle babasının boşanmalarından hemen sonra. Katya ile Miriam hafta sonunu bizimle geçirmek için New York'a geldiler; perşembe günü Sonia ile ben de on iki kişi için hindi pişirdik. Konukların arasında Titus ile ikisi de ressam olan eski dostlarımız, Titus'un babası David Small ve annesi Elizabeth Blackman de vardı. On dokuz yaşındaki Titus ile on sekiz yaşındaki Katya hemen kaynaşmış gibiydiler. Titus torunumuza âşık olduğu için mi öldü? Bu düşünceyi sonuna kadar götürecek olursak onun

annesiyle babasını da kolayca suçlayabiliriz. David ile Liz hiç karşılaşmamış olsalardı, Titus da doğmamış olacaktı.

Titus zeki, açık yürekli, kabarık kızıl saçlı, uzun bacaklı, koca ayaklı, yerinde duramayan bir çocuktu. Onu dört yaşındayken tanımıştım ve Sonia ile onun ailesini sık sık ziyaret ettiğimiz için de bizi hiç yadırgamadı, bizi aile dostları gibi görmedi, teyze ile amca yerine koydu. Onu kitap okuduğu, az rastlanır edebiyat meraklısı bir çocuk olduğu için severdim, on üç on dört yaşlarında kısa öyküler yazmaya ve yazdıklarını bana gönderip fikrimi sormaya başladı. Yazdıkları çok iyi değildi, ama bana akıl danışması beni çok duygulandırdı; bir süre sonra da son yaptıklarını anlatmak için ayda bir bize gelmeye başladı. Okuması için kitaplar önerirdim, o da delice bir coşkuyla bu kitapları yutarcasına okurdu. Yazdıkları giderek gelişti, ama öykülerin tarzı her ay değişiyor, o sırada okumakta olduğu yazarın izlerini taşıyordu – bu, yeni başlayanlarda normal bir eğilim, hatta bir gelişme işaretidir. O aşırı süslü, abartılı, ağdalı anlatımında yavaş yavaş yetenek kıvılcımları parıldamaya başladı; yine de gelecek vaat edip etmediği konusunda yargıya varmak için henüz erkendi. Lise son sınıftayken üniversite öğrenimini Columbia'da yapmak için New York'ta kalmak istediğini söyleyince, onun için okula tavsiye mektubu yazdım. O mektubun bir etkisi oldu mu bilmiyorum, ama benim de mezun olduğum okul onu kabul etti ve Titus'un aylık ziyaretleri de devam etti.

O Şükran Günü yemeğine gelip Katya ile tanıştığında üniversitedeki ikinci yılıydı. Tuhaf ve hoş bir ikili olduklarını düşünüyordum. İriyarı, sırıtkan, elini kolunu sallaya sallaya konuşan Titus ile kızımın ufacık tefecik, siyah saçlı narin kızı. Sarah Lawrence, Bronxville'de, metroyla çabucak şehre inecek kadar yakında oturuyordu; Katya da üniversitedeyken sık sık bizde kalıyor; özellikle hafta sonları yatakhane yaşamından kaçmak ve New York'ta gece gezintilerine çıkmak için büyükannesiyle büyükbabasının evindeki rahat yatakta yatmayı yeğliyordu. Şimdi Titus'u sevmediğini söylüyor; oysa beraber oldukları yıllar boyunca bizim evde onlarca yemek yedik, çoğunlukla dördümüz olurduk ve aralarında sevgiden başka bir şey olduğunu hissetmedim. Belki de ben kördüm. Belki de ilişkilerini olmasını istediğim gibi yorumluyordum, ama ara sıra fikir uyuşmazlığı

yüzünden tartışmaları, bir de bir aydan kısa süren dargınlıkları dışında bana mutlu, anlaşan bir çift gibi görünüyorlardı. Titus tek başına beni görmeye geldiğinde de Katya ile bir sorunları olduğunu hissettirmedi; oysa açıksözlü, aklından geçeni hemen söyleyen bir çocuktu, Katya onu bıraksaydı Titus bunu bana anlatırdı. Ama belki de anlatmazdı. Belki de onu sandığım kadar iyi tanımıyordum.

Titus Irak'ta çalışmaya gitmekten söz etmeye başlayınca annesiyle babası paniğe kapıldılar. Her zaman tanıdığım en nazik, en hoşgörülü insan olan David, oğluna bağırıp çağırdı, onun ruh hastası, kara cahil, intihar manyağı biri olduğunu söyledi. Liz ağladı, yataklara düştü, yüksek dozda sakinleştiriciler içmeye başladı. Bunlar geçen yılın şubatında oldu. Sonia bir önceki kasımda ölmüştü, ben perişan durumdaydım, unutmak için her gece içiyordum, kimseyle görüşecek halde değildim, acıdan aklımı kaybetmiştim; ama David de ne yapacağını o kadar şaşırmıştı ki beni aradı, oğlanla konuşup aklını başına almasına yardım etmemi istedi. Reddedemedim. Çünkü Titus'u çocukluğundan beri tanıyordum, hem ben de onun için kaygılanıyordum. O yüzden kendimi toparladım ve elimden geleni yaptım – elimden bir şey gelmedi, hiçbir şey gelmedi.

Sonia hastalandıktan sonra Titus ile görüşememiştim, çocuk o aylar içinde değişmiş görünüyordu. O konuşkan, iyimser, güleç hali gitmiş, huysuz, kavgacı biri olup çıkmıştı; söyleyeceklerimin onu hiç etkilemeyeceğini daha konuşmaya başladığım anda anladım. Ama beni gördüğüne sevinmediğini sanmıyorum; Sonia'dan, onun ölümünden söz ederken sesinde içten bir acı vardı. Söylediği teselli sözleri için teşekkür ettim, ikimize birer kadeh sek viski hazırladım, sonra onu eskiden pek çok kez konuştuğumuz oturma odasına götürdüm.

Burada oturup seninle tartışmayacağım, diye söze başladım. Sadece kafam biraz karıştı, o yüzden bazı konuları açıklığa kavuşturmanı istiyorum. Tamam mı?

Titus, Tamam, dedi. Sorun değil.

Savaş neredeyse üç yıldır sürüyor, dedim. Saldırı başladığı zaman buna karşı olduğunu söyledin. Hatta *dehşete düştüm* sözünü kullandığını sanıyorum. Bu düzmece, uydurma bir savaş ve Amerikan tarihinin en büyük siyasal yanlışı dedin. Söylediklerim doğru mu, yoksa seni bir başkasıyla mı karıştırıyorum?

Tamamen doğru. Tam tamına öyle hissediyordum.

Son zamanlarda pek görüşemedik, ama buraya son gelişinde Bush'un –Cheney, Rumsfeld ve ülkeyi yöneten bütün o faşist sapıklarla birlikte– hapse atılması gerektiğini söyledin. Ne zaman oldu bu? Sekiz ay önce mi? On ay önce mi?

Geçen bahar. Nisan ya da mayıs, tam olarak anımsamıyorum.

O zamandan beri düşüncelerin mi değişti?

Hayır.

Hiç mi değişmedi?

Hiç değişmedi.

Öyleyse Irak'a gitmeyi neden istiyorsun? Tiksindiğin bir savaşa neden katılacaksın?

Ben oraya Amerika'nın çıkarlarına yardım etmeye gitmiyorum. Kendi çıkarım için gidiyorum.

Para. Öyle mi? Titus Small, serbest paralı asker.

Ben paralı asker değilim. Paralı askerler silahlı olur ve adam öldürürler. Ben kamyon kullanacağım, hepsi bu. Bir yerden bir başka yere malzeme taşıyacağım. Çarşaf, havlu, sabun, şeker, kirli çamaşır. Boktan bir iş, ama parası muazzam. BRK – çalışacağım şirketin adı bu. Bir yıllık sözleşme yapıyorsun, sonra cebinde doksan yüz bin dolarla eve dönüyorsun.

Ama yine de karşı olduğun bir şeye destek vereceksin. Bunu kendine nasıl açıklayabiliyorsun?

Ben o açıdan bakmıyorum. Bu benim için vicdani bir karar değil. Bir şeyler öğrenmekle, yeni bir tür eğitimle ilgili bir karar. Oranın ne kadar dehşet verici, ne kadar tehlikeli olduğunu biliyorum, işte tam ta bu yüzden gitmek istiyorum. Ne kadar korkunç olursa o kadar iyi olur.

Mantıklı konuşmuyorsun.

Ömrüm boyunca hep yazar olmak istedim. Sen de biliyorsun August. Yıllarca o berbat öykülerimi sana gösterdim, sen de okuyup yorum yapmak lütfunda bulundun. Beni yüreklendirdin, o yüzden sana şükran borçluyum; ama bir işe yaramadığımı ikimiz de biliyoruz. Yazdıklarım kuru, donuk, hantal. Çöp. Şimdiye kadar yazdığım her bir sözcük işe yaramaz bir çöpten ibaret. Üniversiteyi bitireli iki yıl oluyor, günlerimi bir edebiyat ajansının ofisinde oturup telefonlara bakmakla geçiriyorum. Bu ne biçim bir yaşam? Lanet olası öylesine

güvenli, öylesine sıkıcı bir yaşam biçimi ki artık dayanamıyorum. Hiçbir şey *bilmiyorum* August. Hiçbir şey *yapmadım*. İşte bu yüzden gidiyorum. Benimle ilintisi olmayan bir şeyi denemeye gidiyorum. O boktan dünyanın içine dalıp tarihin bir parçası olmanın nasıl bir duygu olduğunu keşfetmeye gidiyorum.

Savaşa gitmek seni yazar yapmaz. Çocuk gibi düşünüyorsun Titus. En iyi olasılıkla, kafan dayanılmaz anılarla dolu olarak geri döneceksin. En kötü olasılıkla da hiç geri gelmeyeceksin.

Bu riskin olduğunu biliyorum. Ama göze almam gerek. Hayatımı değiştirmeliyim – *hemen şimdi.*

O konuşmamızdan iki hafta sonra, bir Toyota Corolla kiralayıp bir süre Miriam'la beraber olmak için Vermont'a doğru yola çıktım. Yolculuk beni hastanelik eden kazayla son buldu, taburcu edildiğim zaman da Titus çoktan Irak'a gitmişti. Onunla vedalaşmak, iyi şanslar dilemek ya da kararını son bir kez daha düşünmesini rica etmek fırsatını bulamadım. Ne kadar romantik bir saçmalık, ne kadar çocukça bir hevesti... ama çocukcağız yıkılan hayalleri yüzünden umutsuzluğa kapılmıştı, hep yapmak istediği işi yapacak yeteneği olmadığını görmüş ve içgüdüsel bir tepkiyle kendini kendi gözünde temize çıkarmak için kaçmıştı.

Nisan başlarında Miriam'ın yanına taşındım. Üç ay sonra Katya, hıçkıra hıçkıra ağlayarak New York'tan telefon etti. Televizyonu açın, dedi; akşam haberleri Titus'u gösteriyordu, Titus neresi olduğu belirsiz, briket duvarlı bir odada, başlarına yüzlerini gizleyen kukuletalar geçirmiş, eli tüfekli dört adamın ortasında, bir sandalyede oturuyordu. Video kaydı kalitesizdi, Titus'un yüzündeki ifade seçilemiyordu. Bana korkmaktan çok, afallamış gibi göründü; hayal meyal seçtiğim alnındaki büyük çürükten anlaşıldığı kadarıyla dövülüp hırpalanmıştı. Kayıtta ses yoktu, spiker önceden yazılmış haber metnini görüntülerin üzerine okuyordu. Haber aşağı yukarı şöyleydi:

> Müteahhit BRK şirketinin kamyon sürücülerinden, yirmi dört yaşındaki New Yorklu Titus Small, bu sabah Bağdat'a giderken kaçırıldı. Onu kaçıranlar, şu ana kadar bilinen terör örgütlerinden herhangi birinin üyesi olduklarını açıklamadılar, Titus Small'u serbest bırakmak için on milyon dolar ve ayrıca BRK şirketinin Irak'taki bütün

faaliyetini durdurmasını istiyorlar. Bu talepleri yetmiş iki saat içinde yerine getirilmediği takdirde esirlerini idam edeceklerine yemin ediyorlar. BRK'nın sözcüsü George Reynolds, şirketinin Bay Small'un güvenliğini sağlamak için elinden geleni yapmakta olduğunu belirtti.

Katya ertesi gün annesinin evine geldi, ondan iki gece sonra da onun dizüstü bilgisayarını açıp Titus'u kaçıranların çektiği ve ancak internette izlenilebilen ikinci ve son bant kaydını seyrettik. Titus'un ölmüş olduğunu biliyorduk. BRK Titus'u kurtarmak için istenilen parayı vermeyi önermiş, ama beklenildiği gibi (kâr söz konusu ise düşünülmeyecek olanı düşünmek niye) Irak'taki çalışmalarını durdurmayı reddetmişti. Söylenildiği gibi Titus'un kamyonundan indirilip briket duvarlı odaya atılmasından tam yetmiş iki saat sonra cinayet işlendi. Üçümüzün o bandı neden bir zorunlulukmuş, kutsal bir görevmiş gibi izlediğimizi hâlâ anlayamıyorum. O görüntülerin ömrümüzün sonuna kadar aklımızdan çıkmayacağını üçümüz de biliyorduk, ama yine de orada, Titus'un yanında olmamız, onun hatırı için o dehşeti seyretmemiz, onu soluklarımızla kendi içimize çekip orada tutmamız gerektiğini hissediyorduk – onu yutan o acımasız karanlığa terk etmemek için, onu başkalarıyla birlikte değil sadece kendi içimizde saklamak, o yapayalnız sefil ölümü içimizde saklamak, o son anlarda ona yapılan zulmü içimizde saklamak zorunda olduğumuzu hissediyorduk.

Neyse ki kayıtta ses yok.

Neyse ki başına kukuleta geçirmişler.

Titus elleri arkadan bağlı, kıpırdamadan, ellerini kurtarmaya çabalamadan sandalyede oturuyor. Önceki bantta gördüğümüz dört kişi çevresinde duruyorlar; üçünde tüfek, dördüncünün sağ elinde ufak bir balta var. Öteki adamlar herhangi bir işaret vermeden, herhangi bir hareket yapmadan o dördüncü adam baltayı birden Titus'un boynuna indiriyor. Titus sağa doğru sıçrıyor, belden yukarısı kıvranıyor, sonra kukuletanın altından kan sızmaya başlıyor. Balta bir daha iniyor, bu

kez enseden. Titus'un başı öne düşüyor, artık kan her yanına akıyor. Balta bir daha, bir daha iniyor: Önden, arkadan, sağdan, soldan, kör balta ölüm anından çok sonra bile inmeye devam ediyor.

Öteki adamlardan biri tüfeğini bırakıyor, dik dursun diye Titus'un başını sımsıkı tutuyor, baltalı adam işini yapmayı sürdürüyor. Adamların ikisi de kan içinde kalıyor.

Sonunda kafa gövdeden kopunca cellat baltayı yere atıyor. Öteki adam Titus'un başındaki kukuletayı çıkarıyor, bir üçüncüsü Titus'un uzun kızıl saçlarından yakalayıp kafayı kameraya yaklaştırıyor. Her taraftan kan sızıyor. Titus artık insan sayılmaz. Bir insan kavramına dönüşmüş, hem insan hem değil, kanayan, ölü bir nesne: *une nature mort*.

Kafayı tutan adam kameradan geriye çekiliyor, dördüncü adam elinde bıçakla yaklaşıyor. Çok hızlı ve çok ustalıklı çalışarak çocuğun gözlerini birer birer oyuyor.

Kamera birkaç saniye daha açık kalıyor, sonra perde kararıyor.

Bunun ne kadar sürdüğünü kestirebilmek olanaksız. On beş dakika. Bin yıl.

Yerdeki çalar saatin tiktaklarını duyuyorum. Sonunda acaba uyuyabilir miyim diye saatlerdir ilk kez gözlerimi yumuyorum. Katya kıpırdıyor, hafifçe inliyor, sonra yan dönüyor. Elimi sırtına koyup birkaç saniye okşamayı düşünüyorum, sonra vazgeçiyorum. Uyku bu evde öyle ender görülen bir şey ki, Katya'yı rahatsız etmek istemiyorum. Görünmeyen yıldızlar, görünmeyen gökyüzü, görünmeyen dünya. Sonia'nın ellerini tuşların üzerinde görüyorum. Haydn'dan bir parça çalıyor, ama hiçbir şey duymuyorum, notaların sesi çıkmıyor, sonra Sonia taburede dönüyor ve Miriam onun kollarına atılıyor. Üç yaşında bir Miriam, uzak geçmişten bir görüntü, belki gerçek, belki hayal, aradaki farkı artık kestiremiyorum. Gerçekle hayal edilen, bir oluyor. Düşünceler gerçek, gerçek olmayan şeylerin düşüncesi bile gerçek. Görünmeyen yıldızlar, görünmeyen gökyüzü. Soluğumun sesi, Katya' nın soluğunun sesi. Yatağın yanına diz çöküp

okunan dualar, çocukluğun ritüelleri, çocukluğun çekim gücü. *Ya uyanmadan ölürsem*. Nasıl da çabuk geçiyor. Dün çocuktum, bugün yaşlı bir adam; o zamandan bugüne kalp kaç kez çarptı, kaç kez soluk alınıp verildi, kaç sözcük söylendi ve kaç sözcük dinlendi. Dokunun bana, biriniz dokunsun. Elinizi yüzüme koyup benimle konuşun...

Emin değilim, ama galiba biraz içim geçmiş. Birkaç dakikadan, belki birkaç saniyeden fazla değil, ama birden bir şey uykumu bölüyor; bir ses, daha doğrusu birkaç ses, kapı vuruluyor, usulca ve ısrarla vuruluyor, gözlerimi açıyorum ve Miriam'a içeri gelmesini söylüyorum. Kapı açılırken onun yüzünü açık seçik görüyor ve artık gece olmadığını, şafağın söktüğünü anlıyorum. Şimdi odamın içindeki dünya gri. Miriam üzerine bir şeyler geçirmiş (kot pantolon ve beyaz, bol bir süveter), kapıyı kapadığı anda pencerenin yanındaki kuş günün ilk ötüşüne başlıyor.

Miriam uyuyan Katya'ya bakarak, İçim rahatladı, diyor. Demin odasına baktım, yatakta göremeyince biraz korktum.

Birkaç saat önce buraya indi, diye fısıltıyla cevap veriyorum. Zor bir gece daha geçiriyordu, onun için karanlıkta yatıp konuştuk.

Miriam yatağa yaklaşıyor, yanağıma bir öpücük konduruyor, yanıma oturuyor. Karnın aç mı? diye soruyor.

Biraz.

Kahveyi koysam iyi olacak.

Hayır, biraz burada oturup benimle konuş. Bilmem gereken bir şey var.

Ne hakkında?

Katya ile Titus hakkında. Katya, Titus gitmeden önce ondan ayrıldığını söyledi. Doğru mu bu? Titus'un onun yüzünden gittiğini düşünüyor gibi.

Senin kafan öyle çok şeyle meşguldü ki, bir de bununla seni üzmek istemedim. Annemin kanseri... sonraki aylar... sonra da araba kazası. Evet, ayrılmışlardı.

Ne zaman?

Bir düşüneyim... Senin yetmişinci doğum günün şubattaydı, iki bin beş şubatında. Annem o sırada hastaydı. Ondan birkaç ay sonra. Baharın sonlarında ya da yaz başında.

Ama Titus ertesi şubata, iki bin altı şubatına kadar gitmedi.

Ayrılmalarından sekiz ya da dokuz ay sonra.

Öyleyse Katya yanılıyor. Titus, Irak'a onun yüzünden gitmedi.

Katya kendini cezalandırıyor. Bütün sorun bu. Kendisini Titus'un başına gelenlerin nedenlerinden biri olarak görmeye çalışıyor, oysa hiç ilgisi yok. Titus gitmeden önce sen onunla konuştun. Gitme nedenlerini sana açıkladı.

Ve Katya'nın adını ağzını almadı. Bir kez olsun anmadı.

İşte görüyorsun ya?

Şimdi kendimi biraz daha iyi hissediyorum. Aynı zamanda biraz da daha kötü.

Katya toparlanmaya başladı. Kokusunu alıyorum. Yavaş yavaş, adım adım. Bir sonraki adım onu okula dönmeye razı etmek olacak.

Bunu düşündüğünü söyledi.

Daha iki ay önce bunu aklından bile geçirmiyordu.

Miriam'ın elini tutup şöyle diyorum: Neredeyse unutuyordum, dün gece senin taslağının birazını daha okudum.

Ve?

Bence özü yakalamışsın. Artık kuşkulanma, tamam mı? Birinci sınıf bir iş çıkarıyorsun.

Emin misin?

Hayatım boyunca pek çok yalan attım. Ama kitaplar konusunda hiç yalan söylemem.

Miriam, bu sözümdeki iki yüz elli dokuz gizli işaretin farkında olarak sırıtıyor, ben de ona sırıtıyorum. Gülümsemeye devam et, diyorum. Gülümsediğin zaman çok güzel oluyorsun.

Sadece gülümsediğim zaman mı?

Her zaman. Her günün her dakikasında.

Bu da yalanlarından biri, ama bunu yutacağım. Yanağımı okşuyor, Kahveyle kızarmış ekmek ister misin? diye soruyor.

Hayır, bugün onları istemiyorum. Bence bugün hep birlikte dışarıda kahvaltıya gitmeliyiz. Çırpılmış yumurta ve domuz pastırması, kızarmış ekmek, gözleme, artık ne varsa.

Çiftçi kahvaltısı desene.

Tastamam öyle, çiftçi kahvaltısı.

Miriam, Koltuk değneğini getireyim, diyerek kalkıyor, yatağımın yanındaki duvara çakılan çengelli askıya gidiyor.

Bir an gözlerimle onu izliyorum; sonra, Rose Haw-thorne da pek iyi bir şair sayılmazdı, öyle değil mi? diyorum.

Hayır. Doğrusu berbat bir şairdi.

Ama bir dizesi... büyük bir dizesi var. Bence bütün okuduklarımdan daha iyi bir dize.

Miriam bana dönerek, Hangi dizeymiş o? diye soruyor.

Şu garip dünya yuvarlanıp giderken.

Miriam yeniden ağzı kulaklarına vararak gülümsüyor. Biliyordum, diyor. O alıntıyı yazarken kendi kendime, Babam bunu sevecek, dedim. Sanki onun için yazılmış.

Şu garip dünya yuvarlanıp gidiyor Miriam.

Miriam koltuk değneğimi alıp geliyor ve yanıma oturuyor. Kaygılı bakışlarla kızını süzerek, Evet baba, diyor, şu garip dünya yuvarlanıp gidiyor.

1. İngilizce çavuş anlamındaki *sergeant* sözcüğünün kısaltması *sarge*. Çavuşun adı Serge olduğu için, herkes kısaltma yaparak *Sarge Serge* deyince, gülünç bir sözcük oyunu oluyor. (Ç.N.)

2. Yazar, Nathaniel Hawthorne'un *The Snow-Image* (Kar İmgesi) öyküsüne gönderme yapıyor. (Ç.N.)

3. Çürüğe çıkarmak. (Ç.N.)

4. Asıl adı George Herman Ruth Jr. (1895-1948) olan ve gelmiş geçmiş en büyük beyzbol oyuncusu olarak tanımlanan sporcu. (Ç.N.)

5. (1902-1935), Alman asıllı bir Yahudi göçmen ailenin, gerçek adı Arthur Flegenheimer olan çocuğudur. 1920'ler ve 1930'larda New York'u haraca kesen bir gangster olarak *Dutch Schultz* lakabıyla nam salmıştır. (Ç.N.)

6. Cezanın İngilizce tam tanımı, *to be drawn and quartered*. 1790 yılında yasaklanıncaya kadar İngiltere'de vatan hainliği suçu için ve sadece erkek hükümlülere uygulanan bir infaz yöntemi. Ya mahkûm infaz yerine bir atın kuyruğuna veya kalasa bağlanıp çekilerek getirildikten ve asıldıktan sonra dört parçaya bölünüyor ya da karnı deşilip bağırsakları dışarı dökülüyor, bunlar hükümlünün gözü önünde yakıldıktan sonra kafası kesiliyor ve gövdesi dörde bölünüyor. (Ç.N.)

7. Şimdi Lincoln Merkezi'nde yer alan, dünyanın en ünlü ve prestijli konservatuvarlarından biri. (Ç.N.)

8. East Village, Manhattan'ın güney kesiminde, sanatçıların çoğunlukta olduğu mahalle. (Ç.N.)

9. (Fr.) Hiç fena değil, arkadaşım. (Ç.N.)

10. Bronxville, NY'deki karma eğitim veren güzel sanatlar okulu. (Ç.N.)

11. Manhattan'daki bir kültür ve sosyal etkinlik merkezi. (Ç.N.)

12. (Fr.) Öyle değil mi? (Ç.N.)

13. Alaska ve Hawaii dışındaki 48 eyalete verilen ad. (Ç.N.)